

HIND 30 KOP.

INDIA 18 196

DOMINGO RAAMATURODU

14/16

1968

MAURICE
DRUON

et

ZEUSI
MÄESTUSED

MAURICE
DRUON

ZEUSI MÄLESTUSED

Prantsuse keelest tõlkinud
HENNO RAJANDI

KIRJASTUS «PERIOODIKA» • TALLINN 1968

T (Prantsuse)

D 79

Originaali titel:

Maurice Druon

Les Mémoires de Zeus

Bernard Grasset, Editeur

61, Rue des Saints-Pères, 61

Paris (VIe)

[1963]

KREEKA RAHVALE
SAJANDITE TAGANT
TÄNULIK

M. D.

MAURICE DRUON

(sünd. 1918)

Glancourt'i preemia laureaat 1948. ja Prantsuse Akadeemia liige 1966. aastast, kuulub praeguse prantsuse kirjanduse keskmisse, teatava solidsusemainega põlvkonda. Enne kirjanikuks hakkamist tegi läbi välikorrespondendi vahetuse, täites oma generatsiooni vältimatut sõjalist missiooni Inglismaal formeeritud de Gaulle'i armees. Vahetuse tunnustuse võitis triloogiaga «Inimeste ots» («La fin des hommes», 1948—1951), mille esimene osa tõi autorile Prantsusmaa ainsa konkurentsitu kirjandusauhinna. Kroonitud teost on meile kaudselt tutvustanud ekraaniseering «Selle maailma vägevad», raamat ise kannab pealkirja «Vägevad perekonnad» («Les grandes familles», 1948). Triloogia on Forsyte'ide-Buddenbrookide-Thibault'ide traditsiooni jätk, millele võllanalja maiguga valmukas õelus küll tänapäevase näo annab. Kiindumus monumentaalsusesse reedab Druoni teinegi suur ettevõtte — kirjanike ja ajaloolaste ühislooming «Neetud kuningad» («Les rois maudits»), mis hakkas ilmuma 1955. aastast. See Druoni eestvedamisel sündinud romaanitsükkel hõlmab Prantsusmaa ajalugu XIV—XVI sajandini. Nende suurte tööde kõrval pakuvad «Zeusi mälestused» («Les memoires de Zeus», 1963) vaheldust — vähemalt seni, kuni olümpiline jutustaja suvatseb pausi pidada. Nähtavasti ette aimates tulevasi kiusatusi, pole autor raatsinud «Mälestustele» kategoorilist lõppu anda.

H. R.

PÖÖRDUMINE SURELIKE POOLE

Mina, Zeus, magasin pika une.

Kuid siis tõusis laotuses kõminaid, milles uskusin kuul-
vat teie tegude märke, oh inimesed, ja ma ärkasin üles.

Ma paotasin lauge ja vaatasin Maad; silm seletas seal
vaha uut.

Ükski mägi pole mu kahe tuhande aastase une vältel
kadunud; jõed voolavad ikka samade merede poole, uuris-
tades endist viisi oma kaldakäärusid; mõned suudmed del-
tades on vaid umbe kasvanud. Tint, mida heidab enda
hallaoka seepia, on ikka sama värvi; liblika tiibadel on
samasama tolm, mida puistas sinna mu vanaisa; härja turja-
kühm on seitsmenda kaelalüli kohal nagu ennegi ja asfo-
delia otsutab oma õieküünlaid aina samadel nõlvadel.

Tõtt öelda ei saa pidada mingiks uudisasjaks ka teie
ilma rahuldamatust leiutamistungist sündinud vigureid, oh
inimesed, teie tapahimulise sõjakuse hoogusid ega teie
vastikut kalduvust püromaaniale. Mis parata — tean lii-
gagi hästi, kellelt te selle kõik pärinud olete.

Teie viimatised võidud aja, ruumi ja raskustungi üle
võivad teile tunduda tohutult tähtsatena ja ajada teid
uhkusest lõhki; ent nähtuna sealt, kust mina neid vaatan,
patatavad nad väiksemas mõõdus.

Te olete ikka veel võimetud end ise jumalaiks muutma.
Ükski teist pole suutnud marmorile elu sisse puhuda, ja
kui te enda arvates teete mõne järve, peate te ööd ja päe-
vad tammi valvama, et see ei murduks ja teid ära ei upu-
taks.

Teie tegevusväli on avardunud pigem eksimisvõima-
luste kui vabaduse mõttes ja ennemini olete te osanud
endale hädasid juurde soetada kui oma ettemääratud saa-
tust kergendada.

Seejuures on teil nähtavasti nii mõnigi asi unustusse
jäänud.

Oh surelikud, kellele mu sõnad on määratud, ärge ku-

jutlege jumalaid, kui teil enam üldse pähe tuleb neid
kujutleda, üksnes aujärjel istumas või siis iharalt lille-
asemeil pikutamas, kus nad nuusutavad hajameelselt kii-
rusteviirukit ja naudivad lõpmatuseni õndsuses hõljudes
lõputu aja rõõme.

Surelikud, armsad surelikud, teadke, et see on eksitus,
ärge samastage seda, mis teie tahaksite olla, sellega, mis
meie õleme.

Jumalana elada pole kergem kui lihtsa möödujana.

Mina, Zeus, jumalate kuningas, kuningate jumal, tahan
teile jutustada oma loo.

ESIMENE AJASTU

Taevas ja aeg

Aegade algus.
Esimine Chaos.
Gaia unenud ja
Uranose ilmu-
mine.

Ma kuulun jumalate kolmandasse sugu-
põlve. Meie soo alustaja oli minu vanaisa
Uranos, atlantide kuningas.

Tema eelkäijana mainitakse üht kauget
esivanemat nimega Chaos, kes paaris
mõnemat Tühjusega, maailma-ööde esiemaga; tema pilla-
tud seemnest olevat sigitatud universumi algelemendid ja
mõned galaktika tähtsamad tähed. Seejärel, jätnud edasise
töö ja algelementide ühendamise oma kõige toimekama
poja Erose hooleks, olevat Chaos läinud tagasi Eetrisse,
mille nime ta endale võttis, ning tukub seal siamaani või
valmistab ehk aeglase tohtu erektsiooni teel ette mõne
tõelise taevatühjuse asustamist. Aga see kõik on väga eba-
määrane ja udune.

Uranosegi sündimise kohta ei ole mul kindlamaid and-
meid.

Minu vanaema Gaia, Maa, väidab juba pikemat aega, et
tema on Uranose sünnitanud ilma igasuguse maskuliinse
algtoeketa, tahtes endale ise abikaasat luua. Aga eosta-
mise- ja emadusküsimuses on mu vanaema Maa alati
natuke hull olnud. Ta on küll esimene, kuid mitte kau-
getki ainus selles pikas naisolevuste reas, kes ihkavad
üha enam oma omast väest sugu teha ja sonivad võimalusest
tulla ilmale ainult emaüasest tekkinud ihuvilja. Sellised
jumalannad pühendavad end neitsusele või lesbilisele
armastusele, nagu näiteks minu tütar Artemis, või siis
blinduvad oma esikpoegadesse, kes neid armutult ära
kasutavad ja piinavad. Mõned leiavad kompensatsiooni
selles, et kohtlevad oma pealesunnitud abikaasat nagu
milkut. Seda liiki surelikud võivad vähemalt leevendada
lõhestumust, mis neid häbistab, ja kahestumist, mis neid
alandab, otsides abi mõne jumala ihaldustest või teeseldes
nende ohvrit. Kui paljusid olen ma sel kombel aidanud,
kui paljusid lasknud karistamatult valetada! Ja kõik minu
pojad — Ares, Apollon, Herakles, Dionysos — kui palju
on nemad vaeva näinud, lohutades neid ilusaid, mõnikord

ka inetuid naisi nende meelekibeduses, et neid pole õnnitatud kahesoolisusega!

Oh mu tütred, tütred! Ärge kadestage austri elusaatust! Teaksite te vaid, kui igav tal on, kuna tal pole võrgutada kedagi peale iseenda, ja kui lõpmata kurb on tema üksildane pulm!

Aga tulgem tagasi Uranose juurde.

Tema ise ütles end olevat Päeva ja Öö poja, mis oli muidugi vaid mõeldud tõe varjamiseks.

Võib ju oletada, et ta tuli kuskilt mujalt, ma mõtlen mõnest kaugemast universumi piirkonnast, kus jumaliku võimel on rohkem arenenud.

Olgu seiklusvaimu sunnil, olgu tüli tõttu omastega, või siis lihtsalt maakuulajana, kellel polnud enam võimalust tagasi pöörduda, võttis ta tollal veel neitsiliku Maa oma valdusse ja muutis ta viljakandvaks. Meie, tema lapsed, ei suutnud ial tungida läbi saladuste hämaruse, mis ümbritseb tema päritolu ja suurendab tema üllust ning vägevust.

Ta oli imetlusväärne, suurepärase jumal, kõigi asjade korraldaja, töökas ja toimekas jumal, kes väsimatult kõike enda ümber energiaga laadis, võimukas küll, kuid alati õigluse ja õnne eest väljas.

Mu tädi Mälu kinnitas mulle korduvalt, et nii mõnegi iseloomujoone poolest meenutan ma tema isa. Kui ma olen jäänud üht-teist Uranose voorustest, siis on kindlasti just need teinud minust jumalate kuninga.

Uranose lapsed ja tööd. Arv ja loomine. Uranos Taevalik sai Maaga nelikümmend viis last, kelledest nimetatakse eeskätt kuut titaani — neist vanim oli mu onu Okeanos ja noorim mu isa Kronos — ning kuut titaaniidi — nende hulgas mu ema Rhead ja mu tädi Mälu —, siis veel kolme suurt kükloopi ehk ükskilma ja kolme hekatonheiri ehk sadakätt. Tema järglased on ka esimese põlvkonna nymfid ja mitmesugused jumalad, jumalannad ja hiiglased, kellest ma teile kohe jutustan.

Titaanidel ja titaaniididel oli paljunemisvõime, ükskilma ja sadakätel ei olnud. Kuid igal sadakäel oli viiskümmend pead. Võite kujutleda, milline arvutamisküsimus ja uurimisvõime oli neil viiekümnel ühendatud ja ühtses rütmis töötaval ajal; võite kujutleda, milline oli

nende viiesaja sõrme kooskõlalise tegevuse sajakordistunud jõud ja imeväärne täpsus. Üksilmad aga, keda ühtselt nende võrratult terane pilk ja kelle tähelepanu mingi peibutus ei suutnud kõrvale pöörata, hoolitsid tuleastjaid ja valitsesid piksenoolte üle.

Teie, suurelikud, meenuvad nüüd muidugi uusimad masinad, teie leidlike uurimiste viili, mis teie endi hämmelduseks esitatud küsimustele kiiremini kui teie ise, mis rahuldavad teie liigutusi sada korda mõjusamalt või mis annavad teie teenistusse nähtamatuid jõude. Hoidke end samalike samastamiste eest! Teie robotite ja jumalike hiiglaste vahel on umbes sama suur vahe kui teie ja minu vahel. Arge unustage, et titaanid, kükloobid ja hekatonheirid on pealegi suurematud. Minu poolt ahelasse pandud, tulevad nad maa sisemuses, aga neid võib üles äratada, ja isegi nende unenäod on ohtlikud.

Oma poegade abiga ehitas Uranos mäed ja jääliustikud, laakis ühte kohta joosta palavat laavat, et kindlustada atmosfööre, ja laotas teisale paksu kihi muda, kristalliseeris kujutu ja muutis tahkeks püdela aine, jaotas ära metallide aarded ja allutas Voogaja Pontose, Chaose jahtulija, kooskõlalisele seadusele.

Kõigest tema teostest on alati minu erilist imetlust vandenud viljastava vihma suur hüdrauliline süsteem, nii lihtne ja täiuslik, mis lõputult ammutab iseendast oma ühendamaneva jõu.

Minu onu Okeanos, suurte jõgede isa, viis selle töö lõpule.

Uranose ainus kirg oli loomine. Olgu salaja kaasa toodud soolmatute kauguste tagant või siis geniaalse intuitsiooniga tabatud (mõlemal juhul Saatuse kingitus) — talle oli teada orgaanilise elu Arv. Tema lõi liigid.

Kõik see, mis haljendab, õitseb; ujub, roomab, lendab, jookseb ja käib, kõik see, mis asustab vett, kõik see, mis lahatab õhku, kõik see, mis poeb juurtega kaljuprakku või mulda, kõik see, mis sööb, hingab ja eritab, kõik, mis laulab ja piiksub ja määgib, mis kutsub, karjub välja oma tha, oma hirmu ja rõõmu, kõik, mis muneb, idaneb, areneb, kõik, mis pooldub nõnda, et mõlemast poolest saab endise sarnane tervik, samuti kõik see, mis oma aine lõpmata väiksesse ossa salvestab kõik oma kujud ja tunnused, et neid edasi anda uuele ja ometi samale olendile, — kõik see on tema töö.

Ma ütlesin: elu Arv, ja juba te, juba te, armsad surelikud, unistate. Nii ammust ajast püüate te teada saada.

Arv on sõnatu sõnum. Ta on laine ja valgus, mida keegi ei näe; ta on rütm ja muusika, mida ükski ei kuule. Ta moodused on lugematud ja ometi on ta muutumatu. Iga elu vorm on Arvu eri avaldus. Kannatust, mu lapsed, teil tuleb veel mõnda aega unistada...

Oma esimestes katsetustes oli Uranos tagasihoidlik. Arvuga peab ettevaatlikult ümber käima.

Muidugi, amööbi meloodia võib ehk veidi monotoonselt ja esimese sambliku kantaat liiga puiselt mõjuda. Aga edasi — kui vohav fantaasia, kui kiire esitus, mis julgelt fuugad, mis imerikas kontrapunkt, milline avar ja suurejooneline liikide sümfoonia!

Vahel on juhtunud, et kui ma mõne sureliku naisega kuskil niidul armastuses ühtin, unustan ma oma kaaslast ja sellegi, mis mul käsil, — sedavõrd võlub mind rohi mitmekesisus mu silme ees.

Üks rohututt... See on nii harilik asi, et seda tähelegi ei panda. Kuid uurige teda lähemalt, ja te olete rabatud nagu minagi eri taimede hulgast, millest koosneb see sama tutt, võlunud varte vahelduvast kujust — üks kandiline ja karvane, teine ümmargune ja kokku pandud kontsentristest torukestest, üks seest tühi, teine täis ja kolmas veel kolmekandiline. Oh Arv, sina lõpmatuult teisev Arv! Ja teid paneb imestama juurte osavus ning seemnete iseseisvus; te loendate värve, kõiki rohelist varjundeid, mis moodustavad selle üldise roheluse, mida te kaugelt näete; ja te eristate vaimustunult iga üksiku lõhna.

Kui teidki tabab vastaval momendil siisugune hajameelsus, soovitage siis ka oma partneril jälgida linnukeste lendu või mõtiskleda teid varjavate lehtede kuju üle ja tunda neist rõõmu. Küll te siis näete, kuidas armastuski seeläbi palju meeldivamaks muutub!

Sest Uranos oli õigusega uhke oma tööde peale ja mina, tema päranduse valdaja ja hoidja, olen uhke tema peale. Meile kummalegi ei meeldi, et teie otsekui oinad, ilma midagi nägemata, hindamata või mõistmata jooksete läbi tema loomingu rikkaliku galerii. Aga kui te mõnikord suudate ennast hetkeks unustada, et uurida hoolega tema seedrikäbi, tema roosasüdamelist granaatõuna, tema sillerdavat vesikiili, ojavirvenduse kohal, tema

vahtu, kes päikesepaistel tukub, kahe kivi vahel rõngas nagu lõpmatuse märk, siis on selle vastutasuks õnn. Sest nendele aegade te osa Arvu võnkumisest ja maailma liikumistest.

Et nõua see teilt ilukõneleja vaimusära ega mitmekülgse arpaani omaniku jõukust. Lihtne karjane võib teile selles asjas sageli silmad ette anda.

Enda ümber liigid.
Titaanide hull
suuhüüed nende
ettevõtted;
nende karistamine.

Ilmselt mudel, ja kui palju on veel teisi, mida praegugi loovad ja mis ometi loodi üksnes mõne täiuslikuma teose vaimseks! Kui palju tiibu kisti küljest, niipea kui nad valmis said, kui palju kordi kinnitati neid roomajate või kaitse selga enne kui soomustest arenes sulestik, enne kui kotka ja tuvi tiib sai lõpliku kuju.

Teinekord püüdsid titaanid meeletust auahnusest võtta oma isaga võistelda ja oma ettekujutust mööda tema loomingut ületada, selle asemel et talle abiks olla.

Taoline oli nende meelest nii kerge! Miks jäi Uranos alati tühist üksikasjade taha toppama? Milleks kulutada ajandeid tõugu lülide või teo silmade peale, kui võib ometi ainsa hetkega kivisest kingust seedri esile manada?

Salaja õhutas neid nende ema Maa.

Kuid ehkki Uranos oli oma poegadele töid kätte andes avaldanud neile mõningaid Arvu muuteid, ei olnud ta neile reetnud Arvu ennast ega ka mitte kõiki tema rakendamise salaasju.

Titaanid suutsid vaid teha ebaproportsionaalseid hiidloomi, väikese ajuga koletisi, kes vedasid vaevaga järel oma vormitut, väljavenitatud keha, loendamatute hiigelpõlvadega jäledaid hüdrasid, hirmsaid lohesid, kes oma küünistega loodust lõhkusid või ainsa sabahoobiga metsa ära laastasid; juba nende elajate hingeaur suretas kõik elava nende teel.

Titaanid tegid meeletusi ka taimeriigis. Niisked seemned, nii suured, et varjasid päikese, hiigelsõnajalad, lõpmata pikad väätkasvud, mustad, liiga lihavad õied, liiga lopsa-

• kad lehed, mis tilkusid kleepuvat mahla ja mis ähvardasid kõik muu lämmitada.

• Albi võistlustuhinas ei suutnud titaanid oma elajate kasvule enam piiri panna. Nad olid ükssilmad ja sadakäed töösse rakendanud, kuid ei osanud neid juhatada, ja tagajärjeks olid vastustamatud ning hirmuäratavad teod.

Nähes ohtu, pidi Uranos halastamatult vahele astuma. Ta paiskas maailma segamini, kergitas üles mõned mäeahelikud, kuivatas mitugi merd, uputas mõnegi oru ning hävitäs vee, jää või tulega oma laste tehtud elukad. Pole isegi võimatu kujutleda, et ta raputas tervet maakera, nihutades natuke telge, mille ümber see pöörleb, ja muutis väheke tema ellipsikujulist teed ruumis.

Häbistanud titaane nende narri kehklemise pärast, pani Uranos nad maa südamesse vangiks, et nad ei saaks enam iialgi niiviisi teha. Nõndasamuti talitas ta kükloopide ja hekatonheiridega, kellest tal enam suurt kasu ei olnud ja kes olid oma vanemate vendade ässitust kuulda võtnud.

Ainsa erandi tegi ta Okeanosele, kes peale paari hüdraproovi oli end muidu üsna tagasihoidlikult ülal pidanud ega olnud oma vendade hullust kaasa teinud.

Nõndasamuti jättis Uranos endale igapäevase töö juurde abiks nümfid ja titaniidid, eeskätt oma tütre Mälu, kõige hellema, kõige ustavama lapse, kes sestpeale alati tema kõrvale jäi, et kõige kohta arvet pidada.

Maa keel.

Saatuse.

Jumalate keel.

Võib-olla, mu surelikud lapsed, üllatab teid see, et kuulete mind rääkivat Maast kord kui olendist, kord kui asjast, kord kui vanaisa abikaasast ja kord jälle kui tema tegevusväljast.

Et mind õigesti mõista, mõelge omaenese kehale, floora- ja faunale, mis teie sisikonnas lokkab, fermentidele, mis teie sees äraarvamata hulgal tekivad, sugu jätkavad ja paljunevad, pisilastest, mis seal omavahel lahinguid löövad, mõelge kõigi nende pisioluste peale, kes elavad teie poorides, teie kudedes, teie nõredes ja kelle jaoks te olete käsitamatu maailm. Mis teavad nad teist peale teie kõhu-koopa pimeduse ja teie mao-okeani tõusude-mõõnade? Ja kui teie oma naise sisse lähete, mis näevad või teavad nad sellest, kas nad suudavad mõista, mis põhjus ja mis eesmärk on teid läbival värinal?

• Mõeldud näete teiegi, kaduvväikesed pisilased universumi määratus kehas, tervikust endast üpris vähe. Sest teie, mis teie meelest on silmipimestav valgus, pole muud kui kühnlajupp, hundisilm, mille varal te oma hämaras olemas olemiseks ringi kobate.

Ja nii ka meie, jah, isegi meie, jumalad, oleme vaid hantluse osakesed.

• Sest kõigi üle valitseb Saatuse, kellest teile küll juba tundub enam räägitud pole. Ometi pole ühtegi jõudu ega ühtegi asja, mis teda vältida saaks. Tema otsused on harva muudatavad, tema loomus on meile tundmata. Ilma tema poleks ei teid ega mind. Tema annab älgmise tõuke ja määrab lõpuni kindlaks tee, mis tuleb kõigil hästi või halvasti läbi käia ja millest ükski ei tohi kõrvale kalduda. Tõusugune on Saatuse, kes asub ümberringi, sealpool meie maailmade masinavärki, ning nii salapärase on tema, et tema nime nimetamisega on öeldud pea kõik, mis temast sõltuda on.

Mõnikord võib temaga põgusalt ühendusse astuda, aga tema pole jääb alati varjatuks.

• Ühes asjas pean teid veel valgustama. Meie, jumalate seas on igal mõistel kolm varjundit, olenevalt sellest, kas tahame osutada mingi asja printsiipi, asja ilmingut või asja olematust. Püüdke selles teadmises minu sõnadega õige tähendus anda.

Ja nüüd võime jätkata.

Atlantis. Inimese Kui Uranos, Maa printsiibi abikaasa, oli maailma Kuldne korrastanud maa ilmingu ja sulgenud ajastu. titaanid, sadakäed ja ükssilmad Maa olematuks, võttis ta oma asupaigaks Atlantise mandri.

Tema lossi trepiastmed olid puhtast kullast ja sambad mäekristallist. Seinad olid laotud kõige kallimatest kividest, mis, alates ametüstist ja lõpetades rubiiniga, safiiri ja smaragdiga veel vahepeal, laulavad seitsmes valguse värvis. Ja katus oli teemandist.

Ümberringi kasvasid kõige õilsamad puud, mille lehesid ja vallatlesid imelised linnud. Kogu Atlantis oli üks suur aed, määratu lõhnav lillevaip.

Seal, kuldastmetel istudes lõi Uranos inimese, mida ta oma meistritööks pidas. Kaua mõtles ta, kaua otsis ta

õiget Arvu liigile, mille ta tahtis teha kõigist teistest ülemaks.

Kui mõned vindunud ja väheteadjad vaimud ütlevad teile, oh armsad surelikud, et põlvnete ahvist, siis ärge uskuge seda. Ahvid ei ole muud kui inimese proovid, visandid, mudelid. Et neid lohutada nende vahepealses seisundis ja lahti saada nende kriiskamisest, saatis mu vanaisa nad aeda õilsate puude otsa mängima. Aga teie esivanemad pole nad mitte.

Teie, kes te muidu oma isiksuse ja võimete peale nii uhked olete, sageli ülearugi, ärge olge nii alandlikud, et peate end täiustatud ahvideks. Vaadake, kui vilkad nad on. Kui te oleksite üliahvid, oleks teie vilkus veel suurem. Ent Uranos andis seda teile vähesel määral, et te seda puudujääki oma leidlikkusega korvaksite. Sest tema kindel tahtmine oli kinkida teile mõni jumalik omadus; te pole mitte lihtsalt püsti tõusnud neljakäelised.

Inimese Arv on üks eriline Arv, tuletatud tema jaoks ja ainult tema jaoks. Ning kui Uranos selle leidnud oli, varieeris ta seda kohe mitut moodi, lõi eri värvi liike — merivaigukollasest pigipruunini, piimvalgest eebenmustani, kääbusest hiiglaseni — ja jaotas nad üle ilma laiali. Aga kõigist rassidest kõige viimistletum, kõige täiuslikum oli atlantide tõug, kes elas kuldajastul.

Kuldajastut pole mina oma silmaga näinud. See lõppes, kui Atlantise maa hukkus, ja oli juba ammu möödas, kui mina sündisin.

Nii et pange tähele, surelikud, teie tõug on vanem kui enamik jumalaist.

Oma tädi Mälu jutust tean, et inimesed, kes Atlantise aedades elasid, olid paar-kolm jalga teist pikemad. Teie kõige imetlusväärsemad raidkujud annavad vaid kahvatu kujutuse nende kõnnaku ilust.

Ei tundnud nad valu, viletsust ega muret. Uksi nende majadel polnud, sest kõik kuulus kõigile. Aarete küllus nende ümber oli ammendamatu, ja nad ei teadnud, mis on sõda. Kellelgi polnud vajadust ihaldada endale rohkem vara või suuremat võimu, kui oli teistel. Kiivus oli neile samuti võõras; mehed ja naised ühinesid vabalt, võttes kuulda looduse hääle korduvaid ja erinevaid kutseid.

Loomal polnud kartust inimese ees, sest see ei mõelnud tapmisele. Atlandid sõid ainult teri, mune ja puuvilja,

alle, teadlikud oma õigustest kasutada toiduseks ainult eluvarusid või algeid, hävitamata iial juba kuju võtnud elusolevust.

Kui Saatus usaldaski Uranosele Arvu ja andis talle loa luua ainult sel tingimusel, et loodud olendid oleksid õnnelikud, siis säästeti kuldajastu inimesi vähemalt vanaadusest ja vaevadest, mida see endaga kaasa toob. Jõud, tervis ja naudingud jaids nende osaks päris eluõhtuni. Ja kui nende aeg, mis kestis ligi tuhat aastat, ükskord lõppes, hakkas saama, valdas neid õndsalik eluväsimus ja nad suikusid vaikselt ärkamiseta unne.

Atlandid ei rääkinud palju, sest nad teadsid, et iga öeldud sõna tekitab tugevat võnkumist, olgu see siis halb või hea, ja et kõne oskust tuleb mõõdukalt pruukida. Ent neil oli olemas vahetu mõtteline side, ja mitte see vahine ja puudulik teadete vahetus, mis hiljem parema puudusel kujunes inimkeeleks. Nad kasutasid täielikult oma selle kõige imelisema närvirakkude aparaadi, mille Uranos oli loonud ja nende kauni lauba taha paigutanud. Nad võisid kauge maa tagant üksteist hääletult hüüda ja kutsele vastata, samuti üksteist näha, valides kõigi laimete hulgast endale vastuvõetavaid. Ja lõpuks võisid nad kuulda võrratut sfääride muusikat, mida tekitavad laotuses tiirlevad maailmad, ning see täitis neid joovastava õndsusega, nii et nende elu oli üksainus pidu.

Uranose viimased tööd. Lillide väljavallimine. Koduloomad. Särp. Zodiak.

Uranos armastas südamest oma atlante. Ta oli nende peale uhke ja tundis rõõmu, nähes neid enda ümber nii täiuslikult õnnelikenä. Tema ise aga jätkas loomist, aina lõi ja lõi. Ta ei saanud enam pidama.

Kui meistritöö oli valmis, pöördus ta taas oma noorpõlvloomingu juurde, parandas ja täiustas seda. Ta viimistles mardikat, andis teokarbi keerdule ja soontele puhtama joone. Kas ta unistas, kui ta oma palee lävepakul istus, ja iseäranis kaunites varjundeis loojuvat päikest vaatas? Järgmisel päeval laskus lillele liblikas, tiibadel nüsama kirkast, niisama lõõskavat värvi tolm. Ja mõnest põidlaküünele pudenenud tolmutterast tekkis tal lepatriinu idee.

Just nagu mõned teie hulgast, kes on teab mis moel temasse läinud ja pühendanud end samale kutsumusele,

maalides lõuendi või paberi peale, nii maalis tema kilede ja kelmete, sulestiku ja karvkatte peale; ta maalis kuld-kala peale, ta maalis toonekure peale, ta maalis pantri peale ja sebra peale. Ühel hoobil valmistas ta pildi ja lõuendi. Ta vormis elusast ainest. Ta oli suurim keraamik. Ja igal tema teosel oli kohe ta käest tulles võime paljuneda tuhandeis eksemplarides ja end niiviisi määramatuteks aegadeks alles hoida.

Mis imelikkude silmaklaaside läbi vaatlesid küll loodust need, kes on teid uskuma pannud, et liigid kujunesid omavahelises võistluses või siis olelusvõitluses ümbritseva keskkonnaga? Kui see nii oleks, miks kasvavad siis ühel ja samal maalapil kõrvu okkiline ja sileda tüvega puu? Mispärast ei ole siis nende õite kroonlehtede arv võrdne? Ja mispärast elavad samade puude otsas jämeda nokaga linnud ja nõelterava nokaga linnud, pumprunased linnud, täpilised linnud, mustad linnud, tutiga linnud, tanuga linnud ja vestiga linnud, vilistajad linnud ja kädistajad linnud?

Keda õige peaks kohutama tilluke tihane oma musta nõiamaskiga ja röövlinnupoosiga, kui ta imeväikesed küüned suudavad haarata vaid raasukesi? Metsparadi rohekalt helkiv kaelus ja flamingo tiibade roosa õhetus on armu- ja mitte sõjahüüd.

Mis kaitset võiks teie meelest olla paabulinnul oma sabast? Kas te ei arva, et lihtsad, tüüakad, hästi terava otsaga sarved oleksid põdrale kaugelt kasulikumad kui see haraline kroon, mida ta peas kannab? Kui sipelgakarude keele kasvatas pikaks söögiisu, kui pikk peaks siis küll olema teie keel? Ja kui kameeleon tõesti nii väga tahaks märkamatuks jääda, miks ta siis ei poe esimese ettejuhtuva kivi alla nagu sisalik?

Kõik see on suure kunstniku töö, läbimõeldud tahtevaldus; tema igal fantaseeringul, igal unelmal oli oma mõte, ta tahtis täielikult ammendada kõik võimalused, ilmutada ja kombineerida kõiki printsiipe, luua roomaja valgus, mäletseja mets, lendaja silm.

Ruumi ja algelementide aednik Uranos armastas pookimist, ja mõnikord, vähem tähtsate ettevõtete puhul usaldas ta pookenoa ka oma armsate atlantide kätte.

Matemaatikuna kasutas Uranos juba saavutatut mujal. Ja kui teie lootel on konnakullesse kuju ja kui tal teataval ajal on kalalõpused, siis on need inimese-operatsiooniga

läbimõeldud esialgsed salatehted. Ning teie geenides on veel palju vanemaid, veel palju salapärasemaid märke.

Halba, nagu oleks Uranos vähemalt osaliseltki teadnud Saatuse otsust oma meistritöö kohta. Seepärast kandis ta hoolt, et inimtõug oleks ette valmistatud nii kurjadeks loomusteks kui ka paremateks püüdlusteks.

Annates halba, laskis ta juba olemasolevaist eellastest tekkida hobusel, et see inimest kannaks, lehmale ja kitsale, et need teda toidaksid, ja koeral, et see teda armastaks ja valvaks. Nii jäi püsima muistne sõprus inimese ja loomaringi vahel. Need loomad on olnud teie ustavateks kaaslasteks pikal teel läbi pimedada aja, millest te vahetevahel nagu näete juba pääsu, kuid millest te kaugeltki veel väljas ei ole.

See oli ka ikka Uranos, kes inimese silmade all sepsis esimese sirbi, nähes tulemas päeva, kus tekib töösundus. Aga kas teadis mu vanaisa oma loodud olevusele seda vastavat kingitust tehes, et ta ihub riista, mis talle endale õnnetust toob? Ka jumalate osas peab Saatuse tahe täide minema.

Ja lõpuks, kuna Uranosel oli teada rütm, mis vahitseb taevalahtede rändu — just see panebki mind mõtlema, et ta oli tulnud teisalt ja saanud teel läbi taevaruumi vaadelda maailmade süsteemi, — andis ta atlantidele kalendri, ja mis peaasi, õpetas neid lugema zodiaagi hiipikella, kuhu on lisaks maapealsetele kuudele ja aastatele märgitud ka universumi ajad ja eerad, mis laseb inimkeeles seletada Saatuse tähendust ning sellega kohandada.

Juba sajandite pimedusest peale te juurdlete, kust ja kelle käest on tulnud see geniaalne kell. Ta tuleb Uranoselt, mu lapsed, ja atlantidelt. See on teie kõige iidsem pärandus.

Nii olite juba enam-vähem varustatud. Lehma, sirbi ja zodiaagiga võib palju korda saata.

Ent Uranosel oli teiega veel muidki, lennukamaid plaane; need oli ta teie Arvu kombinatsioonidesse kirja pannud. Juba valmistus ta neid avaldama, kui sündis õnnetus

Gaia viha Uranose vastu. Salanõu titaanidega. Uranose sandistamine poja Kronose käe läbi. Haavast sündinud lapsed. Aphrodite. Uranose taevaminek.

Mu vanaema Maa oli hakanud Uranose vastu viha kandma. Tema, Gaia, kes oma jutu järgi oli Uranose ise sigitanud, ei ihaanud nüüd enam muud kui tema kadu. Ta nimetas Uranost halvaks isaks, sest et see oli titaanid vangis pannud. Ühtlasi heitis ta talle ette liiga ohtrat loomust ja kurtis, et ta on oma abikaasa ülisagedastest kaisutustest lihtsalt ära kurnatud. Kui naised ütlevad end olevat armastusest tüdinud, siis on nad enamasti tüdinud hoopis armastajast ja nende silm sihib juba mõnda teist. Gaiale oli selleks teiseks Pontos, Chaose järeltulija. Gaia tõestas seda ise, andudes talle niipea, kui sai.

Võib-olla ei talitanud Uranos õigesti, pidades liiga ranget abielutruudust. Ta oli üheainsa Maa jumal. Kerglasema käitumisega oleks tal Gaia hõlpsam olnud vaos hoida, siis oleks mure kaasa säilitamise pärast Gaia meeli köitnud.

Tõtt öelda polnud Gaial Uranosele muud ette heita kui tema loomust ja taevalist päritolu. Kui iha asemele astub viha, siis on kõik kaebused puhas väljamõeldis, ja ettekäändeks pole muud vajagi, kui et sa oled see, kes sa oled.

Liiga palju oli Gaia teda saanud. Tal oli igav, ta tahtis vaheldust.

Mu surelikud lapsed, olge meie esiema Maaga alati ettevaatlikud. Ta on närviline ja tige, kiuslik tulehark. Kunagi pole ta Uranose loomingust midagi pidanud. Ühtlugu käivad tal peal äkilised salalikud raevuhood, mis panevad värisema ta naha ja paiskavad põrnu teie kaunemad linnad ja templid, mis te olete meile pühendanud. Ta pilud neelavad teid. Roojastel päevadel tekivad tal vulkaanilised paised, millest lõhkemisel purskab hävitavat tuld. Kui ta pakub end Voogaja Pontosele, ujutab tõusuline üle teie rannad. Ta laseb teil adra ja kõplaga mulda tuhnida ning jaatab siis õelalt teie külvi või määndab teie lõikuse. Ärge teda ialgi täiesti usaldage, parem kohelge teda karmilt ja kõva käega.

Otsustanud vabaneda Uranosest, pöördus Gaia titaanide poole, kes olid tema sees vangis; ta ässitas neid mässule ja kättemaksule, kutsudes neid üles ennast ja ühtlasi ka teda vabastama. Nad kõik ütlesid ära, julgemata jalgagi tõsta vanglast, mille Uranos neile määranud oli, ja kartes

hoida mõne veel hulleva karistusega, juhul kui vandenõu avalikuks tuleb; kõik, välja arvatud noorim neist, kellest sai minu isa; tema nõustus üritama seda teha tegu tingimusel, et ta saab maailma valitsejaks. Niisiis põgenes ta ühel öhtul ema mahitusel oma Tartarose kongist. Gaia, kes oli varastanud atlantidele sepsitatud kuldse sirbi, andis selle nüüd Kronose kätte. Ja see hakkas varitsema.

Ja kui Uranos, kes tuli lennates üle mandrite, haaranud loomiskirest, mis käib une eel, parajasti Vahemerele laskus...

Kas olete kunagi tõsisemalt mõelnud Vahemeremaade kontuuri, kuju ja kurdude üle, selle viljaka rüpe üle, ja mõelnud, miks ta on loova jõu igavene läte ning tsivilisatsioonide sünnitaja? India sarjast vallandunud muna laskub mööda Pärsia orge alla, läbi Lähis-Ida mäekit-

Ilüva, nüüd te teate, mida ma tahtsin öelda. Niisiis, kui Uranos õo tulekul parajasti Vahemeremaale lookumas oli, kargas välja tema poeg Kronos, sirp käes, ja lõi tal ühel hoobil maha sauva kõige paunadega.

Morratus, mille Uranos kuuldavale tõi, täitis sel öhtul aedusega kogu universumi.

Ilavast purskuv veri valgus laiali üle kogu mere ja maismaa. Ja sellest sündisid erinnused, hirmsad jumalused. Ja selles isajumala raevu, ja suur Paan ja Silenos ja laudad meheliku jõu igavesed kandjad. Uranose soonistoolava urgtungi sigitatusena tekkis koletute gigantide õnn, sealhulgas Alkyoneus, Ophion ja Porphyryon Punane, jünnad ja piratud aruga hiiglased, kes mulle hiljem veel nii palju peavalu tegid. Otsekui oleksid igasugused tungid, millest koosnes esirajaja veri, jooksnud igas suunas lahku ja omaette kehastuse leidnud.

Üks tilk kukkus tukkuva hobuse peale. Ja ärkas ta esimese kentaaurina, mis näitab, kuhu sihtisid Uranose unistused õnnetusele eelnenud hetkel.

Ärge arvake, et seemnevaht, mis piimana haavast püüas, misama kaotsi laks. Paisatud kaugele laiali, kobrutas ta mööda merd Küprose randa, ja järgmise päeva koit õnni lanetest sündimas Aphroditet, kelle käsivarred olid nagu lanetest sündimas Aphroditet, kelle käsivarred olid kui merevaik, sõrmed kui peenikesed värtnad ja rinnad, millest ilusamaid pole olemas, kõige kaunim, ilmselgelt kõige ihaldusväärsem ja kõige ihaldatum jumalannadest. Aga Aphrodite on julm ja külm isegi oma kirgedes;

tema südames pesitseb vaid enesearmastus ja teda panevad värisema üksnes kannatused, mida ta oma armastajatele valmistab. Märgitud isa ahastusest nagu needusest ajab ta tüdimata ja väsimata, aina lootes ja aina pettudes taga õnne, millele ta üha läheneb, aga mida ta iialgkätte ei saa.

Kui Uranos nägi, kes talle selle hoobi oli andnud, kuulutas ta Kronosele hirmuärataval häälel, et teda ootab samasugune saatatus ja et tedagi tõukab kord troonilt ta poeg. See ennustus jäi ta viimaseks sõnaks. Siis põgenes ta taevakõrgustesse, kus ta oma algprintsibina lebab täiesti kaalutu, osavõtmatu, igaveseks tumm.

Kui te tahate teada, miks loobus sandiks tehtud demiurg Uranos oma kavatsustest, katsetest ja käimasolevatest proovipookimistest, lakkas oma tööd täiustamast ja seda isegi jälgimast, loobus mõnes mõttes elust endastki, eks küsige siis minu pojalt Hermeselt, kes mõtles teile välja teie praeguse keele ja moodustas ühestainsast juurest geeni, genitaali ja geeniusse.

Surelikud, kes te nüüd jagate meiega võimet liikuda õhus — ma liialdasin alguses, eitades igasugust uuendust teie poolt, sellest me räägime veel —, kui te juhtute lendama üle Korfu saare, kui te näete, mis kuju tal on ja kuskohas seal taimestik kasvab, küll te siis mõistate, mis pärast teda algselt nimetati Kerkyraks, mis tähendab saaga. Meie, Vahemere jumalad ja inimesed, oleme kord juba nii kasimata suuga...

Räägitakse veel, et kui Kronos viskas käest saatusliku sirbi, kukkus see merre, ja varrest sai Drepanoni neem ning Nauplia lahe võrratu kaar võlgneb oma ilu jumaliku aine kübemetele, mis kuldse tera külge jäid, selle sama tera külge, mis tohutu kaarena suveõhtuti silma ees sillerdab, kui päike sinna oma viimast valgust pillub.

Kronose valitsus- Kohe kui Kronos maailma isandaks sai, **aeg. Vabastatud** vabastas ta oma vennad. Ta võttis naiseks **titaanid. Maa ja** oma õe, kaunijuukselise Rhea. **Pontose armu-** Ja teised titaanid ühinesid teiste tita- **lood. Kurjad** niididega või siis nümfidega. Ja selle **jumalused. Kuld-** valitsuse ajal sündis lapsi ja lapselapsi, **ajastu lõpp.** kes olid ühtaegu sugulus- ja abielusuhetes, — suur hulk teisejärgulisi jumalaid.

Maa Gata viskas ennast oma uue kire ägeduses õige mitmel korral Pontose sülelusse. Ja Öö, esiisa Chaose teine tütar, võttis endale vabaduse kõnelda ka neist meeleoludest, mida ta oma venna Erebose, põrgupimeduse jumala käte vahel tegi.

Kõigi nende ühinemiste juures presideeris ühesuguse ühelaadisusega Eros. Tema ülesandeks on tõugata elu-ühendusi teineteise poole, muretsemata tagajärgede pärast. Muide, meie maakera ei ole tema ainus tegevusväli ja nende maiste kallistuste on tal veel palju muid muresid.

Neist paljudest juhuslikest ja ohjeldamatutest paarimistest sündisid — et nimetada vaid mõningaid — gorgonid, nende hulgas õnnetu Medusa, mõlemad harpüiad ja armutu Nemesis, samuti ka Vale ja Tüli, Nälg ja Valu, Vanandus, Mõrv, Anarhia ja Häda.

Kreegi ei saa kuningaks käigupealt ja valitsushimu ükski ei anna veel võimule õigustust. Minu isa valitsusaeg oli üldiselt jälestusväärne. Eks ole üks tema nime variante Kronos, kõikehävitav Aeg.

Loojajastu varises põrmu.

Ta kui ka Okeanos koos oma kauni abikaasa Tethysega and vaos hoidis ning hoidus kõigist neist pöörasustest, vaudates halva pilguga oma ema läbikäimisele Voogaja Pontosega; kui ka mu kallis tädi Mälu oma isa mälestusele pühendudes abielust täielikult loobus, hoides ennust armastuseks, millest hiljem juttu tuleb, ja kui tema õde Themis Seadus sama hoiaku võttis, siis hakkasid teised titaanid oma hullustega nüüd alles õieti peale. Iust nagu hüvituseks pika vangipõlve eest tungisid nad Atlantise kallale, tegid selle maatasa ja kiusasid atlante taga. Ja need, meeleheitel oma kuninga kaotuse pärast, võtsid vintsutustest, kahanesid kasvult ja hakkasid surma kartma.

Ku üks silmad ja sadakäed päästeti valla. Kronos lootis kurikavalalt neid oma hiilguse suurendamiseks ära kasutada. Et ta aga ei osanud neid õigesti juhtida, ei teinud nad talle mingit kasulikku tööd, vaid üksnes koledat kuhju. Kui palju laasi põletas tuhaks välguvalvaja Arges, niipea kui talt risulökke jaoks tuld paluti!

Nii juhtub sageli teise põlvkonna jumalate ja inimestega, kes oma kannatamatuses ihkavad varjutada isa autoriteeti, pidades end võimeliseks parandama tema tööd, oskamata õieti muud kui seda rikkuda.

Kronos ei saanud iialgi õnne maitsta. Kaugest lapse põlvest peale oli ta ema õhutusel aina Uranost kadestanud. Aga nüüd, kus ta oli isa kastreerinud ja kukutanud polnud ta põrmugi rohkem rahul. Ikka oli ta sünge, tige ja tusane. Ta püüdis oma roima õigustada ja tahtis niisteistele kui endale tõendada, et ta on rajajast üle või iga juhul temaga võrdne. Seda ei suutnud ta küll iialgi. Aeg pole. Taervas.

Hämmastunud kentauri ilmaletulekust, hakkas ta plaan pidama, mis oli tema enda meelest geniaalne: kombineerida mõningaid inimese printsiipe mõningate loomade printsiipidega, et saada vägevamaid ja tugevamaid olendeid. Paistab tõesti, et tal õnnestus teha inimlõvi, inimhärk, inimsokk — atlantidel, kes hiljem asusid elama Egiptusse ja Süüriasse, on neist mälestus säilinud. Aga minu tädi Malu kinnitab, et Kronos valetas ja et küllap ta pani oma läbikukkumise varjamiseks mõnele gigandile loomamaski ette. Oli kuidas oli, miski sellest väidetavas loomingust ei jätkanud sugu.

See juhtus sellepärast, et Kronos polnud mõistnud Uranose kentauri-ideed. Uranosel polnud hoopiski mõttepookida inimest loomadele, vaid hoopis tähtedele, vastavalt zodiaagi eri tundidele või eeradele. See, millest unistas Uranos, oli taevaste inimeste tõug. Atlantid aga, kes seda teadsid, pidasid suu.

Võib-olla, kui Saatus nõnda otsustab, jõuab inimene ühel päeval oma kõrgeima lennukaarega mõne tähtkujuni, et demiurgi nägemust tõeks teha

Kronos Arvu otsimas. Atlantise hukk. Esimene veeuputus. Atlantide laiali-pillutamine.

Oo, liiga maine, liiga maadligi, liiga kibestunud Kronos! Ei suutnud ta muud kui luua tina ja labaseid metalle. Mõnikord tõstis ta silmad taeva poole ja karjus raevus

«Isa, isa! Kuidas sa seda tegid? Kuhukohta oled sa peitnud Arvu?»

Aga Uranos jäi ikka tummaks. Märatsedes võimetus vihas, võttis Kronos pähe, et Arv peab olema peidetud kuhugi isa paleesse. Kutsunud kohale hekatonheirid, laskis ta neil üles kangutada kullast põrandaplaadid, maha kiskuda smaragdist ja opaalist müürid, Titaanid ja kük-

andideki altasid kaasa. Hirmunud atlandid taganesid vähehaaval kaugemale ala soppidesse.

Kui Arvu müürides ei olnud, pidi see asuma katusel ja leida seda, mida ta otsis. oleks Kronosel targem olnud mõttakleda katuse vormi üle, selle asemel et seda purustada. Ent ei, juba lõhkusid sadakäed teemantpüramiidi. Kõik ehitusplokid kildudeks ja killud tolmuks. Ei olnud enam paleed, aga Arv jäi ikka leidmata

Kronose kätte toodi katuse kõrgeim tipp, kastetilgast eripem molekul, millega hoone kunagi puudutas taevast. Kronos käskis välguvalvajatel kükloopidel molekuli muustada.

Õnnetu isa! Kas ei teadnud ta siis, et, kõik on peidus Kronose loomingus, et lõpmatult suur sisaldub lõpmatult väheses, ja et kui hävitada lõpmatuse üks tipp, variseb maailm kogu tervik?

Muud kasvas välja tohutu tulelill, keskelt punane, äärist valge, ja tema puhkemine oli hirmus. Siis mähkus lõik maksi pilvesse, mis oli aurustunud kivi, metall ja tuli. Man varjati teiste tähtede pilgu eest, ja Chaos arvas, et hetkeks, et tema tütar on surnud.

Atlantis kadus sügavikku. Mitmed mered ümberringi. Lõhki hulgas suur Aafrika meri, lendasid auruna õhku ja lendasid siis päevade kaupa tiheda, lakkamatu, kõike ümbritseva vihmaga alla. Polnud enam näha rohumaid, polnud enam näha puude latvu, polnud näha kinkude ja tippude. Vesi tõusis ja tõusis.

Nagu ikka veel ihates Uranosele kätte maksta, laskis Man ennast tema silmade all Pontosel sülelda ja katta. Nõrguse avaliku häbitusega polnud nad iial veel oma kulelutele vähkremistele andunud. Veevood võtsid taeva kühla endale

See oli esimene veeuputus.

Kronos vaatas sügavikku, kus kuhjusid hukkunud mandri määratud riismed, nagu oleks see kõik tema solimiseks nimme tehtud. Pragudest paistis Tartarose sisemine. Aga kas arvate, et mu isa, mõistis oma rumaluse, apsakuse ja eksituse suurust? Kas ta teie arvates taipas, et asjade printsiipi võib kasutada üksnes asjade ilmutamiseks, või kui teiste, inimlikumate sõnadega öelda, et mingit energiat ei tohi iialgi vabastada muuks otstarbeks kui ehitamiseks või loomiseks, vastasel korral on tegemist üldhävinguga, mis viib asjade olematusse?

Minu isa viha pöördus nüüd ükssilmade ja sadakä vastu, keda ta siudistas saamatuses ja reetmises. Ta pa kas nad sugavuste vangi, kuhu Uranose tarkus nad kor juba sulgenud oli. Vaesed hiiglased! Vaesed jõujumalad vaimujumalate tööriistad! Kas pidid nemad vastutama selle eest, et neid nii valesti rakendati!

Umbes niisugune on lugu, mida minu tädi Mälu katask roofist mäletab. Ta ise sai niisuguse vapustuse, et pisarad tuhmistasid hetkeks ta silmi. Tema, kes ta muidu on n täpne ja selge, ei taha sellest kurbmängust hästi rääkida. Tema jutustus sellest on lünklik, nagu meelega ähmar ja segane. Paistab, nagu kardaks ta, et selline tragöödia võib ühel päeval jälle korduda.

Minu onu Okeanos nõrutas targu kõik allasadanud vee jälle kokku ja kattis Atlantise varemed, peites sel moe venna kuriteod ja säilitades Uranose töö igaveseks ajaks.

Need atlandid, kes olid suure aia soppidest pelgupaik otsinud ja kes seetõttu eluga pääsesid, pillutati laiali mõ lemale poole kuristikku, ühed Andide poole ja veel kau gemale, teised Britannia ja Ibeeria vahelisse lahekäär ühed Niiluse jõe ja tema allikate juurde, teised Tigris äärde, viie India jõe kallastele ja Tiibeti kiltmaale. Seal segunesid nad mitmete eri värvi inimtõugudega, mis olid minu vanaisa loodud. Kuid tulelille mahasadanud auru dest jäid nad põdema, mis on nende geenidesse kirjutatud ja mille all teie praegugi kannatate. Nende eluiga ka ha nes kümnepdikuni esialgsest; nende lühenenud kasv ol samasugune nagu teil praegu. Ja kõrvulukustav plahvatus röövis neilt igaveseks võime kuulda sfääride muu sikat.

Kõikjal, kuhu nad laksid, püstitasid nad Uranoselt obeliske, kohmakaid või täiuslikult lihvituid, tagasihoid likke või hiiglaslikke, olenevalt kohapealsetest võimalus test, väljendades sel teel oma kahetsust tema sandistamise pärast ja säilitades mälestusmärgi sellest, mis temalt ol maha võetud; peale selle ehtasid nad veel püramiide tema palee mälestuseks. Ja kui nad nii kõrgeid, nii raskeid ja keerukaid ehitustöid tegid, milleks neil muid riistu e olnud kui kivid, siis sellepärast, et neil olid meeles Ura nose näpunäited Atlantise õnnelikust ajast. Niisamuti jäljendasid nad igal pool suurt taevakella, tosina imemär giga zodiaaki.

Umbes sel ajal sündisin mina.

TEINE AJASTU

Krēeta oli minu häll

Kronos ja tema
lapsed, Eru aine.
muu meeleheide.
Pettus. Zousi
stund.

Vastupidi üldlevinud arvamusel oli minu olemise algus julm. Minu isa nimelt sõi oma lapsi. See, oh mu surelikud lapsed, kes te tulete ilmale vaid selleks, et taas kaduda, ja keda hävitab halastamatult

... oma jõud, mis teid lõi, teie, kes te oma sünnikisast järele olete surma mõistetud ja kelle olemise, plaanitse-
mise ja tegutsemise õnnes ning armurõõmudes viirastub
... too hetk, kus te Aja lõugade vahele kaote, — see
lahendab meid ja aitab vastastikku mõista.

Nüüds ei imesta te selle üle, et ma pole iialgi, oma isa
... ja olen teda alati karmilt ja armutult hukka
... nud.

... oli meeles Uranose ettekuulutus, ja võttes õppust
omaenese kuriteost, umbusaldas ta kõiki vanglaid peale
oma sisikonna, kuhu ta sulges järeltulijad, kellele oli
... teda troonilt tõugata.

Vaevalt oli mu ema jõudnud maha saada ja vastsündinu
... võtta, kui Kronos roosa maimukese haaras ja ära

Nüüdsi neelati üksteise järel minu viis õde-venda —
Hades, Poseidon, Hestia, Demeter ja Hera, enne kui nad
... maailma näha jõudsid.

Te küsite nüüd, miks Kronos siis oma abikaasat ikka ja
... käima peale pani, kas poleks olnud mõistlikum ja
... vähem julm säästa oma elujõudu ja seemet?

Surelikud, armsad surelikud, kas olete siis teie need
... seda küsima? Kui palju on teie keskel nii mehi kui
... kes ei suuda iha võrgutustele vastu panna, aga keel-
... selle viljadest veel enne, kui need valmivad, nagu
... need nad selles needust või omaenese elule pandud
... Need on pärinud midagi saturniliselt Kronoselt.

Loomulikult on kõik see, mis puudutab elu olemust,
paratamatult traagiline, sest midagi ei sünni universumis
... kui vastastikusest külgetõmbest, kahest teineteist
... jõust, mis kulutavad ennast ühinemispingu-

tuses, luues kolmanda, mis neid endid hävitab. Ja ometi on tõeline rõõm ja elamise õhin olemas üksnes selle hõõgumise jaoks ja selles hõõgumises eneses.

Selles sisalduvad ja leiavad oma kõige ürgsema avalduse Arv ja Saatus.

Nagu teiegi ihkas Kronos ikka ja jälle seda hõõgumist püüdes samal ajal pääseda saatustlikest tagajärgedest.

Teie kõige targemaid suurvaimu on öelnud: «Seda, kes saatusega lepitab, juhitakse, seda, kes leppimast keeldub, lohistatakse järel.»

Minu ema, kaunijuukselise Rhea elu oli eerade vältel üksainus värisemine. Järjest oli ta rase, järjest nuttis taga eelmist last, järjest kartis selle pärast, kes sündimas oli, ja oma venna kallistusi talus ta vaid kui rusuvat piina. Vähe lohutust andis talle ka teadmine, et teda peetakse maailma kuningannaks.

Kui ta mind üsas kandis, läks ta vanaema Maalt nõu küsima. Sellele aga meeldis tütre kaebustes kuulda samu etteheiteid, mida tema ise oma abikaasale oli teinud.

Peab ütlema, et Gaia suhtumine Kronosesse oli märgatavalt muutunud sellest ajast peale, kui see kuningaküüsis. Ta heitis pojale ette, et see valitseb halvasti riigis, mille ta tema kätte oli andnud, ja pidas teda tänamatuks, kuna Kronos talle kõige eest, mis ta talle võlgnes, küllalt pidevalt austust ei avaldanud. Oh türanlikud emad, kes te oma lastes armastate üksnes iseennast ning olete valmis kas või kuritegudeks, et nende abiga oma võitu kindlustada, aga niipea kui pojad teie võimu alt vabanevad, mõtlete te sellele, kuidas neid kahjustada! Kui palju Agrippinasid on teie seas!

Selle eest, et ma maailmavalgust nägin, võlgnen ma tänu ema vihavaenule poja vastu. Pettus, milleks Maas oma tüdrit Rhead ahvatles, pole pealtnäha just eriti kaval, ja lootus, et nii labane võte läbi läheb, oli omamoodi hulljulge.

Tol ööl, kui aeg kätte tuli, läks mu ema salaja Kreetale ja tõi mu seal ühes sügavas koopas ilmale. Hommikul rebis ta mäest määratu kivi, mässis selle mähkmetesse ja ulatas koju tulles oma abikaasale, teeseldes lohutat alistumist. Minu isa, kelle mõtted viimastest ebaõnnestumistest saadik laokil olid, haudus ikka veel viha kükloopide vastu. Ta võttis pettusekivi vastu ja neelas selle täiega alla.

...et mind Kronose pilgu eest peita, kui tal ühel päeval peaks tärkama kahtlus, otsustas ema mind muuta inimese kujul, mis on jumalate olemusele kõige lähemal ja lubab nende võimetel kõige paremini õitsele tõusta.

Pealtnäha võis mind päris tavaliseks inimeseks pidada. Nii ma pääsesin. Saatuse plaanid võisid minu minna. Hiljem, kui ma juba avalikult tunnustatud inimesena, ei unustanud ma oma esimest kehastumist ja sellest alatiseks märgitaks. Ehkki ma olen jumalate poolehoidja ja võin oma voli järgi mis tahes kujul ilmuda, tahan ma siiski kõige meelsamini teie kuju võtta, et ma saan kanda ja oma rõõmusid tunda. Ma olen inimese jumal, ärge seda unustage.

Igavesest ajast oli ette määratud, et ma pean sündima Kreetal. Aegade algusest peale kerkib üle saare minu kuju, mis ületab kümne penikoorma kaugusele. Meremehed võivad näha selle otse võõrtähti ees näidata, kui te põhjakaarest tulles Herakleioni jõuate. Niisamuti märkate teda ka siis, kui minnute lõunakaldal ja hakkate minema mööda teed, kui vohate üles Akarnese poole. Iial pole jumalale ega inimesele raolud suuremat kuju kui see, mis on püstitatud minu tulevikule. Ta on mägi ja ta nimi on Iuktas.

Minu keha ei paista. Ta on peidus kaljude ja ajakuhi-
...ll. Üksnes mu pea on taeva taustal selgesti näha. Tähtlikult puhkav, nagu magaksin veel. Minu silmad on kinni. Minu nina ei ole sünge ja kongus, vaid otsast ümar, meelne ja sihib taeva poole. Minu lopsakas hoolitsetud huul algab mu huule alt ja voogab mööda lauget nõlva lähema mäe poole.

Kronos oli tellinud selle teose sadakätelt, et vaadelda minu sündimata poja nägu, tulevase jumalate käskija nägu, ja ka selleks, et inimesed selle ühel päeval ära tunneksid. Ja seepärast, tollest ajast peale, kui ma end ilmutasin, on sellel mäel ka veel teine nimi: Zeusi Pea.

Ma armastan Kreetat ja olen talle tänapäevani tänulik. Minu kuldne pinnas, mis kasvatab rohtu nagu ruuget õukarva ja mida pikkade kuude vältel rõhub kuumus, on minu värvide poolest otsekui 'päikese' käes lesiva ilusa punase kõht.

Ma kinkisin talle Sõnni ajastul sada õitsvat linna; ma

juhtisin sinna teadmiste tee; ma tegin ta kuningad väg vaks ja nende kantsid aukartust äratavaks ja õpetasin meistreid looma imelisi märke ja kujusid, mis on te ammendamatuks mõtiskluste lätteks. Ta on olnud te mälestuste ja teie lootuste vaheline lüli. Ma saatsin sin võrratu arhitekti Daidalose, leidliku Daidalose, pronk valaja, kujuraiuja ja praktilise inseneri ühes isikus. Se valmistas ta endale ja oma pojale Ikarosele tiivad. Min sünnikodu Kreeta oli paik, kus teie sugu jälle jalad al sai.

Koobas, kus ma sündisin, asub Dikte mäe kummuva kõrgustes teisel pool Psychro alevikku. Jumalad pääs vad sinna hõlpsasti, inimene aga vaid läbi häda, võsa tikus vaevalt märgatavaid radu mööda, kus kivid ju muula kabja all varisevad. Suvi lehvitab sinna metsiku rohtude lõhna ja õhk väriseb alatasa nagu ärevil linn tiib.

See on minu esimene pühamu, aga nüüd käib seal ve vaid harva mõni palverändur.

Koopas on niiske ja röske. Kalju nutab seal aja pikka deks stalaktiitideks, määratuks lubjakivist vesikelladeks need on selle ürgtempli sambad. Väike aknasilm heida laevõlvile rohekat hajusat valgust. Tuleb laskuda alla poole, ikka allapoole, kakssada jalga maa pimedusse.

See, kes, võbisev vahaküünal käes, on kikivarvul kõ dinud neil kiviplokkidel, kus oli minu kotkapesa, asti koopast välja tulles kindlamal sammul ka maa peal.

See, kes on selles pimeduses ära käinud, oskab väl tulles uut selgust näha.

See, kes on seda surmavaikust kuulatanud, oskab eda pidi tormimühinas minu häält ära tunda

See, kes on pesnud oma nägu mustavas, salapärase kuninglikus vees, mis katab lohu põhja, sünnib uues iseenesele, avastab endas uut, õiget tahet lasta end juhtida õiget teed mööda.

Ja kui ta tõesti on minu poeg, minu tõust, siis ilmuta end talle pärast koopas käiku nümf Amaltheia, põimi oma sõrmed tema omadega kokku ja tema huultele lan geb nümf suudlus.

Amaltheia. Kõige napimas riietuses, lühikeseks püga tud juustega läks Amaltheia päikesetõusu ajal tol minu elu esimesel hommikul ker- tantsival sammul paljajalu märke. Ta kuulis minu ja leidis mind selle järgi koopast üles. Tema toitis

Armsal väiksekesel enesel polnud mulle midagi olulist nii arvatakse. Mis prima oleks võinud tulla rohtu nümf õrnast roosast rinnast — ta polnud ju muutunud. Ta läks ja tõi Psychro alevikust oma kottis ta sarvipidi üles koopasse Hiljem, kui ma hakkama hakkasin, hüüdsin nümf, ja kitse ühe küsimuse, et selle jaoks, mis mulle hea on, pole muud kui üksainus sõna. Ja sellest ajast iäigi segadus Kõik see juhtus ühel Kaljukitse aiastul.

Ühel ööl tuli mu ema Rhea salamahti mind vaa- tida aeg pulus ta üle öla tagasi, kartes, et Kronos võib teda jälitada. Ta leidis mu, kõht täis, magusalt magades, piimatilk suunurgas. Esimesse veerandisse jõudnud kuu saatis oma kiire läbi kaljuakna. Kits külitab suunurgas: nümf istus valvates minu kõrval

Nahes, millise hooldaja Saatuse mulle oli saatnud, usal- dan oma talle sosinal oma saladuse, jagas rohkelt nõu- tust ja õpetusi kõigis minusse puutuvais asiades. Siis muudki ta end pisaraid valades esimesse möödaujuvasse pilvesse ja lahkus.

Amaltheia valvas mind päeval ja ööl. Ta nooruslikku- sa oli veel palju lapselikkust; ta oli leidnud nõrgukese, hellele hoidjaks olla, ja tundis lõbu pisikesest jumalast, kes tukkus imiku lopsakas ja õrnas ihus.

Kalmene asi, mida mu silmad nägid, olid noore mägi- nümf sihvakad, lihaselised, peaaegu poisikeselikud reied. Ja kui ma nii kangesti olen armastanud blonde naisi, siis sellest sellepärast, et minu mälestuses püsib Amaltheia üli, mida ta minu esimestele pilkudele nii naiivselt näha- lis. Aga ma olen palju armastanud ka teiste suguseid...

Amaltheia kartis, et minu kohutav isa saab äkki mu ulmasolust teada. Ta kasutas lihtsameelseid kavalusi, ja kui tal oli vaja viivuks ära minna, riputas ta mind kee- rullise paeltesüsteemiga puu otsa, et kui Kronos mind otsima hakkab, ei leiaks ta mind ei maal ega merel ega

teisejärgulistel loodusejumalustel on oma salajasi

kokkuleppeid. Amaltheia otsis abi oma nõbudelt kureedelt, Okeanosest põlvnevailt noortelt deemonitelt, kes olid Euboiast välja aetud, sest et nad seal liiga suurt kätt tegid. Pärast seda, kui nad olid vahepeal veel mitmeid saartel lärmanud, olid nad end lõpuks Kreetal, Knossos kandis sisse seadnud. Amaltheia palus neil kuidagi summutada minu vääksumist, mis oma valjusega tõendas, et ma pole mitte harilik laps. Iga kord, kui ma karjuma pistsin, hakkasid kureedid tantsima, tagudes odasid vastu suuri pronkskilpe, mis nad olid saanud emalt Kombeilt, jõejumala Asopose tütrelt. Nii tegid nad kogu aeg, kui mul hambad tulid.

Amaltheial oli õde Melissa, kes oli mesilaste nümfi. Ta oskas nende eest hoolitseda, nendega rääkida, neid kinnipüüda, kõige lõhnavamate lillede juurde juhatada. Melissa ei liikunudki muidu kui ainult mesilaste saatel. Tema ümber püsis alati kuldne pilv. Ta pani ühe mesilaspoega koopa sissekäigu juurde elama ja mesi, mis sealt kiirevoolul nõrgus, oli mulle magusroaks.

Algul ma ei mõistnud keeldusid, millega Amaltheia mu vabadust piiras, kui ma käima hakkasin. Ma ei tohtinud koopast eemale minna, ei tohtinud kuristike äärde minna. Kui päike liiga palavalt küttis, pidin istuma lehtede varjus; kui kerkis mõni ähvardava kujuga pilv, pidin kohe koopasse pugema. Äikese ajal ja udustel päevadel istus Amaltheia kaljunuki varjus ja uuris murelikult vihmakardinat või uduloori.

Kallis Amaltheia! Ta ei teadnud, et õelaid saab kergesti petta, tänu eneseusaldusele, mida neile sisendab nende eneste julmus. Kivi, mida Kronos koos mu õdede vendadega kõhus kandis, rahustas teda täielikult.

Küllusesarv ja andmise rõõm.
Kuningas Melissos; esimesed ohvriannid.

Sündinud inimese kujul, kasvasin ma ka inimlikus tempos. Ometi näitasin ma juba siis üles ebatavalist jõudu. Kord, kui ma kitsuga hullasin, murdus ja jäi mulle pihku ta sarv — pikk ja keerdus nagu kõigil selle saare kitsedel. Naeratades ulatasin Amaltheiale sarve, mille olin kogemata ära kiskunud. See oli esimene kingitus, mille ma elus tegin. Ma ei mõistnud, miks nümfi sarve nii hardalt vastu võttis, seda igalt poolt

mulle ja vastu rinda pigistas. Aga tema rõõmu vaadates mõistsin ma jumaliku kinkimise rõõmu.

Amaltheia kasutas seda seest õõnsat sarve, käies metsas kinnipüüetud vilju ja põõsastelt marju noppimas. Kui see tal puudus, ei tulnud ta iialgi tühja käega tagasi. Koju raputas ta sarve ja viljad pudenesid rohule. Mis rõõmaagadeks oli meile puuviljade mõru või liha palavatel päevadel koopasuu ees!

Küllusesarv, millest te nii kangesti unistate, on tänapäeval Amaltheia käes. Püüab, kui nümfi selle ümber jookseb ja raputab, ja sealt pudenevad kõik õnne viljad. Amaltheia jaotab neid üksnes neile, keda ta minu jaoks tunnistab mõne puhtsüdamliku kingituse järgi, kes nad teevad ilma vastutasu või vahetuse mõtteta, ilma mingi eesmärgita.

Amaltheia oli kuningatütar. Ta rääkis seda mulle, kui üllameenastaseks sain, ja seletas ühtlasi, kes on kuningas. Elu pakub üllatusi! Kuninglikku sugu ei iseloomulati kroon, mõnikord varjab see ennast maamehe all. Kui ei taheta rasket viga teha, tuntu vürsti ja hoiaku, mitte kalli kuue järgi.

Amaltheia isa nimi oli Melissos ja ta valitses sel ajal saarel. Tema abikaasa põlvnes minu vanaisast esimeste nümfiide liini mööda. Ja seepärast, Melissose pojad olid surelikud, polnud tütreid seda Amaltheia ja tema õde Melissa olid eelistanud vabalt lootsielu kohustustele ja tark kuningas Melissos andnud neile vastu vaielnud. Ta oli endaga rahul, kuulnud hiljem, millisele tööle tütreid pühendusid.

Melissos oli ka esimene inimene, kes tuli mõttele ohvritele ohvreid tuua ja oma ande suitsuks muuta — ei pole muud teed, millega neid meile taevasse läkitada: ainult pudulohus oma karjast, osake varast. Siin on vahest koht meenutada teile, surelikud, et ohver ei pruugi tähendada tapmist, nagu te nähtavasti olete juba ammu ajal arvama hakanud. Ohverdada — see tähendab osake oma omandist tänutäheks selle eest, et sul on, jätta ennast ühest osast ilma, kulutada see ohvriandmise soovita tunnustuseks terviku eest, mis sulle kaks langenud.

Pikkade aegade vältel said targad, kes oma tarkuses ise kelduvad midagi omamast, niisamuti vaesed, keda Saatus ilma jätnud vara hankimise võimalustest, oma pea-

toiduse uttete ja härgade lihast, mis jumalatele ohvr
toodi. Need annetused olid targale ja vaesele niisama va
alanduse allikaks kui kuningale uhkuse põhjuseks, s
praevardast tõusev lõhn oli ju määratud meile. Need p
nud mitte halastusesöömaajad, vaid üldine tänuteenist
kus vürst ja preester, rikas ja vaene ühiselt ülistas
jumalikke heategusid.

Kui esimesteks ohvriteks olid karielajad, siis sellepär
et Melissos oli karjuskuningas ja kogu tema varandus
väljadel rohtu. Te võite alati talitada tema eeskujul
siis, kui teil nii palju karja ei ole. Vagadus ei ole lamb
see on ohvritoomises ja jaotamises eneses.

Nii avaldas ennast kuningas Melissose ülevus. Püsi
ta nimi inimeste meeles ja olgu au sees.

Potsikesepõlv. Kui Amaltheia leidis, et mu mõistus
Mured ja esi- juba küllalt arenenud, avaldas ta mul
mesed ihad. kes ma olen, milline tulevik mind oot
ja milliste ohtude eest ma pean ennast hoidma. Nü
algasid ootuseaastad, ärevad aastad, mis haaravad laps
ea lõpu ja noorukipõlve alguse.

Ma teadsin end olevat jumala, aga mul polnud jum
likku võimu. Viljatus kannatamatuses piineldes painut
sin puid ja killustasin kive. Ja unistasin. Veetsin lõputu
tunde, istudes mäel, käed ümber põlvede, ja vaatas
kaugel sillerdavat merd, kujutlesin päeva, kus ma lõpu
maailmale tõendada võin, et olen Zeus. Kui see päev üld
kunagi tuleb...

Sest samal ajal piinas mind isaliku ähvarduse hirm.

Olgu veel, et sind õgitakse ära vastsündinu teadvu
hämaruses. Aga kaduda siis, kui oled juba välja kujun
nud, mõtleval olend täis jõudu, tahtmisi ja lootusi —
oli kole väljavaade. Hirm olematusse tagasi minna p
iaal tugevam ega kummitavam kui selles ülemineku
kus olend saab juba teadlikuks jõududest, millest ta koo
neb, ent ei suuda neid veel täielikult valitseda.

Õöd olid mulle piinaks. Südantpigistav hirm hoi
mind, väsinud nagu ma olin, une piiril. Vahel aga ärkas
võpatades, hingeldades, nagu luupainajast vaevatud.

Amaltheia nägi mind kannatamas ja kannatas ka is
et ta mind aidata ei suutnud.

Täiskasvanud, kes te kergesti oma lapsepõlve unustam

ohlute, ärge öelge, et noorus on imeilus aeg. Ja kui teie
noorpõlv tõesti niisugusena tundub, siis sellepärast,
kõrgses eas olete väga vähe teinud.

Mu saatust näis mulle läbinisti ebaõiglane. Mu oma
oli mulle võõras. Et mind ja iseennast mitte
olnõhtu seada, polnud ta mind enam iial vaatamas käi
... Looduse hoolde jäetud lapsena tundsin end petetud
huljatud olevat. Mul polnud sõpru, mul ei saanud neid
ja ma ei tahtnudki neid. Saar oli mu meelest nagu
nigla ja ma ootasin vaid aega, millal võin sealt lahkuda.
Tuli hetk, kus ma Amaltheiatki vihkama hakkasin.
ma nõuanded, soovitusel, hoolitsused, katsed mu meelt
lutada, koguni ta truudus — kõik see muutus mulle
dunk.

Veidi aega hiljem hakkasin teda ihaldama.
Me olime nüüd peaaegu üheeaalised. Ta oli küll minust
... aga ainult mõne aasta võrra.

... hakkas peale ühel pärastlõunal, kui ta peos tüü-
mulehti soojendas ja neid mulle nuusutada andis. Äkki
... ma täiesti uue pilguga ta leebet kumerat laupa,
... silmade kiiresti pilkuvaid ripsmeid, õrna, veidi
... kaat, veidi maiast huultekaart, õilsat kuklajoont val-
... pürjas, mis oli nagu õhkkeergeisse kuldseisse udukar-
... dosse kinni jäänud.

Mulle näis, nagu poleks ma seniajani veel Amal-
theiat vaadanud ega tundnud. Minust hoovas läbi kum-
... laine, mis tõi mu südamesse rahutukstegevast, aga
... õnnelikku jõudu.

Mida tegi sel ajal Kreetal esivanem Eros? Kus ta ennast
... Tüümianipeprede, ussi vilkas vingerduses või
... valgusenooltes?

Amaltheiagi vaatas mind ja näis üllatuvat. Aeglaselt
... ta pilk minu silmadelt alla mu rinnale, mis nüüd
... rütmis kerkis ja vajus, libises veel allapoole, ja
... lõi ta nagu õhetama. Ta tõusis kähku, lõi peod puh-
... nagu tahaks ta tüümianilõhna hajutada, haarates
... lullusesarve, pistis ta siis jooksujalu põõsastesse, et kor-
... puuvilju, mida meil vaja polnud.

Ja nüüsi iga kord, kui ta jälle nägi mu silmis seda
... pilku või pani minu juures tähele muid ihamärke, leiu-
... ta mõne ettekäände ja eemaldus minust.

Kui juhtus, et ma lauset alustades ütlesin ta nime na-
... luke liiga kähiseval häälel, pani ta mulle kärmesti käe

suule, justkui viiksin ma ta mõtted mingilt tähtsalt as-
kõrvale

Õhtuti arendas ta mu vaimu, rääkides mulle mu tu-
vastest jumalatöödest.

Vahel arvasin juba, et tal on armsamaks mõni fa-
või mõni teine meessoost loodusejumalus. Varitsesin teda
aga ei avastanud midagi.

Meie esimesed armuõhinad üllatavad meid endidki
tõtt öelda vajame nendeks julgustust. Mina julgustust
saanud ja veensin end lõpuks, et Amaltheia on armastus-
suhtes ükskõikne nümfi ja et see, mida ma temalt soovisin,
on talle arusaamatu või vastumeelne.

Nüüd tulid meie mõlema jaoks imelikud kuud, kus igal
tahtmatule puudutusele järgnes karmas eemaletõmbu-
mine, kus igal minu sõnal oli taganõte, mida Amaltheia
teeskles mitte märkavat.

Et lõdvendada pinget, mis meid põletas, tormasin
ühtelugu saarel ringi, joostes maha pikki maid. Ma olin
noor, lihaseline jumal, aga kaldusin juba siis pisut tüse-
dusele. Suured kiirused pole ilal mu kõige tugevam kül-
olnud. Nümf püsis vaevata minu kõrval ja läks vaba-
ettegi. Suutsin teda võita ainult vastupidavusega pikkade
vahemaadel.

Pikapeale unustasime oma esialgse ettevaatlikkuse,
kui Kronos meid ei märganud, sellal kui me üle kinku-
kihutasime võrtingetult ja naerdes rohu sisse pikali vajus-
sime, siis sellepärast, et ta oli oma pilgu inimestelt ära
pööranud ega teadnud karta kedagi, kes inimese kuni
ringi käis.

Me uitasime ära mere ääres, randadel, kus siledad mere-
kivikesed veerlesid jala all, söötsime lainetes, mis olid
niisama soojad kui meie kehakki.

Päike vajus nagu vasest voolitud neemedele.

Oh Amaltheia, kui kaunis sa olid selili lainetes, laul-
päikesekroonist kullatud, kõht sinaka läbipaistva siidloos-
all, jalad tasakesi liikumas tähetolmu sees.

Oma rumaluses sain vihaseks, arvates, et ta pakut-
ennast selles andumuses loodusjõududele. Kiivalt nõud-
sin, et läheksime koju.

Et ta mõnel niisugusel päeval lõpuks alla ei andnud
kõneleb rohkem tema südidusest kui minu taiplikkusest.

Nagu näete, algas minu armuelu ajalugu, millest on ni-

olju ja ka omajagu põhjendatult räägitud, pettumusega.
kui kasulik see pettumus oli!

Nooruk kaldub armastust kergesti vägitükiks pidama
ja hurjub kiiresti rahuldust otsima. Liiga varakult küp-
meks pöördub ta ära tööst ja võimust ja teeb armastusest
nende asocaine, ehkki see peaks olema nende täienduseks
huvituseks.

Amaltheia teadis, mis plaanid Saatusel minuga olid. Ta
jumalat, kelle ta oli üles kasvatanud. Oleks ta
ihadele järele andes minu omadele alistunud, oleks
jäädavalt aheldatud mu inimlikku kujusse ja ma
leksin aja lõugade vahele kadunud.

Mu pojad, ärge minge liiga noorelt Psychro koopasse!
kli küpsematena saate sealt rohkem õpetust.

Nümf Amaltheia, kes on tänapäevani lapseohtu, eksleb
kuu veel neis paigus ringi. Kui ta teid meelitab kaljude
või surub end rannal teie vastu, ärge siis temast
lopu halvasti mõelge ega endast liiga hästi, ja olge parem
tänuiliku jumaliku anni eest, mis teile teenimatult osaks
sib. Sest see, keda ta teie käte vahel igavesti taga otsib,
on mina.

Kitse surm.
Välgas valmistu-
mine. Lahku-
mine Kreetalt.

Tubli kits, kes oli mind toitnud, suri eas,
millesse tavalised kitsed ilal ei jõua. Me
olime selle pärast kurvad, ja Amaltheia
veel rohkem kui mina, sest tema nägi sel-
peatsete muudatuste ettekuulutust.

Ajastute kellal, mis käib maa-aastaga vastupidises suu-
asendus Kaljukits Ambuja tähtkujuga, mis on võit-
luse aeg.

Peravaservalise kivi abil nülgis nümf Amaltheia meie
tõuselt naha.

See oli raske ja vastik töö. Aga Amaltheia ütles, et see
ab tehtud saama. Lükates minu abi tagasi, tõmbas ta
tõuselt naha maha ja loputas seda ühes teatavas allikas,
põrus eriliste rohtudega ja riputas tahenema salajasse
õhta mägedes, kus nelja ilmakaare tuuled kokku saavad
ja tõmbas ta naha tugevast ja painduvast põõsast
õgatud ja ristamisi pandud kahe kepi peale pingule ja
kis seitsme öö kastel seda pehmitada ja seitsme päeva
nikesel parkida.

Kaheksanda päeva hommikul, silmad hiilgamas pisa-

raist niisamuti kui uhkusest, andis Amaltheia mulle kitsenahkse kilbi, mille ta ise oli teinud.

See oli Aigis.

Niipea kui ma selle kätte võtsin ja mu vasak pihk keppide ristumiskohast kinni haaras, tundsin ennast kasvavat, suuremaks saavat, täiustuvat, kõrgemale tõusvat, määratult laiuvat, nii nagu seda vahel unes ette tulevat, kes minust osa on saanud, ja neilgi vaid unes. Ma ühinesin taas oma jumaliku olemusega. Minu kannad puudutasid maailma juuri, mu laup kerkis pilvedest kõrgemale. Enda ees nägin ma merest tõusmas kõiki Kreeka saari, seda rada, mis on tehtud kultuuride ja jumalate jala järgi.

Ma nägin Amaltheiat koopa juures, küllusesarv käes. Tema pilk otsis mind igalt poolt, aga juba olin ma talle nähtamatu.

Ma hakkasin minema, juhitud vajalike tegude sisimas sunnist, mis on jumalate ja rändlindude osa. Mõne sammuga astusin alla Sideroni neemelt ja lahkusin Kreetalt oma lapsepõlve kodumaalt, tõstsin jala Kasosele ja Karpathosele, puudutasin Rhodost kauni Lindose lahe ääres ja sammudes edasi mööda saarteteed, võtsin suuna põhjapoolse.

KOLMAS AJASTU

Armud kujundavad noorust

Ma olen Ettevaat-
Tema nõu-
and. Saan
nõuarohtu.

Esimene jumalus, keda ma kohtasin, istus ühel saarekesel ja sulas sellega juba õh-
tusse kalduva päikese foonil nii hästi
kokku, et ma peaaegu oleksin möödunud
leida märkamata. Ta jalg oli mereni välja sirutatud ja lai-
ned silitasid pöida. Künarnukk toetus kõverdatud põl-

Ta nõjatus künkanõlva leenile ja ta tumedat juust
võinud piiniasaluks pidada. Pilku üle künkaharja
võis ta valvata iga ilmakaart.

Ma nägin oma nime. Ta mandlisilmad, tumedad nagu
müksedki, vaatasid mind kaua. Tema nahk oli tõmmu ja
tinnad rasked. Ta esitas mulle hulga küsimusi, jälgides
teraselt minu häälekõla ja vaagides mu vastuseid, ning
alles siis, et ta on minu nõbu Metis ehk Ettevaa-
kuidas teile rohkem meeldib —, Okeanose ja Tethyse
ntar, ning et ta on nimme siia tulnud mind ootama.

Ma ütlesin talle, et lähen vallutama maailma, ning palu-
sin temalt abi ja nõu. Ta soovitas sellest asjast vaikida
ni kaua kui see on tulekuni.

Ma küsisin temalt, kas tal lapsi on.

Ta vastas:

Ma olen Ettevaatus.»

Nähes, et ta on jumalate vanusemõõdus umbes kolme-
kümneaastane, küsisin veel, kas ta ka mehele minna ei
tahu. Ta vastas mulle jälle samade sõnadega ning lisas:

Olen paljudele korvi andnud.»

Seejärel, märgates, et ma maha istudes olin Aigise
male jätnud, noomis ta mind:

Hoia seda alati enda juures.»

Kui oli juba päris pimedaks läinud, küsis Metis,
kuidas ma mõtlen oma isa troonilt tõugata. Ta nentis
ja pani mindki tunnistama, et ehkki mul võidu järelepäe-
ks on palju auahneid kavatsusi, pole lahinguplaani
müüdnast olemaski.

Ei ole sul abi julgusest ega vaprusest, kui sa pole oma
võitluseks ette valmistatud. Tea, et sa võid kui tahes tugev

olla — sa ei võida ühtki võitlust ilma liitlasteta. Parema liitlasi ei või sul aga olla kui need, kes on su vaenlaste kõhus.»

Kõike seda kõneles ta väga tasa, ja sellest hoolimata sulistas ta veel ühtelugu varbaotsaga meres, nii et veel sulin summutas meie sosina.

Siis pistis ta käe kaljuprakku ja tõi sealt välja suure konnakarbitäie tumedat vedelikku, mis kindlasti oli mere loomadest või -taimedest saadud.

«Võta see võlurohi,» ütles Metis, «ja anna seda Kronosele sisse, et ta sinu vennad välja oksendaks. Rutta, jõuaksid seda teha enne hommikut.»

Tõusin ja jäin viivuks kõheldes seisma, teadmata, mil lises suunas minema hakata. Metis kastis sõrme märjaks nagu meremehed tuule suunda määrates tänini teevad.

«Lähene vargsi,» lisas nõbu Ettevaatus, «hiili ta juurde tuulealusest küljest.»

Kronos on sun- Minu isa magas paksus pilves, pikutades
nitud oma lap- zodiaagivöö all, ent halbaennustavas asen-
sed välja oxen- dis: põlved Sõnni poole ja pea'otse Skot-
dama. Tema raev- pioni all. Ta polnud üldse kole ega hirmu-
arav, nagu ma kujutlenud olin. Ta oli koguni ilus, nii
et ma algul päris jahmusin.

Mina, kes ma olen valgevereline rõõsa nahaga jumal ja juba siis teadsin, et ma kord paksuks lähen, hakkasin kahestama tema uhket soonilist kõhnust, tema salapäras- laupa, kõrki kongnina, ilusaid pikki tõmmusid valitseja Räsi, lihaselist rinda, ühegi voldita kõhtu. Ohtlikud on välised ahvatlused, ja magavat vastast vaadates võib süda kergesti pehmeks minna.

Jäin mõttesse ja küsisin endalt, kas poleks ehk võimalik isaga kokku leppida ja kuningriiki temaga jagada.

Aga siis kangastus talle midagi unes ja nagu minu salajast juuresolu tundes hakkas ta magades suud ma- gutama.

Nüüd vabanesin kõigist kõhklustest, ja kasutades hetke kui ta uuesti huuli paotas, kallasin Ettevaatuse käest saadud oksendusrohu talle kõrri.

Tol hommikul värises maa kuus korda järjest ja näis nagu oleks uus Atlantis sügavikku vajumas. Kõigepealt läkastas Kronos välja kivi, mis oli minu aset täitnud ja

minud Parnassose jalamil maa sisse tungis. Sellest Kronos, kuidas teda petetud oli, ent viha tegi vaid umbid ägedamaks. Maa kohal kägaras, heitis ta üks- teel, iga kord rebestavat valu kannatades, endast välja mu vennad ja õed. Ja et kõik nad olid surematud ning nende printsiip oli pimedade vangipõlve ajal edasi arenenud, andsid nad niipea, kui valgust nägid, oma lõpliku ja täiskasvanu jõu.

Tule ajalooost, surelikud, on teada samasuguseid juh- tunnuseid. Vangikongide pimeduses ei ole vabadus ilal sur-

Teine päev tormas Kronos ringiratast ümber maakera, rano vihast ja samuti murest, otsides võimalust, kui- ta reetlikku abikaasat nuhelda ja hävitada oma poja, kes ta võimu alt pääsenud, iseäranis mind — seda mu poegadest, keda ta teadis oma võimule ähvarduseks muut. Aga kogu loodus mängis melega kokku.

Ma vanaema Gaia andis oma mägede rüpes varjupaika mu emale ja õdedele. Mu vend Hades peitis ennast maastikus ja mu teine vend Poseidon leidis pelgupaiga mu Okeanose juures. Mina ise, kes ma kõige suuremas juhus olin, läksin tagasi Metise juurde tema kaljusaarele. Ta kaitis mu oma varjuga. Kord möödus Kronos meist nii lähedalt, et kartsin juba avastamist. Aga Metis näitas kõige päikese poole, mis isa pimestas. Ta jätkas oma meelestat jooksu, rutjus talle all puruks mõnegi saare ja hõppitas merest mõnegi uue.

Ma varjas meid jälle heatahtlik õo.

Teine õõ Me- Kui me külg külje kõrval veetsime oma
line juures. teist õöd, valdas meid mõlemaid suur
Athena sünd- ühinemisiha. Ehkki Ettevaatus, on Metis
iski naiseliku loomuga. Mind aidates oli ta minusse
andunud. Ja mu esimene, tema nõuandeid järgides te-
nd vägitöö äratas temas soovi ka mu esimeseks armsa-
d olla, nii nagu see minuski ohutas südikust tema
meseks armukeseks saada.

Minu iski püüdis ta algul pageda nii iseenese kui minu
t. Ta oli nii umbusklik, ta oli nii kaua armastust ooda-
nud! Ta peitis ennast lainevahtu, kaldaliiva, tuulepuhan-
gusse, aga ma ajasin nurja kõik ta riukad. Nähes, milline
ma olen ja et ma aina samas rütmis muundudes

temast maha ei jää, andis Metis alla, tunnistades võlutuse oma kaotust.

Aga tema loomus jäi muutmatuks ja ta ütles mulle:

«Mõttele selle peale, mis sa teed. Ma sünnitan sulle lapse. Ta peab sind aitama, mitte kadestama, sind toetama, minust sinu asemele püüdma. Sa pead sigitama tütre. Mõttele tütre peale, keda sa tegema hakkad.»

Ma puüdsin seda tüdrit vaimus näha — tugevana, jõulise, tarkusest rikkana, võimeka kaaslasena tulevaste võitlustes, minu kuulsuse ja tööde ustava abilisena. Ettevaatlikkuse poolest mingu ta tugevasti emasse. Oma kujutluses nägin teda odavarrele toetumas, et hasti sarge seista, kuldkiiwer peas.

Nii läks Athena minu peast Metise kõhtu. Mu vaim oli nii ametus, et ma lõbust vähe hoolisin. Tundsin rohkem üllatust kui naudingut.

Pole õige, nagu väidavad mõned, kes mind ilmselt minu isaga ära vahetavad või siis püüavad mulle meelega teha silmis kahju teha, võrdsustades mind temaga julmuse poolest, pole õige, justkui oleksin ma oma raseda nõbu ära söönud; niisama väär on ka kuulds, nagu oleksin ma palunud oma poega Hephaistost mul pealuu lõhestada, et Athena sealt välja võiks tulla — juba sel lihtsal põhjusel, et tubli Hephaistose, minu kahekümne viienda lapse sünnitamiseks kulus veel hulk aega.

Athenat sigitades ma mõtlesin ta välja. Ma lõpetasin ta tõesti; nii tuleb asjast aru saada, kui räägitakse, et ta sündis täies relvis minu peast.

Et ma aga olen otsustanud teile kõik viimseni avaldada, siis kuulake parem, mis edasi sai.

Tõsamat õöl, kui ma ilmutasin tulisust, mis on omanoorusele, kes ihkab oma jõude kulutada, ning tahtsin veel teist korda oma nõbu austada ja ennast selleks juba hakkama seadsin, kusjuures see töö mulle nüüd suurema rõõmu töötas, rebis Metis ennast äkitselt lahti.

«Vaata nüüd ette,» ütles ta, «et sa kogemata ei tee poega, kes liiga varakult sündides sulle muret toob ja kes oma kärsituses algatustes võiks õonestada võimu, mida sa alles pead endale kätte võitma. Kui sa ei taha, et sind troonilt tõugatakse, ära sigita poega, kuni su valitsus veel kindlal jalal ei seisa.»

Ta nägi mu pettumust ja mõistis, et ma ei taha ennast sõnadega rahuldada lasta. Ta mõtles välja abinõu mu

utamiseks, kummardudes mu iha poole nagu nümf ihka kohale.

Minu uinumist kuulsin teda viimast korda lausumas:

Ma olen Ettevaatus.»

See esimestel armukestel on meie peale sügav mõju. Minem meigime oma mõjuga juba teisi.

Kiindumuse ja tagasihoidlikkuse segu, millega ma olen verinoortesse suhtunud, on mul Amaltheiast, kui mind nii paljudest näilistest kergemeelsustest hoolimata nimetatakse ettevaatlikuks Zeusiks, siis on see minu teene.

Kui jumalate aeg täis sai, sündis Athena — igas tükis minu misugune, nagu olin soovinud.

Minu tütar Athena on kaunis ja suur, tõsi küll, natuke minu tugeva kondiga. Ta uhked ja mehised näojooned muutavad mind. Emalt on ta pärinud tähelepanelikku hinnangut ja otsust, nii loomulik on ta kasutamiskunst, et sageli olen lasknud tal minu nimel inimeste lahendada. Ja et ta on ka sõjas julge, olen tema kätte usaldanud Aigise, mis teeb kandja võitmatuks.

Minu teade on võõrad meelteerutused, milles pole ka midagi muutuvat, kui meenutada tema sigitamise asjaolusid. Ta mõtleb mind nii sügavalt, et pole ilalgi endale abikaasat leidnud, ükski kosilane pole küllalt minu sarnane olnud. Ta on jäänud neitsiks.

Minu seisund enne jumalate sündi. Vaenulikud jõud. Liitlast otsimas.

Võitlus, mida ma isa Kronose vastu alustasin, võttis kõigi ettevalmistuste ja tegevalike lahingutega kokku kümme aastat — pange tähele, kümme pikka maailma-aastat, millest igaüks on natuke rohkem kakskümmend neli tuhat teie aastat — selle ajaga läks ümber Suure Kella kuud.

Arvutage: eks ole see parajasti aeg, mille alguses teile on olnud muid käepäraseid tööriistu kui kivikillud ja mille lõpuks teile minu valitsuse all kingiti ilusad pronks- ja raud- kuldehted, kootud riie ja seadused teie linnade jaoks!

Seest kogu Kronose valitsusaja jooksul te otsekui eksite pimeduses.

Ma tean, te imestate, et teie tõug võis kuldaajastu järel

niisugusesse viletsusse langeda. Kõigi jälgede puudumise teeb Atlantise õnnepõlve teie meelest ebausutavaks. Ilma teie päevini pärandunud zodiaagita ja salapärase kunstideta, millest kõnelevad teie kõige vanemad ehituse peaksite te seda mõtet täiesti võimatuks.

Aga eks ütelge ise, mis võiks kahesaja neljakümne tuhande aasta pärast säilida teie praegustest oskustest teie vägevusest ja töödest, kui jälle sünniks mõni uue tohutu katastroof. Mis jälgi võiks jääda teie kunstidest teie elamutest, teie masinatest, teie võitudest, jälgi, mis laseksid teie kaugetel järeltulijatel mõista, et oskasite teie valgust ilma tule ja suitsuta, ehitada endale eluasemeid tuhande jala kõrgusi torne, laskuda meresügavuste põhjast kihutada labi õhu masinatega, mis on teist enestest tuhande korda raskemad, ja lõpuks — millest selguks, et teil oli peaaegu niisugune energia, et seda vallandades võisite osakeste lagunemise ja hävitada nii oma tööd kui iseendid? Mis jääks siis järele teie rehkendustest? Kuhu oleks kirjandus pandud teie ajalugu? Kes võiks aimatagi, et te kunagi olemas olite? Aga te olete veel üsna väikesed insenerid. Vaadake ette, ma kordan, vaadake ette!...

Kümme jumala-aastat või kümme inimese-aastat — niisugune ajavahemik kulub ikkagi, et noorus' enneaegselt avaldaks, ennast maksma paneks, võidaks endale eluõiguse. See, kes laseb need kümme aastat ilma julguseta, mässuta ja raske vaevanägemiseta mööda, valmistab endale kehva küpsuse, ja ta elu, mis on vaene töödest, on väga olematuse moodi.

Kui ma nüüd sellena, kes ma praegu olen, mõtlen milline oli maailm tollal, kui mina teda vabastama läksin, siis jõuan järeldusele, et teadmatus on sageli edu vajalik tingimus. Vanamehed ei tee revolutsioone. Ja kui mõni niisugune selle etteotsa satub, siis sellepärast, et ta on sellest oma kahekümnendast eluaastast peale unistanud.

Minu ettevõtte võis esimesel pilgul küll meeletuna näida. Mis liitlasi mul oli? Mu kaks venda, noored algajad jumalad nagu minagi, ühele saarele ootama jäänud nunn ja mu nõbu Ettevaatus, kes mõtles vaid sellele, kuidas varjata mulle osutatud abi. Niisugune oli minu malev.

Minu vastas seisis Kronos ja tema vennad titaanid, kellele tingimusteta allusid kõik universumi jõud ja jumalused. Elu, ja surm, tuli ja jää, tuul, mullapinna mõõt-

matu vägevus, mis kasvatab vilju ja annab rikast lõikust — kõik kuulus neile, kõik allus neile. Uranose haavast sündinud hiiglased, kes olid oma vanemate vendade võimatusse läinud, külvasid kõikjal õudu ning olid kumama pannud hirmuvalitsuse, millest nemad üksinda ei saanud. Mis siin veel rääkida inimesest, sellest rõhutatud, mis olendist, kes endal nii suure vaevaga elu sees elab, et oli enda meelest kogu looduse ori. Aga iga vürst on tõeline vürst vaid oma alamate tahtel. Ja et Kronos värbas hiiglasi ja fuuriaid, kes tema nimel võidust täitsid, tõendas selgesti, et Kronose seadust ei saanud hea meelega.

Nüüd kui teada saadi, et ma olen olemas, virvendas lojane, kuid visa lootus läbi kõige loodu. Ja et see looduse valgus kord juba kumama oli löönud, näis ike loodatuile veel raskem kanda.

Kaimeseks julgustajaks oli onu Okeanos, kes andis loodu, et kui isa ja minu vahel võitlus puhkeb, ei võta tema sellest osa. See oli üks viis mind toetada. Ja et mulle veel selgemini tõendada oma häid kavatsusi, lubas ta oma naisel Tethysel peavarju anda mu õele Herale, kumma nende tütar Kephira pakkus Rhodose saarel varju — kumma mu vennale Poseidonile.

Looduse neljast elemendist olin niisiis juba ühe enda poole võitnud. Kõik, millel on vedeliku printsiip, mered, jõed, järved ja ojad, ning jumalused, kes valitsevad vesi ja vett asustavaid olendeid, olid valmis minu poolele minema. Allikad vulisesid minu tulekust.

Aga ma vajasin veel muudki kaasabi. Ja iseäranis jumalannad olid need, kes seda mulle andsid.

On juba kuulnud sellest, kui julmalt Kronos kohtles oma Rhead. Ülejäänud titaanid, välja arvatud Okeanos, käisid oma abikaasadega niisamuti ümber ja palgasid hirmuist hiiglased püüdsid hoolega neile järele teha. Nende vägivaldavalitsuse all nõudis meesprintsip endale parimatut voli, ja kõike, mis looduses on naiselikku, kumma, peent, mahedat, õrna ja mõtlikku, põlati ja pilati.

Jumalannad elasid sõltuvuses, ja ainult hirm tõi neile arvuses vaheldust. Minu vabadusse armunud noorus oli neile teretulnud. Ma armastasin neid palju ja nad tasusid mulle selle eest hästi. Nad ei kandnud isegi mitte vimma, et ma ühelegi neist truuks ei jäänud. Ma pidin ennast kumutama kõigi eest ja nende asi oli ühine.

Sel ajal tõmbas mind kõige rohkem nende suurema poole, kes mind minu võitluses kõige mõjusamalt aidaksid ja mulle tõhusaimat liitu pakkusid. Ärgu minule sellepärast laidetagu ega järeldatagu, nagu oleksin oma võitluse huvides armastust teeselnud. See oleks valetlane ja äärmiselt väär vaade. Ma armastasin siiralt üht, kes mind armastades andis mulle teadmisi, relvi ja tuge.

Teie olete omadega nii kaugele jõudnud, et nõustate suure armastuse nime andma vaid purevale kirele, murelaostab oma ohvri, viib tegevusetusele, segadusse, loobumisele, mitmesugustele võõrandumise vormidele. Te annate armastusele kõik tule omadused; te räägite hõõgvaist tunnetest, te räägite sädemest, leegist, söestumisest, te räägite tuhost.

Äga armastus ei ole mitte ainult leek, see on ka armastada, see tähendab põleda. Tõsi. See tähendab põletada vastastikku teineteist, aga selleks, et sünniks midagi uut.

Themis. Delphi pühamu. Kaks kivi. Kui ma Ettevaatusest lahkusin, ütles mulle:

«Kuula mu nõu ja mine esiteks tagasi Themise juurde.»

Nii ma siis fändasin sinna kanti, mida teie nimetate Attikaks, astusin üle maakitsuse ja läksin edasi mööda Korintose lahe kallast. Titaanid vist otsisid mind muude maailma osades, sest vesi oli lahes läbipaistev ja vaikin ning kõik seal arutas õnnemõtteid. Ronisin üles mäkke ja jõudsin ühe pika, salapärase ja kurva kuru suudmesse, orgu, millel on avatud, otsekui ümaralt ammulu suu kuju nagu ohkaks ta kaeblikult; seal asub Delphi pühamu.

Themis seisis seal liikumata ja alasti kahe Phoidrias kalju, Ruuge ja Tulipunase vahel, mille järsud seinad heitsid talle päikesehelki nagu kaks suurt peeglit. Ta oli minu meelet hiiglasuur ja nagu üle kullatud.

Keskelt lahku soetud ja sümmeetriliselt palmitsetud juuksed piirasid ta nägu. Ta kulmud olid ühtlased, ta ninasõõrmed olid ühtlased, tema rinnanibude vahele oleks võinud tõmmata laitmatu rõhtsirge. Peos oli tal kak üheraskust kivi, mida ta püüdis täpselt samal kõrgusel hoida.

«...mul ei ole muud midagi teha,» ütles ta nukralt ja tõusid kotkad lendu punase kalju astangult, kus nad nende pesapaik, ja jäid minu kohale tiirutama, millest ma ümber sai nagu uhke liikuv kroon.

Ka nemad tundsid su ära,» ütles Themis. «Sa oled mu vanapoeg Zeus. Mina olen Seadus.»

Ja näidates käega ümberringi, lisas ta:

«Min andis mu ema Gaia ennustusi. Ja siin olen mina teile määratud ennustusi andma. Aga kes neist teie jaoks enam hoolib või neid kuulab?»

«Mina tahan sind kuulata ja ennast harida,» ütlesin ma.

Themiselt sain teada universumi üldised seadused, millest tulenevad kõik muud seadused. Sain teada, et õiglus, mis kaitsja ta on, peab hoidma tasakaalu vastakate jõudude vahel, mis hingestavad kõiki sündmusi ja kõike loodust. Sain teada, et valitsus on väär, kui see rajaneb võimul.

«Valitseda valitsemise pärast ei ole eesmärk omaette,» ütles Themis. «Pane tähele oma isa vigu, olgu sul silma ees õnnetuste jaoks, millesse ta maailma on viinud. Mõelda ennast peale, andmata valikuvabadust, on hukatav. Isegi vabastamisest pole mingit kasu, kui inimesele ei mõtle õige mõõdu üle, millega vabadust korraldada. Olgu sul oskust ette valmistada seda, mida sa maailmale pakkuda kavatsed.»

Me valmistasime ette.

Armastuses tahtis mu tädi Themis kangekaelselt püsti seista. Veel enam. Ta keeldus isegi käest panemast kahtluse margust kivi, ja meie kallistuste ajal hoidis ta neid hooliga tasakaalus.

Kui ma peale käisin, et ta pikali heidaks, vastas ta, pannes oma kõvade rindade ja ilusate siledade õlgadega mulle vastu:

Seadus võtab valitsuskepi vastu, aga ta ei lömita, vaid...»

Themis ei olnud tõrges, veel vähem kartlik. Ta pakkus ennast lihtsalt, kuid liikumatult. Ta polnud hoopiski karm, üksnes tähelepanelik. Kaugel sellest, et ta vähe tundis, ma usun koguni, et ta tundis hoopis kahekordset naudingut, jälgides kõikumatu rahuga omaenese naudingut ja karmist. Sellega tõendas ta mulle, et armastus on ka mine toiming ja et mõtteselgus ei vaesest ekstaasi.

Mõni minust eakam jumal oleks ehk tüdinud sellist ainult püstloodis pingutusest. Aga mina olin alles oma teise armuvallutuse juures, ja see suur sirge jumalanna, kes nii kindlalt püsis oma kuldsetel reitel, näiliselt passiivne, ent ainult selleks, et paremini valitseda ennast ja teist, nõus kõigega, tingimusel, et ta lukumatuks jäetaks, — see jumalanna õhutas mu iha.

Kolm korda päevas — päikesetõusul, keskpäeval, õhtuvidevikus — ja kolm päeva järjest pargasid kuningatlikud kotkad, tiireldes meie nägude kõrgusel, neid hiiglaslikult ühinemisi.

Sisiski pidasin meeles Metise nõuannet:

«Tütred, ainult tütreid, kuni sa kuningas ei ole.»

Aastaajad ja Nii me sigitasime Themisega esimesel parkad. päeval, kolmel valgusetunnil kolm aastat aega. Nende nimed on: Eunomia, Dike, Irene, see tähendab Hea Tava, Õiglus ja Rahu. Ateenlased nimetavad neid ka omamoodi: Öitseng, Kasv ja Vili. Ega seegi ole vald. Seaduse ja Võimu esmasündinud lastena on aastat aegade ülesandeks ühest küljest juhtida taimekasvu korrapärast tsüklit ja teisest küljest korraldada inimühiskonnade käekäiku. Need kaks funktsiooni pole omavahel vastuolus.

Loodus on inimestarkuse kool ja see, kes hoolitseb lõikus eest, teab rahu hinda.

Mu tütreid aastaajad käivad mööda välju ja tänavate lilledes käes. Surelikud, matkige neid rohkem kui seni.

Olgu lihtlabane või haruldane — lill on alati saladusliku ja juba ka kahetsus. Ta äratab imetlust, järelikult ka tänutunnet; ta õhutab mõtlema, järelikult kutsub sallivusele. Üürrike apogee, mööduv õnnehetk, mis manitseb mõõdukusele. Pahatihti näen teid, surelikud, uhkusega peos pigistamas sõjariista või kukrut; ent liiga harva näen teie käes lille.

Järgmisel päeval sigitasime Themisega veel kolm tütart: Klotho, Lachesise ja Atropose. Tunnete neid hästi, te nimetate neid parkadeks. Nad on teie hulgas süngem kuulsuses viimatinimetatu pärast, kelle ülesandeks on lõigata läbi teie elulõng, mille eest te teda neate.

Kuid kas teil pole kunagi mõttesse tulnud tänada Klothot selle eest, et ta igaviku määratust hallist villa-

lõng välja tõmbas teie saatuse esimese kiu? Kas teil pole mõnust ta kätt suudelda?

Kas te ei pane imeks, et elu suurel võiduloosimisel tuli miljardite arvude seas välja teie oma? Sündida, olla lapsed, see tähendab kuuluda valitute hulka!

Ja Lachesis, kõige toimekam, kõige tegevam kõigist jumalatest, armas ülekoormatud Lachesis, kes ei tunne õhkust ega und! Kas olete vahel ka tema peale mõelnud?

Ma muudkui kerib lõnga oma värtnal. See näib nii lihtne! Ma tean, et ta peab lakkamatult lõnga jälgima, seda teema, kui lõim hapraks jääb, keerutama heiet tugevaks, samal ajal kui teie teete, mis võite, et see katkestataks.

Kes siis suunab teie sõiduki saatusest puutüvest kordale, toob ootamatult kohale päästja, kui te parajasti unas olete, kallutab viskoda kõrvale teie kaelasoonest. Lachesis, ikka Lachesis.

Kui te juhtumisi tema peale mõtletegi, siis oskate kujutleda ainult üks lõng peos — teie enese oma. Tegelikult peab ta aga praegu, kus ma teiega räägin, üheks pidama rohkem kui kaht miljardit. Ja Klotho annab selle ühtlugu tööd juurde.

Üks miljardit lõnga, kaks miljardit värtnat! Kujutage ette, kui tohutu töö on Lachesisel teha. Nüüd te mõistate, miks ma soovitan mitte mõtlema järeלטulijaid soetada, vaid ma teile nõu annan ettevaatlikud olla kõigis oma tegudes, soomises-joomises, igal sammul, miks ma kutsun teid üles üksteist vastastikku mitte relvaga ähvardama. Võib-olla oleksin ma pidanud nii tohutu töö jaoks rohkem parkasid sigitama. Kuid minu valitsuse algul näis olevat pisaval määral, et tööga toime tulla. Ma ei tahtnud, et teid, kes te kõik elada tahate, tuleb nii palju. Ma jõua kahjuks kõigele mõelda. Ja ka Themis ise, kes suretses ainult selle eest, et kohtuarv saaks täis, ei näinud niisugust asja ette.

Mu surelikud lapsed, ärge süüdistage parkasid. Nema pole mitte Saatust. Nad on vaid Saatuse hoidjad. Vastavalt tollivalvuritena seisavad nad piiril, kus lõpeb teie ühine elu ja minu tahe.

Hesperiidid. Kuid kolmandal hommikul, nähes et
küsime, mida te, kangekaelsed nagu
olete, mulle juba esitamata ei jäta, pärisin ma Themiselt
«Mida sa tead Saatuse loomusest? On see juhus
tahe?»

Ta vaikis tükk aega, vaadates kuldsete silmadega koit
mis puhkes magede taga. Siis võttis ta oraakli tooni
ütles:

«Saatuse loov paratamatus»

Ma jätan teile hetke järelemõtlemise aega... On mõel
dud? Hästi. Siis võivad need teie hulgast, mu pojad, ke
on aru saanud, küsida teid hesperiidide aeda

Sest tol päeval sigitasime Themisega kolm hesperiid
Aigle, Erytheia ja Öhtuse Arethusa. Tollivalvurid nüüd
on nneedki, ent nende järelevaatuse alla käib tulevik.

Ma määrasin neile eluasemeks Uranose aedade jäänu
sed. Nad hoolitsevad kuldõunu kandvate puude eest, mida
mu vanaisa kasvatas ja mille viljadega ta atlante toitib.

Sageli lumiharjalist mäestikku, mis kõrgub hesperiidide
peamise apelsiniaia lähedal, nimetatakse Atlaseks. Ke
tahab teada, mis asi on öieti aed, peab nägema Marrakes
talveöö hõbedases valguses. Kuid teisigi, peaaegu niisama
võluvaid aedu on laiali mööda Lääne-Aafrikat ja
meresaartel.

Aigle kasvatab läikivaid sidruneid, kollaseid nagu hommiku
mikune taevasilm. Erytheia valvab pompmuuse, priskeid
ja kuldseid nagu keskpäevane päike. Ja Arethusa korjab
loojangukarva apelsine.

Avage need viljad, mis oma ümaruses on nagu maa-
kerad. Nende liha on targalt viiludeks jaotatud justkui
päev tundideks ja aasta kuudeks. Nende selge mahl sisal-
dab jõu printsiipi.

Teie tunnete hesperiide peamiselt selle hindamatu
teene järgi, mida nad osutasid mu pojale Heraklesele ja
millest nii palju kasu tuli puuviljanduse levitamisel
mitmetes maades. Kuid nende ülesanded ei piirdu ainult
aiandusega.

Nende mureks on juhtida rändurit, olgu inimest või
jumalat, teel tulevikku. Nad on avastamise nümfid, avas-
tus aga on suurem teadmine universumist ja seadustest,
mis seda valitsevad. Nad ise liiguvad palju ringi, käivad
paikades, kus suured mõtted on küpsemas. Neid võis näha
jalutamas Niiluse kaldal, kui Pythagoras, Herodotos ja

don, teie soo uhkus, üksteise järel seadsid sammu Ülem-
templite poole. Neid võis näha suplemas Sitsiilia
... kui Archimedes, veel üks mu poja Hermese
... seal mõtiskles. Ja aruannete järgi, mis ma lask-
... endale esitada teie ajaloo kohta selle vahe sees, mis
... ainasin, aiman, et hesperiidid luusisid ka Palose
... Cádizis ja Tajo ääres Kolumbuse, vend Poseidoni
... lapselapse sajandil.

... õhtul on hesperiidid, kuldõun peos, kuskil lääne-
... kus nad kuni hukkunud Atlantise piirideni
... saadavad aeglaselt merre vajuvat päikest. Seal
... nad vastu korraldusi järgmiseks päevaks.
... keegi tahab neid välja kutsuda, siis on see õhtu-
... selleks parim.

... see tähendab plaanitseda öö lävel järgmise päeva
... Ja eluseikluses on edu vaid neil, kes igal hommikul
... valmis teoks tegema eelmise öhtu kavasid.

... me polnud Themisega mõlemad pisut roidunud tol
... kolmandal päeval? Pean tunnistama, et hesperiididel ei
... seda tarmukust ja tegutsemise täpsust, mida võib
... haldada nende vanemate ödede, aastaaegade ja parkade

Isegi nende näojooned on hajuvamad. Oma tege-
... ilmutavad nad vahel loidust ja sageli pead neilt
... mitu korda küsima, kui vastuse saad. Ärge oodake,
... nad teie tee teile täpipealt ette möödaksid, veel vähem.
... nad selle teile ära sillutaksid. Nad vaid näitavad suunda
... oma asi on, kas pääsete läbi liivakörbe või hukkute

Ma lahkusin Delphist tunnil, kus kotkad
magama lähivad. Themis palus mind
tagasi tulla, kui ma iseenese tulevikku
tahan. Lubasin tulla, ja puhtast südamest.

Väljavaade veeta kogu oma jumalaelu Themise juures
mu meelest päris ahvatlev.

Ma kaunis liikumatus, ta sire kindlus tekitas kaitstuse,
kaaku ja rahu tunde. Mida paremat veel soovida?

Õruti noores, põlves tuleb ette, et sõlmime sidemeid,
milles pole muud püsivat peale kahetsuse, et me nad
lõltsime, või südamevalu selle pärast, et me neile truus-
... murdsime. Nad annavad märku mõõduvast väsimu-
... mis nõrgestab kujutlusvõimet. Me soostume siis

nägema oma kaaslast nii, nagu ta ise end näeb, see tähtsustab ainulaadsena kogu maailmas. Ta muutub siis keskmeks, kõige olemuseks, ainsaks varjupaigaks. Ja unistame puhkusest sellesama olendi käte vahel, kes meie väsimuse põhjuseks.

See on õige olendite, aga ka ürituste kohta, mille me end seome. Vaev, mida me nende heaks oleme näinud jõud, mida me nende peale oleme kulutanud, piirab n-vaatevälja ja viib meid niikaugemale, et me ei mõtle en-üldse muust...

Kui ma läbi looklevate kurude alla orgu lasku-kuulsin tõsist, tusast häält:

«Ma näen, et siin käiakse kõigi teiste juures po-
minu.»

Ma võpatasin ja uurisin asjata ümbritsevat hämarat. Hakkasin juba kartma, et see on ehk mu isa, kes mõne mää taga varitseb.

Aga see oli naisehää, ja ta jätkas:

«Ometi olen ma vanem kui need plikakesed, kes sa nii hoolega õpetavad. Ka mina kuulutan tulevikku, juba hoopis kauem kui nemad.»

«Kes sa oled? Kus sa oled?» küsisin mina.

«Kui tänamatud on need, kes mind ei tunnusta!»
kas hää. «Ilma minuta ja ilma õpetusteta, mida ma emale andsin, et ta sind pärast sündimist ära peidaks, oleks sa nii suur ja tugev kui praegu ega liiderdaks külli püsti, külli pikali minust põlvnevate hooradega.»

Siis sain ma aru ja hüüdsin:

«Vanaema? See oled sina, vanaema? Aga kus sa oled?»

«Su jalge all.»

Ma langesin silmili maha.

«Ole sa tänatud, kallid vanaema Gaia,» ütlesin

«Mul ei ole sõnu, et oma tänu väljendada!»

«Oh, ega ma seda sinu pärast ei teinud. Tegin se-
teiste kiuste.»

«Anna andeks mu üllatus,» jätkasin. «Ma ei osan-
sind kohe alguses ära tunda, sest Themis ütles, et sa
kuuluta enam tulevikku.»

«Mu tütar Seadus arvab alati, et temale on ko-
teada...»

Kuulsin sügavuses tükk aega õelat itsitamist.

«Muide, kogu perekond ei tahagi muud, kui et ma v-
oleksin,» lisas Gaia.

... mitte, vanaema, mina mitte!»

Moodus tükk aega. Surusin kõrva vastu kivist pinda.

Oli see koletu tümin, mida ma kuulsin, Maa hinga-

Või oli see ta salamõtete kaja? Lõpuks kostis

hää, mu kõrva:

«... ei suuda oma isa muidu võita,» ütles ta, «kui sa
l-... ja sadakäsi valla ei päästa.»

«... ajal ei teadnud ma sadakätest mitte kui midagi, ei
teadnud neid nime poolestki, nagu ma ei teadnud ka, mis

... ema on Gaia — kade oma järeltulijate peale, oma

... tujukalt üksteise kahjuks soosiv ja alati valmis

... üle kallama viimast, kelle ta äsja võidule oli

Ma küsisin:

Vanaema, kes on need sadakäed? Kes on need üks-
tead, kust ma neid leida võin?»

«... on juba sinu asi, poiss. Ma olen sulle küllalt rää-
...»

... asin peale. Ootasin. See oli kõik, mis ma teada sain.

... oli Gaia juba minugi peale pahane. Hämmeldunult
... püsti ja hakkasin edasi minema.

... pole ma enam iialgi Maaga vahetusse ühendusse

... tunud. Aga olgugi et ta oma heitliku iseloomuga mulle

... pididi lõpmata palju tüli tegi, ei saa ma eitada tohutut

... net, mille ta mulle tookord osutas.

... allikas.

... org.

... mine

... luga.

Sammusin pimedas öös, otsides varjulist
kohta, et järele mõelda ja magada. Ma

suundusin itta, lootes, et tõusev päike ehk

heidab valgust Maa hämarale ennustusele.

Ja tõepoolest, just sel teel see valgus mulle tuli. Aga mitte

... kesest. See on jälle omaette õpetus. Asjad, mida me

... ltselt tahame ja mille eest me oleme valmis vaeva

... ema, tulevad meile enamasti kätte, aga mitte iialgi sel

... jul, nagu neid ootasime.

Kui ma olin ära käinud umbes kakssada teie staadioni,

... ndsin mäekurusse, mis oli hoopis kitsam kui Delphi

... ma. Kõikjal sulisesid, ümisesid, kihisesid ja sosistasid seal

... olavad veed. Kõik maailma vete hääled olid nagu sinna

... kokku kogutud. Õhk oli uimastavalt mahe ja selge. Linnu-

... kaljude kohal oli nii tihedalt tähtne, et tema piir-

joonte järgi oleks võinud joonistada sirendavas un
pehmesse linikusse mähkunud pika jumalanna.

«Mis ilus koht on Maa!» mõtlesin ma. «Aitäh, vanaema»

Kuid siiski valdas mind selles täiuslikus paigas mu
nukrus ja kurva üksinduse tunne. On nõnda, et õnn
mis jääb jagamata, varjutab sageli ähmane valu. Ma me
nutasin Themist. Miks ei olnud ma teda endaga ka
kutsunud, miks jätsin ma ta sinna kahe kalju vahel
ootama?

Heitsin pikali. Mind ründasid taas tuttavad lapsepõlv
hirmud. Ma polnud eelseisvates võitudes enam kaugelt
kindel.

Lõhnava rohi, milles ma lamasin, viis mu mõtted Am
theia juurde.

Kallis väike Amaltheia! Kui tooks ta kord saarelt ä
ja jätakski enda juurde?...

Kobasin ringi, et veenduda, kas Aigis on käepära
Ettevaatus...

Jah, tol õhtul olin ma natuke väsinud.

Kummardusin lähima allika kohale. Lasksin vett u
näo voolata. Tundus, nagu oleks jumalikult kerge
värske käsi mu laupa silitanud. Jõin suurte sõõmudeg
Ükski vesi pole mulle iial nii hästi maitsnud. Jäin seda
maid magama.

Ei tea, kui kaua mu uni kestis. Üks jumala öö, seits
sada tuhat teie ööd? Või ainult niikaua, kui kulub inime
eluks, kuni see haihtub? Ei tea. Kui ärkasin, oli pa
juba suure osa teest ära käinud. Kõik oli mu ümber sinine.
Sinine oli taeva läbipaistev kuppel; sinine oli kitsuke mäg
oja, mis sinihallide kaljude vahelt joana alla sööst.
Sinised olid allikad puude sinises varjus; rohekassinis
olid puulehed, vetikad ja vesikressid; sinihõbedased olid k
vikased virvendavas vees, sinine oli kauge helendus, m
palistas mägede harju; ja sinised, sinisemad kui miski mu
olid silmad, mis mu kohale kummardusid.

Ma tõusin üles.

«Kus ma olen?» hüüdsin ma. «Ja kes ma olen?»

Suur hirm pigistas mu südant. Ma ei mäletanud enam
kuidas ma sinna sain ja millal. Ma ei mäletanud enam
ühtki oma tegu, ühtki nägu, ühtki kohta. Ma ei teadnud
enam midagi, isegi mitte oma nime. Mul oli ainult tunne
nagu teil vahel ärgates on ähmane tunne, et olete midagi
unes näinud.

intalnad, mis mind ikka veel uurisid, tõmbusid pilu
te neisse ilmus lõbus hellus; ja sinisilmne jumalanna
te mulle.

Jõid unustuse allikast. Tema vesi tuleb Lethest,
allpool joovad surnute hinged, et kustutada maise elu
tõel ja millest peavad tagasiteel jooma hinged, mis
kohasse lähevad, et unustada kõike Allilmas olnut.
Sa võib igaüks uskuda, et tal on uus hing, ehkki see on
unustatud tema liigi ja universumi ühisest anumast.
Ma parem ongi, kui igaüks usub erilist, isiklikku hinge,
hetkeks see ongi ainulaadne.»

Kuulasin, ilma et oleksin suuremat aru saanud. Peami
li aga püüdsin meenutada oma nime.

Nii surelikel kui surematutel kustutab see allikas mine
ku. Une ajal lahkusid sa iseendast. Eksitused, hirmud,
otsused, mis saavad vaimseks tõkkeks teadmisele ja
te, on haihtunud. Nüüd aga pööra selle teise kaevu
poole, mis on minu läte, ja kustuta janu.»

Kuulasin sõna. Otsemaid tundsin endas võrratut sel
ust, absoluutset valgust, mis ei tulnud päikesest, vaid
minust enesest. Jäi mulje, nagu saanuksin oma käsutusse
ohutu suure kristallist masina, mis on määratud pee
lähima maailma kogu tema ulatuses ja kogu tema lii
mudes ja mille tuhat läbipaistvat ratast ootavad vaid
võimaluskäsmist.

Ma olen su tädi Mälu, ütles jumalanna.

Ta rääkis üheksa päeva...

Mnemosyne, Mälu, mu vanaisa Uranose vanem tütar,
Hüüdsin ilus ja niisama suur kui ta õde Themis, aga
ma liigutustes vabam ja nõtkem. Tema läbipaistva naha
all kumas käsivarreõndlas sinine soontevõrk nagu ojade
jõgede kaart. Ja kui ta raputas oma heledaid juukseid,
nagu oleks neist pudenenud tähetolmu. Ta hääl oli
mulle ta lause oli muusika.

Ta rääkis üheksa päeva. Ma pole iial kohanud surema
t või surelikku naisolendit, kes oleks suutnud rääkida
mu kua, kordagi mainimata iseennast. Sellega ta õpetas
mulle, et tähtsus, mille me anname iseendale, varjutab
teie teadmisi ja et me oleksime paremad maailma
eglid, kui me nii palju ei muretsiks iseenda kujutise
müst selles.

Ma ometi olid Mälul oma salajased mured. Kas ta kan
daks nende kurbmängude pärast, millele ta oli kaasa

elanud, igatses oma kauni, põrmuks varisenud Atlase järel või rõhus teda pikk üksindus kahe allika vahele.

Kõike, mida ma meie suguvõsa algmetest tean ja ma teile selle jutustuse hakatuses avaldasin, — kõike tean ma Malu suust.

Ta rääkis üheksa päeva. Ja üheksa päeva kuulasin ka õhinaga. On mul tarvis teile veel kord meenutada, et need päevad möötuvad teie jaoks aastatuhandetega?

Üheksa ood me armastasime. Minu heledapaine oleks minu sükelustes nagu taga igatsenud kaotatud isik. Meil oli üheksa tutart.

Muusad; nende loomus; nende ülesanded. Ehkki Mälu tütarde nimed teil, surelikud, tihtheale meelest lahevad, on just need, mis kõigest jumalustest teile teie oma teadmisest kõige paremini tuntud, või õigemini need, kes kõige paremini teid tunnevad. Markan teie hulgas vahe selliste, kes mõne kitara- või tantsutunni tõttu või sellespärast, ta on korraks nautlejaloturnidel üle lava liikunud, mõnel noorena õhtul paar varssi ette lugenud, poleks juba mõne muusa väljavalituks pidanud. Sealhulgas ka kõik need, kes oma jutu järgi üksnes ajanappuse pärast on jätnud kirja panemata omaenda ühhaarava eludraama või, jandi, mis teiste elu nende meelest on.

Ega see täielik eksitus olegi. Muusad on kordamööda vaaginud igauhte teist. Aga mitte armunud pilguga. Nad on teid vaadanud, nagu hea majapidaja turul linde valib: «ei, mitte see, ei, mitte too...» Või siis nagu mõisavalitseja oma ajal uus orie ostis. «Näita oma silmi, näita oma käsi. Kui töötad hästi, saad vabaks.» Nad on jälginud, nekrutivärbaja seersandi hoolikusega uurinud ja neid teie seast, keda nad meeletuseks ja üksinduseks välja valivad, võigutavad nad lubadustega: «Teile suudatakse virukit nagu jumalatele.» Õnnetuseks aga ei ole need valitud mitte jumalad, vaid ainult inimesed jumalustustega. Ja nende kahe erineva loomuse lahtikarimises algab nii nende loomung kui ka nende piin.

Te mõistate, mis laadi jutuaajamine mul oli tädi Malu esimesel päeval, kui ma teile ütlen, et meie üheksast teie rest on esmasündinu Kalliope, ilusahäärne eeposemuus. Kalliope hoole all on legendid, teie ja minu tõu kõige vanemate mälestuste ühised säilitused. Tema hoiab

mulles on kokku võetud teid puudutavad sumboolsed, mis kaivad igasuguse filosoofilise mõtte tema sisendab teile lugulaulusid ja jutte sundinud teid, mis aitavad teid siin maailmas endale kohta leida. Tema on poeg Orpheus, kes talle sündis tema poolvenelastest minu pojast Apollonist.

Tema ool sigitatu on Kleio, ajaloo muusa. Tema oli määratud oma abiliseks, arvepidajaks kõige selle kohta, mis maailma valitsuse all maa peal juhtub. Aga mitte alati pole ta minu täit rahulolu teeninud. Nooruses oli ta õige hõlpsalt püüdnud ainult oma vanema õe matkimisega ja jätnud oma päristööd tema kaela.

Tema palju suuri tegusid rahvaste ajaloo koidikul on muutunud legendideks, sest neist on teile jutustanud Kalliope. Ootage Kleio! Mul on kahtlus, et viimane on salaja armunud minu pojasse Aresesse ehk Marsi, nagu teie teda paar aastat meeleka nimetate, sest kaua aega ei hoolinud ta teie kui lahingutähtsusest. Ta pidas meele sõjasalkade juhtimist, kes püüsid Teeba linna, aga ei pannud tähele, kes leiutas vintsi ja tali, redeli, vaaderpassi, tellis- ja lubjamõrdi, võlvi päiskivi, papuüruse. Need leiutused olid muidugi jumalate saadikud, aga siiski olid neil oma käed!

Kleio alustas aktiivsust hakkas Kleio ilmutama alles siis, kui poeg Hermes kinkis talle kirjakunsti. Kuid sündimiseastast peenutseja, tundis Kleio rohkem huvi valitseja kui rahva vastu. Kangrül oli tema silmis teeneid vaid kui ta oli mõne kuninga maha löönud, karjuseid vaid kui ta oli mõne kuninganna armuke olnud. Kiivalt taades loorbereid, mida lõi Kalliope, tahtis temagi teha, meeldida, püüdis pugeda selle maailma vägevate ja hullutada rahvast. Vananedes sai ta siiski oma pealest aru ja just nagu meelt parandanud riivatu naine tahtis neid heaks teha. Kui ta kõik oma kartoteegid labi vaatas, leidis ta sealt nii palju lünki, et püüdis neid täita, teha mõttekujutluse kui kindlate teadmistega. Nüüd ta teab seda enam ükski vägi. Ta tähendab ules viimase asja, nii määratult tähtsa kui ka tühiseima, kontrolli võrdleb ja tuletab, teeb oma jälgi täis kõik alad, sealhulgas ka Themise oma, ja oleks heameelega valmis kuulutama juba minustki tähtsamaks kuulutama.

Vaene Kleio! Ei maksa teda liiga karmilt hukka mõista. Tema on tal olnud armastajaid, keda ta ise tahtis, ja see

on tema iseloomu ära rikkunud. Ares eelistas talle te
ode kolmandast ööst, Polyhymniat.

Just enne seda, kui me sigitasime Polyhymnia, püha
laulude muusa, oli Mälu mulle seletanud, milline vägi
helidel, kui neid teatavas kindlas rütmis vaheldada.
On olemas selliseid, mis annavad julgust, hajutavad kohu
mise ja valu ja koguni surmahirmu; on siisuguseid, mis
aitavad jõupingutusel, ravivad hingehaigusi ja leevenda
vad kehalikke kannatusi; on selliseidki, mis tumestava
mõistuse, aga on ka siisuguseid, mis seda teritavad ja
vad vaimu mõtiskluse ekstaasi. Polyhymnia valitsuse
on ühtlasi ka loitsud, mis jumalate südameid hõlma
paneivad.

Neljandal päeval valdas tädi Mälu iseäranis süg
härdu, kui ta meenutas Atlantise aegu. Ta silmad k
pisaraist uduseks iga elusolevust vaadates, kes me
umber lendas ja käis ja kasvas ja õitses.

«Mulle meenub Uranos tol päeval, kui ta puhus õhi
teatavasse vetikaisse, et need vee peal ujuda võiksid
ütles ta. «Vaata seda skarabeust, kes tolmu sees ronib.
See on esimene inimkolju plaan, mille ta tegi.»

Kui õhtu jõudis, ütles ta:

«Kuulata tähti. Atlandid kuulsid nende tiirlemist.»

Sel ööl sigitati flöödimängija Euterpe. Tema on toru
puhutud tuul muusa, pinguletõmmatud keele all või
kuva õhu muusa. Tema hoiab oma käes arvuvariante, mis
on umbes siisugused kui liikide loomise Arvul, ja ta lase
maisesse kõrva kosta maailmade kontserti. Tema on mu
sika.

Viies päev, mis oli parajasti meie pulmailu keskpaigas
tähistas ühtlasi selle haripunkti. Mnemosyne näis olevat
täiuslikult õnnelik; ta armastas ja teadis ennastki armas
tatavat. Me olime küllalt tuttavad, et teineteist mõista
aga meil oli veel, mida vastastikku avastada.

Mõni kehahoid, liigutus, käeviibe, pilguheit oli Mälu
küllaldane, et kõike arusaadavaks teha, mida ta mulle
iganes õpetada tahtis. Me tunnetasime kõiki loomulikke
harmooniaid ja lasksime end neist ülendada. Pöörlesime
iseenda ja teineteise ümber, tema oli maa ja mina olu
päike. Imetlesin, kui erksaks, nooreks ja kergeks oli Mälu
jäänud. Kui ma ta üle oma põlve kallutasin, küündisid ta
juuksed peaaegu maapinnani; tema oli kosk ja mina olu
kalju. Tõstsin ta kätel üles valguse poole; mina olin puu

tema oli mahl ja lehestik. Ta karikana avatud peo
hülle ja ta rusikas andis pildi viljast. Meie tütar
püha chore on tantsumuusa. Ta nimi tähendab täiust.

Enne seda kõike seda hüppamist ja kargamist kuulus järg
mine päev rohkem laisklemisele ja unelemisele. Armasta
sinu ikka, aga vähema tulisusega. Paar-kolm korda panin
tehele, et Mälu tikub ennast kordama. Mõistsin, et liiga
kauaks siia jäädes hakkab mul igäv. Kui me käsikaes
sõnada sinist orgu jalutasime, ütlesin talle:

«Kui ma kuningaks saan, lasen meie armude mälestu
sia lähedale linna rajada. Olgu ta nimi Livadia, allin
kate linn, ja sinu austajad võivad seal siis palverännakul
käia.»

Nelle mõtte avaldasin sooviga olla kena ja tänulik. Aga
Mälu mõistis, et varsti ma lahkun, ja muutus taas kurb
aks. Kumbki meist mõtles juba iseendale.

Siis ool, tema leige öla najal otsisin rohkem hellust kui
võin. Aga Mälu õpetas mulle, milline vägi on sõnal iha
õhustajana, ülevalhoidjana ja pikendajana. Nii sigitati
ta, kes valitseb lüüriliste ja elegiliste luuletööde üle.
Ta jutustab elamise õnnest ja õnnetusest, armastuse ma
nusest ja kibedusest, sõnastab igaühe tundeid univer
sumi palge ees ja kahetsust, et ollakse siin vaid mööduja.
Enne on ka erootilise mõttekujutluse muusa. Ta on
ühvasti keeldunud riidehilpu kandmast. Alastus sobib

Siis
Seitsmendal päeval ma küsisin Mälu juhatust, kuidas
võikate juurde teed leida ja neid vangist vabastada
et ma olin jälle kõik oma isiklikud mälestused tagasi
saanud ning võisin neid nüüd maailma mälestustes paika
panna. Mul polnud enam tarvis endalt küsida: «Miks juh
tus minuga siisugune asi? Mis tähendus on sel või teisel
kohtumisel, sündmusel?» Tänu Mälu nägin läbi vasta
used ja mõistsin asjade aheldumisi. Tähendab, ma olin
õppinud järeldama, kaaluma, mõtlema...

Minu küsimuse peale näitas Mälu kohkumise ja mure
marke.

Kas sa tõesti pead nad vabastama?» küsis ta.

Kordasin talle Gaia ettekuulutust.

«Tea, tea kõik,» ütles tädi. «Aga kas mul tuleb siis
hukata üles tähendama uusi draamasid, maavärisemisi,
laastangut ja katastroofe?»

Eks sa õpetanud mulle ise, et miski ei sünni ilma kahe

vastandliku jõuta? Maailm on õnnetu minu isa sead all...

«... Ja asjad on sealmaal, et ainult vägivald võib maailma sest viletsusest päästa. Tean, kõike seda ma tean. Kuula siis, et kükloobid ja hekatonheirid on suletud Tartarosse Tartaros on maailma põhi, nähtavate asjade õõn puudumine, ebataevas, vastandelu. Sinna minnes vald sind õud. Uks, mille taga istuvad vangis sadakäed, on kümne üheksakümne kuue lukuga. Vöti on mõtmatult väikeses Mõtlesin viivu aega ja pomisesin:

«Sain aru.»

«Ära siis kellelegi seda avalda, millest sa aru saad manitses Mälu.

Ta jäi mõttesse ja lisas siis:

«Soovin, et su revolutsioon säästaks mu sinist org. Sest kui hävineb see, mis siin on, siis ei suuda vist ei sin ega ükski jumal seda taastada.»

Melpomene, tragöödia muusa, kes kujutab vaenulike paratamatuste heitlust, on tolle õõ vili.

Võib-olla selleks, et anda mulle eneseusaldust e ootavate katsumuste puhuks — igatahes kaheksanda hommikul õhutas Mälu mind naerma kõigi asjade üle. Aitab, kui me mingit draamat jälgides natuke muudame tema elementide mõtteseoseid: sedamaid paistab kõik meil kentsakana.

Naer nagu hirmgi sünnib veidrast, seda tekitab rütm katkemine, viga looduse ja mõtte arvude järgnevuse. Hirm tuleb teile peale, kui tunnete, et see viga ähvardab teid. Näidatagu teile vaid lõvi peaga inimest, ja juba värise, sest te kardate lõvi. Aga kui teile esitatakse eeslisabaga ehitud inimest, raputab teid kange naeru hoog, sest te tunnete ennast eeslitagumendist tugevaman ja veidruse mängib siin teie kasuks.

Nilsamuti on ka teie kaasanimeste vigadega, äparduste ja nõrkustega, mis neile pahandust toovad. Naeruga saate endale alati oma üleolekut tõendada. Seepärast hindateg teatripoodiumil nii kõrgelt komöödiat. Aga ülim üleolek on oskus naerda iseenese üle. Läbinägelik ja pilkehimu line Thaleia sigitati kaheksandal ööl.

Üheksandal hommikul näitas Mälu tõsisemat nägu kui ilal enne.

Sel päeval ei rääkinud ta mulle muust kui ainult inimesest.

Valva tema järele. See on mu isa šedöövr, lõpetamata unistöö. Tal ei jätkunud aega seda täiusele viia. Unistöö nägi ta inimest oma sõbrana, sinu sõber saab aga ilu veld see, kes on sinuga võrdne. Uranos viis oma unistöö endaga taevasse; aga inimese Arvu kombinatsioonid ole hoopiski veel ammendatud. Tee, mis võid, et inimene sellele unistusele järele jõuaks.»

Audsin Mälule lubaduse võtta see südameasjaks. Rajaja unistuseks sai meie noorim tütar nime Urania. Ta on matemaatika, astronoomia, füüsika, bioloogia muusa, visa ja tuge uurimise muusa, kelle pilk tungib läbi nähtamatut, mõõdab galaktikat ja mõõdab aatomit, arvutab alja lõpmatuse teid. Ta on suurim alkeemik, kes väsi- mata kombineerib oma avastuste tulemusi; ta on poeesia, ta on märkamata seoste avajana väljendab ta ennast omakalites ja mõtleb ise kogu aeg välja oma keelt. Tema oma sirkliga tõmbab progressi sõõre.

Viimasel ööl pärast Urania sigitamist läks meil uni. Ja siis, esimest ja ainust korda kõneles Mälu häbelikult teendast.

Olla olemas ainult selleks, et meenutada, on nukker ütle ta. «Mälu on kasulik vaid loominguks. Meie loome loonud. Nüüd ma hakkan meenutama...»

Ta suudles mind laubale, aga vähem kui armastaja, rohkem kui ema.

Kui õige pakuks Mälule abielusidemeid? Kui õige pakuks tagasi tulla ja truuks jääda? Mõtlesin jälle võlts- elumuse tuhinas, millest on teada, et sellele mingit tegu ei järgne.

Kollap ta aimas mu mõtet, sest ta lisas:

Ma tean, et olen sinu jaoks liiga vana. Hoidsin sind muini nii kaua, kui vähegi võisin, andes sulle nii palju, kui suutsin. Su saatus viib sind teiste juurde.»

Hallil aotunnil, kus mõte magab ja ka Mälu näis uinuvat, lükkasin kõrvale ta heledad juuksed, et viimast korda vaadata ta nägu. Tõusvas päikesevalguses märkasin ta silmanurgas peenikesi kortse nagu tähekiiri. Seal kui- üks pisar. Läksin tasakesi ära.

Oh Mälu, võrratu õpetaja! Sinu juurde tulles olin nooruk. Ära läksin täismehena. Mu hinges oli selgus. Mu meel oli harras.

Mu pojad, kui te möödunud aegade jälgi otsides rän-

date Ateenast Delphisse, tehke peatus Livadia sinises ja jooge mõlema allika vett.

Helikoni mägi on kohe seal naabruses. Kinkisin sulle üheksale õele; see on neile nagu lapsepõlvkodu, kus hea meelega käivad. Üks uurib seal piiniate vilus, teine loeb luulet silmapiiri poole, kolmas kompileerib. Teine chore tantsib Euterpe flöödi saatel pöösaste vahel. Nad lubavad ennast vaadelda. Aga ükski neist ei vali loomingu vaeva ja au jagajaks enne, kui olete nende käest õpetust võtnud. See, mida teie keeles nimetatakse «humanitaarhariduseks», on esimeses järjekorras «juurdeharidus».

Ärge kartke, et Mälu on vahepeal vananenud. Aegmöötmatuses on minu valitsussajandid tühiselt lühikesed. Tema peale pole nende hammas kuigivõrd hakanud.

Õelge Mälule, õelge tingimata, et pean teda meeles.

Eurynome. «Ja nüüd tee Tartarosse,» otsustas.

Graatsiad. «Enamasti, laskudes mööda mäenõlva ja astusin pikade sammudega ja hingasin täie rinnaga osalt selleks, et maha suruda lahkumishärdust, osalt selleks, et jagu saada hirmust eel ootavate ohtude ees. Pea jõudsin rannikule, mida liigendasid maaninad ja kerkivad abajad, kus vesi on eriti vagane. Hiljem sai see paik Jõulindude lahe nime.

Nii ma seal kõndisin, vajutades kannal tugevalt liiva, ja kuulsin end äkki hõigatavat:

«Zeus! Nõbu Zeus!»

Hääl tuli merelt. Silmasin jumalannat, kes poolkehast saati vees seisis ja mõlema käega mulle ägedalt viipas.

Panin sõrme suule. Veel polnud käes aeg, kus mu nime nii valjusti hüüda võis. Aga ettevaatamatu jumalanna kisendas edasi. Andsin käega märku, et ta mu juurde tuleks.

«Ma ei saa,» karjus ta. «Ma ei saa veest välja tulla. Vajan abi, Zeus! Nõbu Zeus!»

Kaugelt paistis ta väga ilus ja nagu kaksipidine: taheti öelda, et tema kõht ja õieli rinnad kordusid vastupidises järjekorras vees, andes pildi, mis justkui armuvõimavärges.

Rehkendasin päikese järgi: mul oli aega küllalt, et en-

nenud Tartarosse jõuda. Ja mu uudishimu leidis õigustatud tõuluse; see kisakõri tuli vaikima panna, et ta titaane ei ajaks.

Ma astusin vette ja lähenesin jumalannale. Ma ei pettunud. Ilusamat büsti kui temal pole eales nähtud. Niisked juuksed langesid vaskse palmikuna ta õlale; rinnad hülgasid veepiisad kui liikuvad pärlid.

Ma olen Eurynome ehk Helde Andja, Metise õde,» ütles ta.

Eurynome suurtes silmades oli anuv ja ühtlasi kohkunud pilk.

«Vänta,» ütles ta.

«Ting ta heitis selili lainetele. Puusadest allpool oli ta nagu kalal.

Talle püsti tõustes seletas ta:

Ma olen Okeanose tütar. Hiiglane Ophion, üks Kronose õed, oli mu abikaasa. Me elasime Olümposel. Oh, kuus, paik see oli! Nii ilus, et Kronosel endal tekkis mõne sinna elama jääda. Kui isand Ophioni majja asus, Ophion upsakusest sõgedaks, Olümpos muutus jul-

ma ja labase tooruse pesaks. Oma orjalikus edevuses Ophion Kronost igas vähemaski asjas. Kronos ei

ole oma venda Okeanost. Ophionile aitas sellest, et minu vastu külmaks jääda. Mind peteti, vaevati, piinutati. Mõnused koletised naersid, nähes mind viimase teenijapiiga ümündis. Lõpuks kihutasid nad mu kivide ja jalahoopi-
ga minema. Pagesin oma vanemate juurde ja anusin neid meeltesegaduses muuta mind niisuguseks, et mul oleks eales võimalust poleks merest välja tulla. Kas sa tead, et keegi mind niisugusena, nagu ma nüüd olen, veel muustada võiks?»

Oma märgade käsivartega hakkas Eurynome mul kaelale kinni; tundsin ta uimneid oma jalgade ümber. Ta hõlmatel oli kummaline, värske ja soolane maik. Tühja truudusest! Tühja lubadustest! Tühja truudusest! Kui ma ta õla vaatasin, näis mulle, nagu jälgiks mind mäeharja tagant Mälu sinine pilk. Vähem kui kolme tunni eest hakkasin temast. Aga eks ta pea harjuma, sest talle on ju määratud kõike näha...

Meri on paadunud kupeldaja. Ta toetab teie keha, silitab kõige tundlikumatest kohtadest; iha võtab ta lainete tülmi. Rind soe, jalad külmad, ei pannud ma kuigi vapralt vastu ja langesin. Lõpuks olin ju sõjateel...

«Missugune see hiiglane Ophion on?» küsisin Eury
melt veidi hiljem.

«Toores koletis,» vastas ta. «Vihkan ennast sellepärast
et pidin temaga olema. Ilmaski pole ma terna vastu tu
nud seda, mida kogesin praegu sinu käte vahel. Ma
iialgi, vannun sulle.»

Kas ta pidas mind juba nii meeletult armunuks, et lo
vajalikuks mu armukadedust leevendada? Mulle ei läin
üldse korda, et ta oli kellelegi teisele kuulunud. Taht
hoopis andmeid vaenlase kohta, kellega mul võitlus
seisis.

«On sul temalt lapsi?» küsisin veel.

«Kolm. Aga et rohkem. Kronose moodi olla, õigis ta n
ära.»

«Hea seegi,» ütlesin.

«Mõte oli õige, aga sõnad ettevaatamatud, sest Eury
hüüdis kohe:

«Tahan veel lapsi!»

«Noh, üks tütar on kindlasti juba tehtud,» vastasin,
teda rahustada.

«Veel üks, tahan veel üht. See teeks mind nii väga
nelikuks!»

Ja juba põimused ta siledad uimed jälle mu puusa
ümber. Vaatasin päikest, mis taevas edasi veeres.

Pea mu õlalohus, sosistas Eurynome:

«Pärast hakkame elama Olümposel. Sa kihutad Ophi
minema ja viid mu tagasi. Ja sealt ülevalt vaatame al
õnnelikku maailma. Töota mulle, et me hakkame elama
Olümposel!»

«Muidugi, kingimata,» kinnitasin mina.

«Jalutame küpresside all.»

«Kas Olümposel on küpresses?»

«Olümposel ei ole, aga mäejalal on. Õhtuti tuleme alla
Sa kannad mind kätel. Küpressid on nii ilusad.»

«Ilusad, väga ilusad. Küpress on kõige kaunim puu.»

Vaene Eurynome! Õnnetused olid ta pea segi ajanud.
Mida mõtles ta mäetippudel peale hakata — oma lõhe
sabaga pilvedes lupsu lüüa? Aga võib-olla ei olnudki
nii rumal ja lihtsalt lubas endale illusioonide kurba õnn
teades ise, et need on illusioonid.

Tal läks korda mind liigutada ja merel mind hellitada.
nii et ma veel teist korda ta ihale vastasin.

Mõtlesin, et nüüd pääsen tulema. Aga otsekohe pistis ta
minna:

Zeus, nõbu Zeus, mu kallis arm, ära jäta mind! Ära
lahku minust!»

Hetkeks tundsin endas tärkavat sümpaatiat hirmsa
vastu.

Eurynome väänles vectolmus ja pritsis pisaraid, mis
lõlasesmad kui meri. Kogu aeg kartsin, et titaanid
kuulevad, kuidas ta mu nime karjub. Milliste
mõeldamisteni me laskume hirmust teiste ees!

Kolmandat korda üritasin seda meeletut vaigistada. Mu
lõhuti oli õige tagasihoidlik, pigem võis ta mu silmist
teada tapahimu, ja see kustutas viimaks ta leegi.

«Ma ei saa minust aru,» ütles ta kaeblikult. «Ma olen
Andja. Ma ei taha muud kui ennast tervenisti anda
sinult sinule anda.»

«Süürim and, mida ma sinu käest saada võin,» vastasin
talle, «oleks vabadus ja vaikimine.»

«Ma veel kahetsed mind taga. Iial ei leia sa ühtki juma
lennat, kes sulle nii palju armastust kingiks.»

«Ma lohutab mind, Eurynome. Veidi vähem on täiesti
alati.»

«Mul lihtsalt ei vea,» ütles ta.

Ning ta vajus lainepatja, et summutada oma nuukseid.

Punnistan, et armulugu Eurynomega oli täiesti ülearu.
Minu temata läbi ajades oleksin vähe kaotanud. Ma ei
võlgne talle isegi õppetundi, kuidas temasuguste sireenide
hooldada. Sest pole vähem valvast umbusku kui see.
Lõhub väiksest välisest muutusest, ja valvsus uinub,
ning ma olen sedasama viga korranud veel paljude teis
tega, sest ma ei tundnud kalasoomuseid nende niuete all.

Muretsesin laste pärast, keda Eurynome ilmale tuua
olivardas. Õnneks on need kolm neidu jalgade poolest
läänud. Kui tuli nimeandmise aeg, ei olnud mu
mõttekujutlusel erilist lendu. Nimetasin nad Aglaiaks,
Euphrosyneks ja Thaleiaks, ehkki need nimed sarnanevad
juba varem antutega.

Nad ei lahku iial üksteisest ja on alailma kaelakuti
koos, vahtides hajameelselt igaüks ise kanti, mis juba kül
lalt selgesti näitab nende vähest ettevõtlikkust ja teoindu.
Nad on kolm graatsiat; nende ilu ei või võrrelda millegagi
peale nende laiskuse.

Olen püüdnud neile mõningaid ülesandeid anda. Vahel

abistavad nad aastaagu ja hesperiide taimekasv
ses. Muusade järelevaatuse all kudusid nad Harm
riiu — kuid mullise aeglusega! Suure kurjustam
õnnestub neid vahetevahel majapidamistöole panna. L
kimpude tegemises on nad päris vilunud.

Vaatamata sellele, et nad maailma töödes tühist
mängivad, pole neil sugugi vähe imetlejaid. Kõik suu
salakunstnikud, kes ei tee muud, kui unelevad sel
mida nad teha võiksid; naisterahvad, kelle peamis
ametiks on pidevalt peeglis oma keha imetleda; ja ol
lejad, kes peavad ülitähtsaks oma oskust kiita või l
teiste töid — kõik nad on graatsiate kõige andunud
austajad.

Vaene nõbu Eurynome! Mul pole tema kohta en
muud lisada kui vaid seda, et hiljem ta võttiski pähe m
üles otsida. Ta lahkus merest, ujus jõgesid ja oja
mööda tulesvoolu, vinnas end kaldale ja alustas uime
läbi tolmu lohisedes lootusetut ronimiskatset. Ko
krooniks valis ta veel vale mäestiku ja rühkis Lūkaion
arvates seda Olumposeks. Küünarnukid verised, ka
nud võsas pooled soomused, jõudis ta Phigaliasse, a
mitte kaugemale. Seal seisab küpressisalus tema tem

Siiski pole ükski kohtumine täiesti kasutu. Euryno
oli esimene, kes andis mulle idee valida oma elupaig
Olūmpose mägi. Siin ma nüüd asungi, ainult mitte k
temaga.

NELJAS AJASTU

Katsumused ja võimuletulek

Teed, mida mööda ma alla Tartarosse läksin, ei hakka ma kirjeldama; teie silmad ei suuda seda kujutleda. Selleks retkeks on tarvis jumala pilku ja see, mis seal näha, pole sõnades väljendatav.

Apn siiski — kui ma seda kõike jutustades teid praegu vaatan, näib mulle, et olete hiljaaegu endale teinud teatavuid masinaid, mis on võimelised seda silmitust korraldama, ja leidnud ka tähistusviisi, millega nähtamatut simboliseerida. Kas olete juba sealmaal... ja kas on mõned teie seast, kes on eeskujulikult täitnud Urania õhupanäiteid, teid juba viinud sellesse punkti, mida ma annan?

See teeb mulle ühtaegu rõõmu ja muret. Soovin, et te oma ettevaatamatuses ei tõstaks jalga sinna, kus algab eksistentsiaalse Thanatose riik. Olemise ja olematuse, maailma ja ebamaailma kaldad pole nii selgepiirilised kui teie tegedel...

Kõigepealt pidin läbima Allilma. See reisi esimene osa, oleminek elust surma, on õuduse vald. Ehkki ma tean end olematu olevat, ei varja ma teie eest koledat hirmu, mida ma seal tundsin. Otsatu liug, millel ei näi lõppu tulevat, teed, millest kinni haarata ei saa või mis haihtuvad, kui teid pigistad, konksud, mis pudenevad, kui püüad nende külge rippuma jääda, valgus, mis ei valgusta, külm, mis soojetab, tuli, mis jäätab... Kahetsen teid, mu lapsed, et teid kõigil tuleb üle sellesama läve astuda ja sedasama teed käia. See mõte teeb mind sageli leebeks teie eksistentsi suhtes.

Nüüd läheb kõik palju rahulikumaks. Vaim muutub isemärgisest unustuseks ja vaikuseks. Teadvus kustub, ja ükski ei oska mööda aega ega ruumi selles sügavikus, kus igaüks elu laguneb, ebameiks pudeneb, suurde algmassi tagasi pöördub ning ootama jääb, et Saatus ta taas ja teie kõik kokku paneks.

Tartaros on sealt veel allpool, mitte Maa sisemuses,

nagu lihtsustatult öeldakse, vaid Maa printsiibi sisemises Ja seal pole mõistetel nagu üleval ja all enam neil tavalist sisu.

Ma ei avalda teile ka, kuidas ma hankisin endale Tartarose võtmed. Kardan, et olete nad juba omal käel leidnud; ja need mürinad taevaalaotuses, mis mind äratas, panevad mind hirmuga mõtlema sellele, kuidas te neid ehk kord kasutate. Tõsi, teadmiste kasvu kiirenemise perioodid on teie saatuses ette nähtud. Aga olge just sellisama kiirenemise suhtes ettevaatlikud. Poolik suutlikkusi ongi see kõige ohtlikum. Võtke minust eeskujuna, vannutades: 'enne kui hakkate nähtamatut käsitsema, tuleta meelde Mälu nõuandeid ja kuulake ära Ettevaatuse arvamusi.

Jõudsin ukse ette, mille taga asus ükssilmade ja sadakäte vangikong. Sellel oli trellitatud uks. Hirmuga ootasin vaatepilti, mida võiksid pakkuda koledad mõirgav monstrumid, lakkamatu kisklemise möllus puntrasse põimunud hiiglajõuga kehaliikmed. Ent suur oli mu üllatus, nad kõik magasid. Nagu notid. Vaevast kuuldav norskaminegi oli tajutav üksnes jumala kõrvale ja laskis aimata neis jändrikes uinuvat energiat. Suletud silmaga kükkides pole muud kui puuront, kivilahmakas. Käed vaheliti, hekatonheir nagu mõni vana juurikas, nagu mõni mineraalisoone ümbrikkivimis. Ja sügaval Tartarose põhjapüstavad nad pealegi veel üsna pisikeste juurekestest tibatillukeste kivikestena, nad on liiv, puru, eimiski. Kui ma ei oleks nii hästi informeeritud olnud, poleks ma neid üldse tähelepanu pööranud ja oleksin neid tähtsusetuteks prügiks pidanud.

Oma kõige ilusama häälega, kõige paremas stilis ütlesin ma sellele prügile:

«Esiisa Chaose hiilgavad järeltulijad, Taeva ja Maa vägevad pojad, teid on väärilt süüdistatud kuritegude, mille eest te vastutavad polnud; teid on reedetud: teie vanemad vennad, keda te ustavalt teenisite, nõudsid teid kahjulikke vägitegusid ning panid teid sellesse kongi, kuhu te praegu olete. Ma tulen teid vabastama. Aga tasuk vabaduse eest, mille ma teile toon, kuulate tulevikku minu, ja ainult minu sõna. Niisuguse seaduse andis teie ema ise, keda rõhub tema ja teie saatus. Koos läheme titannide ja nende juhi, Kronos Nurjatu, Kronos Julma vastu, kes teie palavalt armastatud isa sandiks tegi, temalt võim

loovin ja maailma juba liiga pikka aega ikkes hoiab. Teie peate tegutsema ainult minu käsul, peate kasutama oma jõudu ainult minu tahte täitmiseks. Ma rakendan teid ükskord selleks, et kurja hävitada ja head maksma panna. Ees ootavad karmid katsumused, aga üheskoos me võidame. Meie võitu kroonib rahu ja õitseng.»

Sellel kõnel, mille peale ma võrdlemisi uhke olen, võib ikkagi mõne meeletu puududa originaalsus. Sest Kleio on minu jooksul talletanud palju niisuguseid, kõik nagu ühe vitsaga löödud. Tehke mulle seda au ja tunnustage, et minu proklamatsioon oli omas liigis esimene ja et seega ei puudu tal algupärasus.

Aga kükkides ja hekatonheirid ei liigutanud oimugi. Ei silmapilgutust, ei küünekrabinat. Rondid mis rondid, kuulunotid. Solvumise asemel pidasin paremaks järele mõelda. Sain aru, et neil kokkukuivanud kolossidel pole tänukeegi isiklikku otsustusvõimet. Nende käimapanek juhtub täielikult selle tahtest, kes neid käsutab.

Nimetasin neid nimepidi. Hüüdsin:

«Ages, Brontes, Steropes!»

Koopasopis avanes kolm helendavat silma.

Ma ütlesin veel:

«Kottos, Briareus, Gyges!»

Kolmsada kätt sirutus välja. Kuus hiiglast, kes hetke jooksul näisid olematuina, näitasid ennast nüüd oma muutuvas suuruses. Siis tegin ma kurguhäält, mis tähendab:

«Uranose tahtmine!»

Nüüd hakkasid hekatonheiride kolmsada kätt sujuvalt liikuma, nagu sõtkuksid nad maailma taignat või keerutaksid kaevuvänta. Nende sada viiskümmend pead tulid lähemale, valmis kuulama ja välja rehkendama minu kätte. Kolme kükkloobi silmad — üks sinine, üks kollane, üks punane — andsid pimeduses valgust ja koopas levis muhe soojus.

Siis ma hüüdsin:

«Kronose tahtmine!»

Käed hakkasid hirmuäratava juhuslikkusega tühjuses vahkima; silmad heitsid välke igasse kaarde; levis jälk valvuhais; palavus muutus väljakannatamatuks; lärm oli nagu jumala kõrvadele kurdistav. Ebamaailma seinad hakkasid nagu ähvardaks neid varing.

Hüüdsin kähku:

«Zeusi tahtmine!»

Tundsin suurt kergendust, nähes, kuidas hekatonhekohe käed vaheliti panid, kükloobid silmad sulgesid ja kätkestäi liikumatuks jäid. Tähendab, nüüd olin mina olnud korda nende isand, võisin panna nende jõu looma, hõlvata tema või teenistusvalmilt ootama.

Ettevaatlikult pistsin käe trellide vahelt läbi; puudusin hiiglas, koguni müksasin neid; nad ei liigutanud. Nad olid ohutud nagu nuiad. Tahan öelda, et nuiad enesest pole iialgi ohtlik. Pange ta lauale, ta ei liigu. Ohtlik on selle tahe, kes nuiat kasutab, või lihtsalt ettevaatamatus, kui ta selle teile varba peale kukkumise laseb.

Tähendab, ma pidin iseenda järele valvama.

Hakkasin lukke avama. Mitte kõiki üheksakümme kuut korraga. Tegutsesin suure ettevaatusega. Piirsin vaid kuue esimese, kõige ülemisega. Sellest piisab.

Tohutu tõuge purustas osa trelluksest tükkideks. Üks silmad ja sadakäed kargasid august välja. Valgus, hõlv kui välg, tõi mind ainsa hetkega üles maa peale. Hüüsin jälle: «Zeusi tahtmine!», et seda jõupurset ohjeldada; hiiglased võtsid alandlikult rivisse koopastus, mille neile mererannas kätte näitasin.

Vaatasin ringi ja tegin kindlaks, et olime maa peal tagasi jõudnud Sitsiilias.

Ilus kolmnurkne saar värises veel oma alustes. Valguse pääsu otsides olid sadakäed seal üles kergitanud kõrgmäge. Selle ammuli tipust punava aurupilve all yooletatav sütitav maa taigen, mis pani põlema puud ja neelas kogu oma teel.

Kiitsin ennast selle eest, et olin puudutanud ainult kullalukku. Kui ma nad kõik avanud oleksin, oleks maamurru koor kindlasti päriselt tükkideks lennanud.

Selleks et oma uute teenrite vägevust proovida, rebisin mäest kaljupanga ja andsin selle sinisilm-kükloobi kätte. Pank sulas ja muutus tinaks. Võtsin tina ja panin kogu silma ette: tuhm tina muutus säravateks hõbepärliteks mis igasse kanti laiali veeresid. Kogusin selle elava hõbe peopessa ja pistsin punase silma kiire alla. Nägin, kuidas elavhõbe vahetas värvi, tahenes kõvaks ja muutus kullaks.

Seejärel andsin sadakätele käsu lüüa kalda ääres veest aga igaühel ainult ühe käega. Hetke pärast nägin lainet

allukesel rohelisti lemleid, mis sarnanesid vetikatega. Lõpetuseks katsetused. Maailm oli ju lõpuks valmis ja näis tarvilikuna raisata aega ümbertegemise peale, eriti veel arvestades riski, et hävitan ta.

Mul oli pakilisemaid ülesandeid.

Ettevalmistused
tuleks. Hades
duse kiiver ja
Poseidoni kolm-
hark. Kuller
Iris.

Nüüd hakkasin oma sõjavägesid kokku koguma ja lahinguks valmis seadma. Allilmas käies olin kohtunud oma venna Hadesega, kes varjas ennast seal sellest ajast peale, kui Kronos ta oma sisikonnast oli heitnud. Sõlmisime tookord liidu. Kutsusin ta välja. Sünge Hades ilmus tollestsamast Etna tulest, mida minagi olin tagasituleku teeks kasutanud.

Kutsusin ka oma teise venna Poseidoni, kes vete maailmas tõusis merelainetest, Okeanose elupaigast.

Kutsusin oma õed Hestia, Demeteri ja Hera, kes oma kodupaikadest päevavalgele tulid. Panin eriti Demeterile kanda hoolt looduse säilitamise eest võitluste ajal, taimede kaitsmise eest, liikide paljunemise eest. Lõutasin talle, et aastaajad, hesperiidid ja koguni graatid tulevad talle lähemal ajal appi.

Sõlmisin lepingu oma onu Okeanosega, kes nüüd ei kuulunud enam heatahtliku neutraliteediga, vaid kuulutati ennast avalikult minu lütlaseks. Ta andis mulle õiguse kasutada kõiki tema ressursse ja töötas mulle abi raskel hetkel.

«Luban, et hoian Pontost ja merefuuriaid kõvasti peos,» ütles ta mulle. «Veel enam, loodan neid veenda, et nad ei lähe teenima hakkaksid. Sinu vaenlastele ei anna ma varjupaika ja uputan nad koledasse lainemurdu, kui nad peaksid sind minu kallastel ahistama.»

Teadja, kuid diskreetse jumalana lisas ta:

«Ma olen kuulnud, et minu tütreid suhtuvad sinusse väga soojalt...»

Siis pidasin mitmel-setmel korral nõu oma nõbu Ettevaatusega. Ma ei jätnud talle avaldamata oma sümpaatiat ja tänu ning andsin mõista, et mulle on temast jäänud hea mälestus. Temagi ilmutas mulle omal viisil poolehoidu, mis andis tunnistust sailinud helladest tunnetest. Ja nii oli see kõigil meie kokkusaamistel. Õnnelikud on need,

kes oskavad oma esimesest armastusest endale jääda. Liitlase teha!

Jõenümfide andmetel oli titaanide ja hiiglaste varitsuspaik Kaukasuse kõrgete harjade taga. Seal kindlustasid nad end. Üle maetippude kostis ära nende askeldamine, kui nad kaljupanku veeretasid ja viskerelvi varusid, kui nad omavahel võitlusharjutusi tegid, kõigutas neid mürisev hingeldamine mägede harju.

Kuuldes Kronose ettevalmistustest, käskisin üksikult del teha mustadest pilvedest kilvi, mis muudab karmu nahtamatuks. Selle kilvi andsin oma vennale Hadesele, et ta võiks vaenlast märkamatuult tiivalt haarata ja ootamatult selja tagant rünnata.

Ja veel lasksin üksikmadel ühendatud jõul valmistada hargi, millega võiks mägesid paigast tõsta. Selle kolme hargi usaldas oma vennale Poseidonile.

Endale aga tellisin — ikka kukloopide käest — kimp piksenooli.

Siis määrasin kindlaks meie lahingukorra. Kõige ees ühes reas pidid minema hekatonheirid, käed tegevusvõimelised ja pead seatud nii, et ma vaenlase positsiooni teateid saaksin. Nende kannul mina ise, relvadeks valgus. Mu tutre Athena koht oli minu kõrval. Aigis käes, olid valmis mind sellega varjama. Poseidonil tuli veidi taha poole hoida, et mind toetada ja rajada teed teisejärgulaste jumalatele, kes meiega liitu olid loonud. Ja viimasena pidid tulema kukloobid, lastes minu käskluse peal oma hävitavaid kiiri kauge maa peale.

Ettevalmistused tehtud ja käsud antud, saatsin Themistoklele sõna, et ta oleks valmis langetama otsuseid, niipea kui meil võit käes — kui me üldse võidame. Ja kui mitte, siis oli Mälu ülesandeks talletada mälestus vahva väljaastumisest türannia vastu.

Nende teadete laialikandjaks valisin ühe Okeanose tütre tütre, kauni Irise, karme reisiija, kelle sõit käib vikerkaart mööda ja kes jätab endast maha mitmevärvilise jälje. Vikerkaar, valguse teejalg läbi miske laotuse, on alati mingi enne: Iris on tänini jäänud jumalate kulleriiks.

Ootasin veel ühe maailma-öö, et anda Hadesele aega titaanide kaitseliini ümber haarata ja udustel Põhja legendikel positsiooni sisse võtta.

Kui lõpuks päikesevanker Saatuse poolt määratud aja

kohal nähtavale ilmus, tõstsin oma tuld pilduva parema silma ja hüüdsin:

Lahing titaanide ja hiiglaste vahel. Kentauride rünnak. Kronos ja Acheiil. Kukloopide käed. Kronos ja Poseidon. Titaanid Tartaroses. Andestus hiiglastele.

Mis seal salata! See sõda oli hirmus. Piiritu meri möirgas, maapind vankus, õhk oli täis kohutavat lärmi ja teie mõttes loendamatute päevade vältel kattis tulekahjude suits päikese, öid aga valgustasid välgusähvatused. Looduse elemendid tõusid raevus üksteise vastu ja võitluste plahvatused paistsid vist küll kõigile planeetidele.

Hekatonheirid olid esimestena rünnakule läinud, ja nad sain õieti näha, milline oli nende käsivarte ramm. Kolmsada kätt kiskus mägedelt tipud. Kolmsada kaljutulust vastase kaela. Ent hiiglased vastasid võrdse jõuga ja meie pihta tuli kivipanku igast ilmakaarest.

Õnnakese Maa toitvat koort lõhestades avas Poseidon tolmuhiirk selles määratud pragusid, kuhu kohinal valgusid veed. Aga titaan Koios, keda aitasid Alkyoneus ja Porphyryon, ajas need jalamaid jälle kinni, paisates kanna laviine. Mäed muutsid kuju. Oh, kui vapralt võitles Poseidon! Korraks püüdis Alkyoneus, nii kasvu, südiduse kui jõu poolest kõige silmapaistvam titaan, temalt kolm-käsi ära kiskuda. Raevukas sülitavõitluses veerlesid nad maa, käed-jalad puntras, rutjudes oma raskusega kõik maa all põrmuks.

Mina ise olin roninud Olümpose mäele, kust Kronos oli taandunud. Üks jalg Skolioni, teine Serai harjal, lund maapinda oma kanna all vöbisevat, jagasin käske, saatsin sadakäsi rünnakule, heljutasin valgusooli. Niipea kui ma tolmutpilvede vahelt nägin mäeharjade tagant tõusmas mõne titaani õlga, lasksin lendu oma tulised nooled. Lakkamata sähvis mu peost välke. Räägitakse, et olin ilus.

Isenda peale ma ei mõelnud. Aga mu armas Athena kaitses mind. Kui palju minu pihta sihitud kaljupanku oskas ta kõrvale juhtida mind Aigisega varjates. Kui palju rünnakuid ja pealetunge tõrjus ta oda!

All andsid Okeanos ja ta pojad niisama hirmsa lahingu

Pontose koletistest ja fuuriatest sigidikele ning neid rähklemiste vaht pritsis meie juurde üles.

Märkasid Poseidonit heitlemas määratu suure Alkoneuse all, kes teda lämmatada püüdis Rabasin hiigelpiksega, kes viivuks nägemise kaotas ja põgenes, ka silme ees, juuksed leekides. Ja Poseidon sai oma kohu hargi jällegi pihku.

«Isa!» hüüdis Athena.

Sest mu selja tagant lähenesid üle Pindose Porphyri Punane ja hirmuäratav Ophion, Eurynome endine armukaasa. Neil mõlemal oli isäranis lai ja karvane rinn, nende jalad olid nii tugevad, et lihased paisusid naha otseselt maod. Pöörasin oma tule nende vastu. Karvnenihul lõi pealaest varvasteni kärssama Porphyri üleni lillaks. Ophion aga, keda ma olin rängalt tabanud vintskles põletushaavades maas ja mõirgas koledal häälel. Sest ajast on nad mõlemad karvadest paljad. Ja nad nadalaid lõomanud Pindose harjad samuti lagedad.

Veidi hiljem pani peaaegu niisama kohutav mürin minu pikne taeva ja maa vankuma. «Kas Kronosel on siiski välgunooled?» mõtlesin murega, kuuldes seda maist lähenevat.

See oli ürgalgne Kentaur ja kõik temast põlvnev sugukond kes sööstis meie vastu. Liivakeeriseid tõusis nende kappide alt. Jooksu pealt kiskusid nad tammepuid maast ja paiskasid kõigi juurte ja okstega lendu. Oma tulenooltega tõrjusin ma kentauride rünnaku. Mõned kargasid tagajalgadele püsti, teised kukkusid ja rapsisid kaua kohmakalt oma nelja jala ja kahe käega, püüdes tõusta, peasegi, nagu nad olid. Siis kihutasid nad müriseva rajuga tagasi, tekitades õudu ja kabuhirmu omaenese leeris.

Aga nad kogusid jõudu ja tulid järgmisel päeval uuesti ja kui sadakäed poleks asunud öösel kaevatud hiiglakraavide taga reas, ei oleks ma kindlasti suutnud murda nende rünnakuhoogu.

Nõnda kestis see pikki päevi, mille vältel mustad erinähtused, tiivad laiali, juuksesalkudes tardunud veri, ristlesid tandri kohal. Hämaras aga kandsid tuuled meile ninna hiiglaste higi kibedat haisu.

Pimeduse varjus hiilisid nymfid ja faunid ja kogunemõned titaanide otsesed järglased aina suuremal arvul meie leeri ja andsid end liitlastena üles, et pääseda Kronose ikkest.

Aga millest see tuleb,» küsisin ma ühel hommikul, «et loomata lüüasaamisest, mis neile iga päev osaks saab, elavad meie vaenlased ikka jälle uut jõudu ja on igal hommikul valmis meid raugemata hooga ründama?»

See tuleb sellest,» seletasid mu uued liitlased, «et Acheroni jõgi, Maa poeg, on reetur ja joodab igal ööl kogu ja ning kentaure, hajutades nende väsimuse.»

Siis otsustasin kükloobid võitlusse kaasa tõmmata; kuigi et ma niisuguseid jõude valla päästes väga murelik olin, mõistsin ma, et muidu ei tule neil heitlustel ealeski lõppu.

Koondage kõik oma jõud ja tuli titaanide pihta,» hakkisin neid. «Just neid ja eelkõige Kronost on vaja võita. Ärge raisake aega hiiglaste peale. Need annavad kohe alla, kui näevad oma isanda kaotust. Aitab sellest, kui te Acheroni keema ajate.»

Ja sellest tõepoolest aitas. Aga mida see maksma läks! Mõlu polnud mind asjata hoiatanud. Keema ta läks, aga mitte ainult vesi; kõik läks keema.

Kükloobid olid end püsti ajanud. Tasane, vaevukuuluv urin, mida nad puhates tegid, paisus jubedaks huilganõkseks, mis summutas kõik muud hääled. Nad sööstisid edasi, tulejutt taga. Ja nad pilgutasid oma kohutavat silma, kuhu langes nende ümarate silmaläätsede kiir, seal olus võitmatu hõõguses kõik. Näis, nagu sünniksid uuest uued päikesed, mis kestsid ainult oma lõhkemise hetke, tekitades kohe kummalisi, algul veinipunaseid, siis kollaseid, hägusalt kollakaid ja lõpuks tuhkhalle pilvi, mis kerkisid, laiusid, pikenesid; ja kõige elava kujutud korjused kadusid maailmaeetri voolu.

Laaned keesis, muld kees, liivakivi ja räni voolas nagu marmor aurustus

Aga isegi selles sulatusahju kuumuskiirguses ja elava tule loomas, mis neid pimestas, jätkasid Kronose omad ühupanu Meeleheitelpepponistuses püüdsid titaanid Krios ja Hyperion meile kaela paisata terveid mäeahelikke, hetkeks lõi juba vankuma Balkan ja vabises Kaukasus lõpetos ja tema poeg Atlas, viimseni välja sirutunud, kähmasid taevaservast kinni ja katsusid paari parajat kukki meile kaela kukutada

Unustades kõik vahepeal olnu, kisendasid nad:

Isa, kaitse meid!»

Nad anusid Uranost endale appi. Aga sandiks tehtud

Uranos jäi liikumatuks, ükskõikseks ja tummaks. Ta lasi Saatusel enda eest kätte maksta.

Siis kostis Kronose enese hääl, mis hüüdis:

«Thanatos! Thanatos!»

See meelestu tahtis, et kui ta kaotama peab, siis hõugu kogu kõik koos temaga. Ta kutsus surmajumala suuremate eneste vastu, loodusejõudude, universumi vastu. Uskus vist, et ta palvet on kuulda võetud, sest tema seltsi taha kerkis nagu maailma sügavusest tabamatusse ootamatult karva pilve peitunud nähtamatu jõud, niisama hävitav kui kükloopide tuli, sest kõik ta teel jäätus ja kivistuti. Puudest said kaljud, metallid tõmbusid kokku, elav hõbegi muutus tahkeks; koguni õhk kalgistus selle külmakatastroofis vahedaks kui mõõgatera.

See oli mu vend Hades, musta kiivri all varjul, mitte küll surmajumal, vaid jumal, kes surma kontrollib. Nüüd läks ta viimasele runnakule.

Ümber haaratud ja segadusse aetud vaenlased löid arat selle kujuta ja näota ründaja ees, kes pigistas nende nimmeid jäiste, nähtamatute kätega; üldises rüsinas, millest nad asjata püüdsid välja rabelda, varisesid titaani viimaks kokku, kiskusid Kronose oma languses kaasa ja veeresid m. n. u. jalge ette.

Otsemaid sööstisid sadakäed minu märguande peale neid kallale ja panid nad ahelaisse.

Siis lasksin kükloopidel tule lõpetada ja hõikasin hiiglastele:

«Teie isandad on võidetud ja vangis. Teil pole neid enam midagi loota. Jätke võitlus, kui tahate armu saada.»

Hiiglaste olid värvatud, väsinud ja lüüasaamisest uimased. Algul nad kõhklesid veidi; siis aga viskasid Alkyonius, Porphyrius, Ophion ja kõik ülejäänud kaljulahmekad käest ja langetasid kurvalt pea. Athena oda sundis nad põlvili laskuma.

Suur vaikus tuli maailma, vapustav vaikus; igaüks tahtmata veel hästi uskuda sõja lõppu, kuulis üksnes omaenese hingamist. Peagi aga kõlasid kõrvulukustavad rõõmuhõisked. Võidukad jumalad suudlesid ja kallistasid üksteist. Tantsivad ja hüplevad nymfid ja faunid ümbritsesid neid. Igast ilmakaarest valgus kokku tähtsusetuid või tähtsaid jumalusi, kes kõik rõõmu pärast kisendasid. Kõik loodu, ehkki kurnatud ja üleni haavades, leidis endas veel jõudu, et pühitseda oma vabanemist.

Jah, me olime võitjad; jah, me olime õnnelikud!

Kronos vingerdas ahelates, nii et neid tuli kõvendada.

«nurjatu ägas ja anus mind:

«Ara unusta, et olen su isa!»

Ma ei unusta, kuidas sina oma isaga ümber kaisid, sulata meelde sirpi.»

Kas sina teed minuga sedasama?»

Arvestades seda, mida sa oma järglastega tavaliselt ütled,» vastasin, «ei paista niisugusel otsusel minu arvates murt mõtet olevat ega oleks see sulle ka eriliseks karis-

...ks.»

Kuhu sa mu vangi paned?»

Küll näed.»

Kutsusin kokku üks silmad ja sadakäed.

Kronos ja tema õelad vennad istugu nüüdsest peale vangikongis, kuhu Uranose tarkus nad kord juba määras. Kus nad teid nii kaua kinni hoidsid. Uks suletakse. Teie sulate ukse ette ja valvate neid igavesti.»

Tegin jällegi häält, mis tähendab:

«Zeusi tahtmine.»

Võrratu ja võika sõnakuulelikkusega, mis on nende heaomuses, ja ilma muud tasu nõudmata tõstsid sadakäed maailmaid vangid maast ja viisid nad sügavikku. Kottos mahmas õlale Kriose ja Hyperioni; Gyges tassis Koiost ja lüpetost; Briareuse viiekümnel turjal läks Kronos oma teed. Oma valvsa silmaga maa sisemusse sihtides järgnevatel neile kükloobid. Viimane, mida ma oma isast nägin, oli ta vihkamisest hõõguv pilk ja julm suu, mis möödamaines püüdis hammustada vend Okeanost, hammustada oma Maad.

Lasksin ette astuda Atlase, Japetose poja.

Sa tahtsid taevast maha kiskuda,» ütlesin talle. «Nüüdsest peale hoiad teda üleval.»

Nõudsin enda ette Acheroni.

Maa poeg, sa jootsid valguse vaenlasi; nüüdsest peale voolad sa Maa all. Sinu veed immutagu Allilma soid.»

Hiiglastele andsin armu. Mõtlesin, et nende palgasõdu- lile jõu võib endale saada, ja lootsin neid oma valitsuse all kasutada, nagu mu isa neid kasutanud oli. Kentauride kari aga oli põgenenud ja haihtunud Aasia taevasse.

Nõbu Ettevaatus — kus ta küll kogu lahingu aja oli, et ma teda kordagi ei märganud? — astus mu juurde ja ütles:

«Sa teed valesti, kui hiiglastele armu heidad»
«Mitte sugugi,» vastasin. «Vaata, kui alandlikud masendatud nad nüüd on. Nad pole vastutavad. Nad kuulavad igauht, kes neid käsutab. Ja ma ei taha ilu jääda nende lihaste jõust kõige selle hävituse parandamisel.»

«Neist võib sulle veel palju pahandust tulla»

«Jään kindlaks. See oli mu ainus viga, mis mulle a hiljem kalliks maksma läks. Kümne aasta pärast sunn see mind veel uht sõda maha pidama.»

«Kronose ja tema vendadega seevastu talitasid sa taalt,» jätkas Ettevaatus. «Kukloopide ja hekatonheirid jõud leiab titaanide jõu vaashoidmisega kullaldest raketid. Nõnda püsivad mõlemad pooled liikumatult sugakus.»

«Meie julgeoleku huvides eelistaksin kindlamat tasakaalu. Sest igasugune tasakaal katkeb tasakaalu kadumist. Aga ma ei osanud muud paremat välja mõelda.»

«Igasugune püsivus on alati ainult tasakaal,» jätkas Ettevaatus. «Sinu asi on hoolitseda, et ta säiliks. Esialgu pole meil midagi karta, sest universum on väsinud.»

Jõudis õhtu, vaikne hirmudeta õhtu. Kui palju aastaid juba, kui pikkade aegade vältel polnud Maa enam kogunud niisugust õhtujahedust, niisugust mahedat rahulolu. Vabastatud jumalate viimased rõõmulaulud vaikisid taevatähed löid taas sirama. Loodus, nii looma- kui taime riik, võis jälle plaane tegema ja unistama hakata.

«Ma olen võitja, ma olen õnnelik!» kordasin endamisi. Aga väsimus ei lasknud mul võitu täielikult nautida. Jään magama, et järgmisel hommikul puhunud peaga asuda lahendama probleeme, mis juba silmapiirile kerkisid.

Maailm pärast sõda. Jumalate nõukogu. Võimu printsiip. Valimised.

Mis hale pilt mulle hommikul avanest. Ehkki seekord polnud ükski manner sügavale kukkunud, oli masendav vaadatud neid piirkondi, kus olid möllanud lahingud. Titaanide kaitsevallide vastu pörkudes olid mitmed jõed oma voolusuunda muutnud. Nende veed paisusid hiigeljärvedeks uute mägede tippudel, endised tipud aga olid merre varisenud. Mäeharjadel lödises külma käes kipra tõmbunud taimestik. Maa peal

polnud muud kui süsi ja tuhk. Uranose käe all kord nii viljakad hiiglalagendikud olid nüüd muutunud kõrbeteks. Kõik loomaliigid olid raskelt kannatada saanud. Inimesed, kes veel alles olid jäänud, ronisid kartlikult oma koobastest välja, aga millises seisukorras! Juhmid, alasti, tuimad ja nürid, vahtisid nad hirmuvärinal halle pilvi, mis võitlustandriks olid tõusnud ja nüüd aeglaselt laotuses haihtusid.

«Kõike seda olen juba näinud,» kordas Mälu.

Jumalad, kes sõjast olid osa võtnud, ja paljud teised, keda ma veel ei tundnud, kogunesid Olümposele minu juurde. Nad ei paistnud põrmugi vähem võitlusest olevat kui inimesed. Kõik rääkisid läbisegi, soovides vastastiku õnne, igaüks kõneles oma vägitegudest. Iseäranis rõõmistasid uustulnukad minu ja mu vendade juurde oma pärast või teeseldud tänu avaldama; kõik nad tahtsid kiiresti selgitada põhjusi, mis ei lasknud neil varem temaga ühineda, ja mõnedki hoopisid salapärase julgustuskõnede, mis nende jutu järgi olevat minu isa kukutamisele vägevalt kaasa aidanud. Kõik aga vaatasid ühtemeelselt murelikult ja nõutult tulevikku.

Milliseks kujuneb täidesaatev võim uue jumalate põlvkonna valitsuse all ja millised ümberkorraldused maailma ootavad? Kuhu keegi määratakse ja millist osa ta saab tööst ning rõõmudest?

Hoidusin küsimustele vastamast ja veel piinlikumalt laske andmast.

Viimaks nõudis Themis vaikust, nagu ma varem temaga kokku olin leppinud. Jumalad võtsid istet suures mägede amfiteatris, mis oli veel kanget kärtsahaisu täis. Kui nad kõik olid oma kohtadele asunud ja tähelepanelikult kuulama jäänud, kõneles Themis nõnda:

«Meie esimeseks mureks olgu usaldada ühele meie seast kõrgeim võim. Kõik meie suured teod ei vii kuskile ega kanna vilja, kui nad vastastikku üksteist ei täienda ja kui igaüks tegutseb naabrit arvestamata ja abistamata. Selleks aga, et meie teod üksteist täiendaksid, on vaja, et nad ahelduksid ühtsesse harmoonilisse tervikusse, ühtsesse tegevusplaani; selleks et niisugune plaan võimalikuks saaks, peame tunnistama kellegi autoriteeti, kes seda sõnastaks ja täitma sunniks; on vaja, et igaüks meist loovutaks osakese oma isiklikust tegutsemis- ja otsustamisvabadusest, vabadusest, mis jääb tulutuks, kui me

seda tervenisti tahame endale hoida, ühesõnaga, me peame looma uhtse juhtiva võimu. Peame niisiis määrata endale juhi, kes annab korraldusi, valvab nende täitmise järele, jaotab ülesandeid, väldib omavoli, lahendab lahkheliseid, karistab sõnakuulmatust ja tasub pingutuste vägitegude eest, lühidalt, kes ühendab endas meid kõik valitseb meid ja maailma!»

Ta vaikis.

Mitmed jumalad vaatasid minu poole. Lahingu ajal olid nad minu korraldusi täitnud ja neid paistis üllatavat et ma enam käske ei jaga. Mina aga ei avanud suud.

«Tuleb valida kõige tugevam!» karjusid mõned.

«Tuleb valida kõige targem,» ütlesid teised.

«Tuleb valida kõige vanem,» leidsid Okeanose pojad.

Sel hetkel saabus nõukokku veel üks jumal. Ta kõnnas ja kaunidus tõmbasid endale tähelepanu. Ta liikus rahulikult kindlusega, hoides korallioksa nagu lilleõit käes, ja näis ennast iga kohalviibija pilgus otsekui peeglis vaallevat.

«See on sinu tädi Aphrodite, Uranose noorim tütar, sosistas Mälu.

Aphrodite istus ja võttis graatsilise poosi. Ta oli ilma igasuguse kahtluseta rabavalt ilus. Tema siidised juuksed lainetasid nagu meri; tema küüned olid kui pärlmutter. Pealaest jalatallani hoolitsetud, võitnud ja lõhnastatud, saabus ta Küprosel ja tema välimus tõusis eriti esile teiste jumalate kõrval, keda alles kattis võitlusetolm. Ta naeratas mulle, naeratas mu vendadele, naeratas kõigile meesjumalatele. Jumalannad läksid jalamaid armukadedaks.

Juba väitsidki Okeanose pojad, kes on kärmed oma otsuseid muutma:

«Tuleb valida kõige ilusam.»

Themis võttis uuesti sõna

«Ma näen rahuldustundega,» ütles ta, «et te olete kõik ühel nõul.»

Arutatava küsimuse tähtsuse peale vaatamata ei suutnud paljud naeratust varjata.

«Ma ei öelnud seda nalja pärast,» jätkas Themis rahulikult. «Te olete kõik autoriteediprintsiibiga päri ja keegi ei eita vajadust võimu maksma panna. Kõhklus ja lahkarvamusi on üksnes võimu täideviija isiku suhtes.»

Selle peale hakkasid Olümpose jalamile kokkuaetud võidetud hiiglased ennast liigutama ja karjusid:

Määratagu kõige rikkam.»

Pahaselt tõusin püsti.

Teie olge vait,» ütlesin neile. «Aitab sellestki, et ma teile armu andsin. Teie arvamist ei kusi esialgu keegi. Kui te ennast vaos ei pea, võin teile näidata, mille poolest mina rikas olen.»

Ja ma tõstsin parema käe, kus ma ikka veel hoidsin sulku. Siis võtsin taas istet, et lasta Themisel edasi rääkida.

«Kõige rikkama vara ei saa pärineda mujalt kui teiste võõrimest ja tema vägevus teiste alandamisest. Mu vend, polustusväärne Kronos, tahtis kõige rikkam olla; te nägite, kuidas ta valitses, mis häda ja õnnetust ta kõigile tõi, millest viha ta äratas! Kõige ilusam ei pruugi tingimata võistluse poolest kõige esimene olla; üleliia iseendaga unnetis, pole ta harjunud teiste peale mõtlema ja hindab omberseisjaid selle järgi, kuivõrd nad teda imetlevad. Kõige targemal võib oma tahte maksmapanekul otsusekindlusest puudu tulla, sest ta mõistab liiga hästi igaühe argumente. Kõige tugevam kaldub ülemäära usaldama oma jõudu ja valitsema sunduse abil, kuulamata kellegi kahteid.»

Jumalad olid nõutud ja vahetasid küsivaid pilke.

Sel hetkel astus ette osav Prometheus, tema kannul kobard Epimetheus. Mõlemad olid lapetose, ühe võidetud Atlaani pojad ja karistust kandma pandud Atlase vennad. Epimetheus lähenes kohmakalt, murdes sõrmi. Aga Prometheus ilmutas uhket enesekindlust, ta arukas näos ei puudunud ilu; tema silmist võis lugeda tegevusindu, unistusi ja auahnust. Ta tuli oma allaandmisest teatama, aga tegi seda nii suursuguselt, et teda oleks vabalt võinud võidumeheks pidada. Selles isapoolses noos aimasin kohe võimalikku rivaali. Me olime umbes ühevanused ja sarnanesime mitmegi omaduse poolest. Ta äratas minus võitlustaegu umbusku ja poolehoidu. Need tunded võivad käia koos.

Ma tulen inimeste nimel,» kuulutas ta. «Nad on kõige suuremas viletsuses ja täis hirmu tuleviku ees. Kuulasin teie vaidlust ja küsisin endalt, kellele ma pean oma kapitulatsiooni esitama? Vahest ehk kõige kõneosavamale?» Ihtas ta Themise poole pöördudes.

See oli kaval manööver. Ta kasutas allaandmist selleks, et vaidlustest osa võtma pääseda, ja loetus juba teatavale

pooldajaskonnale. Tema kohmakas vend noogutas nõu-olevalt.

«Kui ta kaldub kõige kõneosavama poole,» ütles mu Mälu, «siis tuleb ta küll tõepoolest inimeste nimel.»

Themis vastas Prometheusele:

«Kõige kõneosavam kulutab kogu oma aja sõnade vaigimisele. Ta võib ettepanekuid teha, aga mitte täide viia tegutsemine ei ole tema ala.»

«Ja kõige vanem,» ütles mu onu Okeanos, «ei ihka muu kui puhkust. Kuid maailma asjade praegune seisund ei tööta puhkust, vaid nõuab ettevõtlikkust ja rasket tööd.»

Okeanos kõneles istudes, raputades oma ohtrat vahu habet. Ta jätkas:

«Aga kõige vanem, kes on kaua elanud, palju mõelnud ja võrrelnud, kõlbab nõuandjaks. Ja sellepärast soovitan siia kogunenud jumalatel valida kuningaks mu vennapoeg Zeus. Lahingus näitas ta oma jõudu; tema ettevõtlikkusest kõneleb viis, kuidas ta sõda ette valmistada ja tema autoriteedist annab tunnistust see, kuidas ta lahingut juhtis. Praegu ilmutab ta tarkust, hoidudes teie käske andmast. Tal on küllalt vanust, et oma otsuseid labi kaaluda, aga ta pole kaotanud nooruse tuld. Arvan, et jumalannadele on ta üsna meele järele. Tal on vajalik sõnaosavust. Eraldi võetult pole ükski neist omadustest haruldane. Aga haruldane on nende ühendus, ja just see on kuningale vajalik. Panen ette valida auväärne Zeus meie kuningaks.»

Juba olid kõik mäenõlvadele kogunenud teisejärgulised jumalad valmis kiitust avaldama. Tõusin ja katkestasin nende ovatsioonid. Kõnet, mille ma pidasin, ei ole jumalad tänini unustanud.

«Kõva juhikätt ihatakse tavaliselt ainult hädaajal,» ütlesin ma. «Hiljem muutub see paljudele koormavaks. Meile osaks langenud pärand nõuab tublisti tööd. Enne kui te oma otsuse teete, kuulake ära, kuidas ma valitseda mõtlen, juhul kui te mind valite. Ma kavatsen teid sageli kokku kutsuda nagu praegugi, et te arutaksite maailma asju ja kõneleksite üksteisele oma muredest, oma probleemidest ja soovidest. Teie vaidluste põhjal sõnastab Themis otsused, mida igaüks on kohustatud täitma. Mõned kõige toimekamad teie hulgas ma määrان oma isiklikku nõukokku. Minu käsud ei või ual olla korraka kõigi meele järele. Ma ei kasutanud oma piksenooli selleks, et vägisi

valitsejaks saada; aga teadke, et kuningana ma kasutan neid, et vahet tegemata sundida või karistada igaüht, kes võtab juba tehtud otsusele vastu hakata. Siis on mu üha hirmus; veel on Tartaroses vabu kohti. Mõelge hästi teie, enne kui otsustate. Themis ütles teile: «Võim koosneb iga üksiku loovutustest.» Selleks, et neil loovutustel väärtust oleks, peavad nad olema mõistlikud ja vabamõistlikud. Tõeline võim sünnib ainult nõusolekust; iga ühe vägevus seisab nõrgal jalal. Orjade üle valitsemine ei too kellelegi suurust ja kindlust. Seepärast tahaksin ma, et seda nõusolekut selgesti väljendataks. Need, kes mind valitsejaks tahavad, võtku ja paigu valge kivike kusejumalanna Athena kiivrisse. Kui mõni teine tunneb teile või talle endale kohasem kui mina, siis esitage ta või esitagu ta ennast ise ja valigu endale teist värvi kiivri. Ja kui suurem kivide hulk võimu temale määrab, tööta valgunooled talle üle anda ja tema sõna kuulda.»

Ükski teine jumal ei esitanud ennast. Nägin küll, et Aphrodite ja Prometheuse silmis süttis hetkeks võimuse. Esimesel polnud oma taotlust millegagi põhjendada, teisel aga polnud selle taotluse esitamiseks positsiooni. Nad mõistsid, et nad ei saa rohkem hääli kui iseenda oma kiiver käes, käis Athena read läbi. Siis kallast ta kiivri sisu themise jalge ette. Kõik kivid olid valged. Nii mõeldi valija valimised — protseduur, mida seitsaadi on mõnikord kasutatud.

Sedamaid tõusid kõik jumalad püsti ja korraldasid ovatsiooni, lisades mu Zeusi-nimele, mis tähendab päeva või valgust, kõik lisanimed, millega mind hiljem on austatud: Kurjade Karistaja, Ähvardavate Ohtude Ärahoidja, Nõrkade, Vaeste, Kodutute ja Palujate Pelgupaik, Sõprade Eest Seisja, Linnade Hooldaja, Rahvanõukogude Kaitseja.

Nagu näete, mu surelikud lapsed, ei saanud ma kuninga parilikus liinis, ei salanõu teel ega jõudu kasutades. Ma koguni ei tahtnud rajada oma autoriteeti õigustele, sõda ja võit mulle olid andnud.

Eks olnud ta Kreekast, see teie luuletaja ja jumalate ajaloo hea tundja, kes ütles: «Linna päästja ei pea tingimata selle käskijaks saama.»

Enda tahtel olen ma valitud suverään, olen esimene sõrdsede seas.

VIIES AJASTU

Õige tegu

Pimesed seadu- Asusin aega viitmata riigi haldust korral-
 sed. Hadesed dama, andes osa oma võimutäiusest üle
 kohalemääramine neile jumalatele, kes olid minu meelest
 ja põrgu organi- kõige terasemad ja kõige usaldusväärse-
 mised. Ame- mad.
 lid ja võimed.

Hades Rikka Oma venna Hadesed hooleks andsin All-
 aarded. ilma valitsemise ja põrgukeldri Tartarose
 valvamise, tehes talle ülesandeks mind kohe hoiatada, kui
 seal peaks vähematki liikumist märgata olema. Tema
 jaoks jäi ka surnuid vastu võtta ja nende energia aeg-
 neme, salajase muundumise eest hea seista. Abilisena ootas
 minu juba ees jõejumal Styx, Okeanose ja Tethyse poeg,
 kelle looklevad käsivarred ümbritsevad allilma valdusi;
 mustadel töödel jäi talle abiks karistust kandev Acheron;
 ja juba Urganose poolt mingi kuriteo eest paikapandud
 vana demon Charon jätkas endist viisi lahkunute üle-
 edamist.

Styx on kohutav oma hääletuses ja pimeduses. Isegi
 Charoni lootsik ei jäta tema venivate vete pinnale virvet
 ega vagu. Acheroni kallaste mustas, ilge haisuga mudas
 loikevad järjest surnukehade lagunemisest tekkinud mul-
 tid. Tihe pilliroog peidab teda läheneja pilgu eest. Igatüks,
 kes sinna satub, vajub mutta ega kerki enam iialgi pin-
 nale.

Kurb amet on Hadesel, mõtlete teie. Te eksite, mu
 pojad. Ükski paik maailmas pole kurvem kui mõni teine
 selle meelest, kellele ta sobib. Hades aga on poolpime-
 tundimisest saadik. Ta ei talu päevavalgust ja näeb
 vaid öösiti. Nähtamatuse kiiver, mille ma tema jaoks
 kuklopidelt tellisin, polnud mõeldud mitte üksi selleks,
 et varjata teda vaenlase eest: see pidi ühtlasi kaitsma ta
 oma päikesekiirte eest. Ja kui mu nõbu Ettevaatus
 lahingutandril kadus, siis selleks — nagu hiljem sel-
 gus —, et Hadesest kättpidi võitlusplatsile talutada. Kuju-
 tage ette mu venna piina, kui oleksin andnud talle valit-
 seda tõusva päikese!

Teile ja minule, kes me oleme valguse lapsed, on põ- üks hirmus koht. Aga temale mitte. Igaühe põrgu on koht.

Maailmas peavad kõik asjad tehtud saama, ja Saates Klotho katt juhib, laseb tal välja tõmmata ka suguseid loosinumbreid, mis teile hirmsad või õnnel- tunduvad. Te imestate, et võib leiduda õnnelikke hau- kaevajaid. Aga ometi neid on. Teid paneb imestama, mõni võib pidada laibalahkaja ametit ja pärast tööd isuga lauda istuda või jõus armastajana voodisse minna. Te mõtlete, et niisugused kogukonnale tarvilikud töö- nõuavad tegijalt mingit erilist hingelist anormaalsust. Aga kui hästi järele mõelda, siis käib ka geniaalsus alati ke- mingi anormaalsusega. Te kadestate muusade äravalit- tema koha pärast oma liigi tipus või piiril, aga kas ole- ka mõelnud, et austus, mida te tema vastu üles näitate kiitus, mida te talle jagate, jõuab alati päralt üksnes la- üksinduse kurna. Üksindus on tema anormaalsus, mille- ta poleks see, kes ta on.

Oluline on aegsasti ära tunda, milline töö meie loomu- iseärasustega kõige paremini sobib, ja püüda siis see- laitmatult teha. Ma kordan: seda, kes oma saatuse- lepi, seda saatus talutab; seda, kes leppimast keeldub- lohistatakse järel.

Kõndida sirgelt, ehkki pisut varjus, on tihti parem- lompakalt liibata valguse käes. On olemas parim v- kingsepp olla, nagu on jälestusväärne viis olla panku- korüfee või arhont. Ja etem on olla suurepärane hau- kaevaja, ja seega õnnelik hauakaevaja, kui saamatu ku- raiuja või võlmetu minister.

Kuninga tööde hulgas ei ole kaugeltki kõige tähtsus- tum niisuguse elukorra loomine, mis annaks igaühe- võimaluse talle kõige sobivama ameti poole püüda.

Nii et ärge haletsege Hades ega pidage teda teab- ohvriks. Pealegi ei valitse ta ainult surnute asupaik- Tema võimu alla kuuluvad ka maavarad, mineraalid- metallid, mida Allilma piirides leidub. Seepärast nimet- takse teda sageli ka Plutoniks, mis tähendab Rikas. Ek- ole väärismetallide omandamine paljudele teiegi hulga- suurim lõbu, kirg, mis varjutab kõik muu? Pluton valits- maa sisse maetud aarete üle ja kaitseb neid kiivalt. I- kübeme eest, mis talt võetakse, nõuab ta samas kaalu- elu ja huvitab uhe oma valduse kasudega teise valdus-

hahjud. Õnnetud kaevurid, kelle peale variseb mägi või- kelle järele nende enda uuristatud käiku Styx mõne oma- luru saadab, kullaotsijad, kelle luud pleegivad kõrbelui- dete vahel, liiga ahned rahamehed, kelle kurnatud süda- lohkeb või keda laostumine sunnib end kuristikku heit- ma — kõik need on Hades Rikka süütud või teadlikud- ohvrid. Ja kui kükloopide jõud, mille ma tema hooldusele- andsin, vabanedes hävitaks Plutoni aarded, siis hävitaks- ta kõik elava, selles pole kahtlust.

Võtke veel teadmiseks, et Fortuna pärineb tema perest- ta on pime nagu temagi.

Rahulolematu
Poseidoni ame-
likpanek. Ne-
reklid. Amphit-
rite. Poseidoni
armuajad
in lapsed. Teine
kükloopide põlv.
Pegasos.
Dued hiiglased.
Orion.

Üks vend oli seega kohale pandud. Et mu- onu Okeanos tahtis puhkusele jääda. määrasin oma teise venna Poseidoni tema- tööde jätkajaks ja tema järglaseks merede- valitsemisel.

Arvestades maailmamerede ääretust, nende segipööravat jõudu, rikkusi, mida nad eneses peidavad, ei saa öelda, et Po- seidonile oleks just liiga tehtud. Aga see- minu kolmhargiliigutaja on loomu poolest rahu- tu. Oleksin ma andnud temale maa, oleks see ilmlõpmata värisenud. Aidab, kui vaadata, mida ta oma valduste piirides korda- teadab. Kaldad ja rannikud kannatavad lakkamata tema- ettevõtete tõttu. Sellesama suure vaevaga rajatud sadama. unda ta alles eile soosis, juhtides sinna tervete kauba- laevastikkude viisi jõukust ja küllust, jätab ta sealsamas- kuivale või ummistab ära. Seesama kalju, mis tuhat aastat- kandis õitsvat linna, hakkab äkki ta väljavaadet häirima: ta õonestab seda alt ja kukutab linna merre, säästmata- talle endale pühendatud templit. Vähe on saari, mida tema- niissamine kõigutanud poleks, vähe on randu, mida ta- poleks laastanud oma raevuka tõusulainega. Hoian teda- vnos, nii palju kui suudan.

Rahuldatus näib olevat tema osa, nagu neil laevni- kelgi, kes tema lainetel sõandavad sõita. Aga miski ei- muene eal, midagi ei looda ega leita ilma tõukejõuta, mis- on igavene nagu meri ja mille nimi on rahuldatus.

Abikaasaks valis Poseidon ühe mereneitsi. Mõõdaminne- rikigem natuke neistki, sest luuletajad mainivad neid- magedasti nende kaunite juuste pärast, jätavad aga täp-

sustamata, kes nad õieti on. Nende isa, vana Nereus, on üks igimuistne jumal, kes, ehkki Pontose võsu, on alati meremeeste vastu lahke. Oma ema, kütkestava Dorise poolt, kes on Metise ja Eurynome õde, põlvnevad nereiidid Okeanosest. Iga ei kahanda Nereuse sigivust. Nereiide on kokku seitsekümmend seitse. Mõnikord istuvad nad vaguralt kuldsetel troonidel isa lossis mere põhjas ja siis on mere pind sile nagu järv. Aga neile meeldib mängida, laulda ja hullata üleval; naerdes jälitavad nad seal üksteist, veerevad kukerpalli üksteise otsa ja nende liikuvad seljad tõstavad ja pillutavad laeva. See, mida näeb kuupaistel helkimas, on nende juus.

Niisliis nende seitsmekümne seitsme hulgast tahtis Poseidon Amphitritet, kes teda ei tahtnud. Mu vend oli teda määrganud õdede hulgas tantsimas Naxose saare kaldal. Ta polnud ei nägusam ega lõbusam kui teised; ilus laineke, õnnelik kargleja, kes rõõmuga pritsis vett, veeres kaldale paiskus tagasi ja sööstis uuesti edasi. Oli mis ta oli, iga tahes meeldis mu vennale just tema.

Poseidon lähenes, kolmhark käes, ise armastusest kolmetu. Teised nereiidid hakkasid pilkama. Kunagi pole tahtneile tema sõbrataride silma all austust avaldada. Poseidon püüdis Amphitritet sülelda. Olgu siis teeseldud või tõelisest häbelikkusest või lihtsalt nalia pärast — igatahes põikas Amphitrite kõrvale. Ärritatud Poseidon tegi jõhkra liigutuse; Amphitrite kohkus, ja sellest hetkest peale muutus merejumal talle vastikuks. Poseidon püüdis teda väevõimuga võtta; Amphitrite pääses põgenema: Poseidon aias teda taga, nereiid pages kaugele, kaugele, kord sukeldudes, kord taas veepinnale ilmudes, juuksed valla ja kadus lõpuks läänekaarde. Poseidon laskis teda otsida. Hoovused, tõusud ja mõõnad, tuuled, kajakad, kormoranid, merihabemed ja tuunikalad — kogu mererahva peale ta oma huvides ametisse. Ka kõige vagasem auster ja kõige tasasem merekask aeti otsingule. Kui on tõsine tahtmine ja kui kõik abinõud käiku lasta, leiab merest ka kadunud laine üles. Aga kas nii suurest kangekaelsusest ka tulu on? Delfiinide eskort tõi Sargasso merest taga kurnatud ja igaveseks vaenuliku Amphitrite. Poseidon ühines temaga, aga lapsi ei saanud.

Rahuldatus, rahuldatus! Ta otsis vaheldust teistest armudest, mis küll iga kord viljakad olid; aga Poseidoni lapsed on kõik veidrad ja sageli õelad olendid

olendid, keda talle kinkis Thoosa, Amphitrite nõbu, sündinud üheainsa silmaga keset laupa ja mitme käega ühe õla otsas. Oli see juhuslik Uranose pärand või sihiteadlik üritus? Õnneks ei jõudnud need Poseidoni kükloobid jõu ja pilku arukuse poolest oma eelkäijatele ligilähedalegi.

Ikka määratu suured, jõhkrad ja õelad, olid nad nii õelad, et nendega oli kaunis kerge toime tulla; neid võis tegi kasulikule tööle rakendada. «Jalg teeb sulle valu? Vota kivi, löö ta lõmaks, et ta teaks!» Niisuguste argumentidega võis neid vaos hoida. Muide, nad ei olnud armumatud.

Ükskord andsin ma nad Prometheuse juhtimisel inimeste käsutusse, kui need oma linnade alusmüüre rajama hakkasid. Ja inimeste tahtel ehtasid kolossid Atlantise saadest päritud retsepti järgi müüre ja hooneid, mida te ennepeavalgi kükloopilisteks nimetate.

Liijem kustasid Poseidoni kükloobid üksteise järel. Vahva ja nõukas Odysseus, keda armastas mu tütar Athena ja kelle seiklusi te hästi tunnete, tegi kahjutuks rünnase, kohutava Polyphemose.

Mis kummaline kirk küll kiskus mu venda Poseidoni korraks gorgo Medusa poole? See sünnitas talle Pegasose, luvulise hobuse, kelle kabjajälgedes purskub maast allikad. Pegasost on küll ilus vaadata, aga ta on raskesti juhitav ja üldse kaunis kasutu, seda peab ütlema.

Sellest samast ühendusest sündis Chrysaor, kuldmoõpaga hiiglane. Chrysaor Pegasose seljas — mis hirmsaid ratsaretki nad oleksid küll teha võinud, kui oleksid omavahel läbi saanud! Aga Pegasos keeldus Chrysaori kandma; ja üks teine Poseidoni poeg, Bellerophon, istus lõpuks ta selga, et minu käsul tappa Chimairat. Pärast seda otsustas Pegasos nii kõrgele lennata, et jõudis tähtedeni välja; palusin tal sinna jääda.

Chrysaorist, kes iseenesest kaunis saamatu oli, veel nii palju, et tema sigitas Geryoni, hiiglase, kes vöökohalt kolmeks kehaks hargnes ja kelle alles mu poeg Herakles müüre tegemisega tappis.

Aina võimatud kombinatsioonid, ikka hullumeelsed muutused, mis liigagi meenutavad titaanide hullust, kui mille omal ajal loomistung peale tuli. Ei, minu pähe lihtsalt ei mahu see viirastuste maania.

Meie õde Demeter, keda ta armastama hakkas pärast seda, kui ma ise teda armastanud olin — selle juurde

tulen peagi tagasi —, sünnitas talle õnnetul kombel, vahtamist ja kõige ebasobivamal ajal veel ühe imelise hobuse, Arioni, ning tütre, kelle nime nimetamise ma olen igaveseks ära keelanud.

Juhtus veel, et kaunis surelik Iphimedeia Prometheusest soost jalutas ühel ilusal päeval ihualasti rannal — mõõnan, et mitte päris süütult, — löbustas ennast, kallites vett peopesalt rindade peale; sedamaid sai vend Poseidoni mõttekujutus tiivad! Oh, suplejad neiud, vaadake ette!

Iphimedeiale tegi Poseidon kaks koledat poissi, kes aastaga kasvasid küünra võrra pikkuses ja sülla võrra laiuses. Need kaks tüütavat, lärmakat, upsakat, pealetükkivat vembumeert, Otos ja Ephialtes, löid üheksa-aastaselt liitu võidetud hiiglastega ja võtsid nende mässust osa. Nemad need olidki, kes püüdsid Pelioni mäe Ossa mäe peale vinnata. Sellega nende patuteod veel ei lõppenud, nad sulgesid mu poja Arese kolmeteistkümneks kuuks pronkspotti ja tegid jumalannadele Olümposel kõige vilevutumaid ettepanekuid. Kui mu nuhtlus neid viimast tabas, siis oli see armutu.

Kas arvate, et sellega on nimekiri ammendatud? Kõik sellega!

Kerkyon ja Skiron, kaks kohutavat teeröövlit, kes, Eleusise lähedal ja teine Megara juures, pikka aega hirmu ja õudust külvasid, teekäijaid tapsid ja luna saamisest ära röövivad, olid niisamuti mu vennapojad. Alles suupärane Theseus vabastas maa nende nuhtlusest. Aga ometi vist selleks, et nii hüva tõug ei kaoks, suvatses Poseidon ära võrgutada ka veel Kerkyoni tütre Alope, oma enese lapselapse.

Ja kas maksab meenutada ta kahetsusväärset armulust telhiin Haliaga? Merehaldjad telhiinid, kes uitavad rindade lähedal, olid Poseidoni meie ohurikkas noorus vastu võtnud ja teda varjanud, nagu kureedid mind oma ajal Kreetal varjasid. Nende öde, kaunis soolajumalanna Halia, oli minu venna juures mänginud umbes sedasama osa, mis Amaltheia minu juures. Millised ähmased igasugused, millised noorpõlve rahuldumata ihade mälestus kihutasid Poseidonit Haliat uuesti üles otsima? Tema asemel oleksid piirdunud ainult möödunud aega meenutamise ja sellest jällenägemisest sündis Halia

kuus poega, kuus väänkaela, kes, vaevalt lapseeas väljas, muuvali kokku leppisid ja üksteise võidu oma ema vägistasid. Poseidon, kes teiste eksimuste suhtes kaugelki ei salliv polnud kui omaenda vigade suhtes, jälitas poegi, kulmhark peos, ja avanud merepõhjas maakoore, uputas nad sinna ära. Halia ei olnud niisugust kättemaksu nõudnud. Kõigist neist teenimata õnnetustest murtuna viskus ta vette ega ilmunud enam iial nähtavale.

Ainus Poseidoni lastest, kes midagi töötas ja keda ma tunda kahetsen, on jahimees Orion, noor hiiglane, kes kõndis lainetel ja oli nii kaunis, et Koit ise temasse armus. Igall hommikul, kui Orion läks läbi Delose ja Mykonose vahelt, vibu õlal ja pea püsti, mähkis Koit ta õrnalt oma kiirtesse. Aga Orion nagu ta isagi oli oma õnnetute ihade eest. Tema karjäär oli lühike. Ehkki tal küll oli häid väljavandeid peaaegu kõigi jumalannade juures, hakkas ta püüdma nimelt minu tüdart Artemist, kõige tõrksamat armastuse suhtes. Endale erilisi illusioone tegemata, andusin sellesse vahekorda heatahtlikult; neid sidus jahihing. Aga selle asemel, et vaguralt Artemise järel käia, teda imetleda ja teenida, hakkas Orion teda piirama, mis oli temast väga rumal. Veelgi rumalam oli katse teda väevõimuga sundida. Uhke Artemis vihastas sellest nii, et laskis skorpionil Orionit jalakannast nõelata. Siis kihutas ta nad mõlemad taevasse tähtkujude hulka. Ükski pole ilusam kui Orion. Kolm tähte hiilgavad ta kuldsel nooletpudel. Aga suviti, kui ilmub Skorpion, neitsite kaitsja, põgeneb Orion taevast.

Kui aus olla, siis ei saa öelda, et vend Poseidon oleks mulle ainult rõõmude allikaks olnud. Aga see rahutu kuningriik, mille ma talle andsin, on just niisugune, mis tema niisama püsimaat kui tõrksa loomusega kõige paremini sobib; muide, igal pool mujal oleks ta mulle veel rohkem peavalu teinud.

Ja maa ja õhu valitsemise jätsin vahetult endale. Peagi kogesin kuningaameti raskust. Igast kaarest pöördusid minu poole maa jumalad, loomad ja taimed, oodates käske, seadusi, juhiseid. Peamiselt said nad heaolu eeskirju, just nagu peaks valitsus muutus andma kohe rohtu igivanade pahede vastu

ja just nagu peaks minu vaheleastumine andma igauks üleöö taevaliku õnne.

Mu nõbu Prometheus esitas järelejätmatult palvekirja. See hiline liitlane osutus erakordselt pealetükkivaks kuks.

«Mõtlen inimese peale!» kordas ta. «Tema praegune seisund pole tema ega meie väärlane. Inimese heaks tuleb viivitamata midagi teha.»

Mis lubadusi ta neile oli andnud, et ta nii tungivalt peale käis?

«Kellelgi pole inimese olukord niivõrd südame peal kolinud,» vastasin talle. «Aga mis head sellest tuleb, kui õnnistame teda kõigi nende hüvedega, mida sa tema jaoks nõuad, enne kui oleme parandanud maapinna haavad ja kaotanud kahjüd? Mis rõõmu ta peaks sinu arvates leidma neis katkulistes laantes ja kõrbenud nõmmedel? Sirpe sirpe! Muidugi saab ta sirbi. Aga enne peab olema, mis lõigata. Ja et oleks, mida lõigata, tuleb külvata. Muud tarvitavad nad sirpe vaid üksteise vigastamiseks. Kõigelt pealt õpetab mu õde Demeter neid tundma kõrsvilju, mis neile kasulikud on.»

Töötasin, mis võisin, käisin ühest paigast teise, kihutasin tagant aastaaegu, jõejumalaid ja väljade nümfe. Ühelkähku muutus maa suureks sumisevaks ehitusplatsiks nagu Uranose ajal. Kõik loodused aitasid kaasa; ja isegi kannatamatu Prometheus pidi tunnistama, et asjad paranevad.

Ent sedamööda, kuidas töö edenes, sai mulle üha selgemaks ettevõtte määratu ulatus, ja juhtus vahel, et hakkasin kahtlema, kas ma iial valmis jõuan. Jumalad, taime- ning loomariik nägid mind täis otsustavust ja enesekindlust, ja nad uskusid, et mu energia on ammendamatu. Aga keegi peale mu õdede ei osanud aimata mu ret, mis mind sageli rõhus. Igal õhtul roidunult koju jõudes leidsin eest oma kolm õde, kolm ainukest jumalanna tol ajal, kelle rüppe mul oli tahtmine oma murekoorma panna, kellele sõandasin pihtida oma kartusi ja näidata oma väsimust; nende selts andis mulle perekondlikku kindlustunnet, millest ma lapsepõlves olin ilma jäänud.

«Ja su ema,» küsite te nüüd muidugi, «su ema, kaunim juukseline Rhea? Mis temast sai?» Kas ma kohtusin temaga ja miks polnud teda minu kõrval?

Muidugi tutvusin ma oma emaga; see oli mu esimene

«iv. Kohe pärast valimisi läkitasin nümfide saatkonna selle järele, et need ta Olümposele tooksid. Viimaks ometi mu silm näha seda murest märgitud ülevat nägu ja lapsakat, nüüd juba hõbedast juust. Me ajasime pikka aega, ja me ei mõistnud teineteist.

Mu ema elu oli kolmekordne uhkus ja kolmekordne ometus. Tema uhkus: olla jumalate kuninga tütar, jumalate kuninga abikaasa ja jumalate kuninga ema. Tema ometus: oma isa sandistamise, oma abikaasa aheldamise ja oma laste äraõgimise tunnistajaks olla.

Aga kuivõrd ma tänu sinu pettusele püüd päästetud ja ka kõik sinu teised lapsed jälle päevavalgust näema, siis rõõmusta ometi,» ütlesin talle.

«Miski ei kustuta minevikku,» vastas ta. «Miski ei lubita seda, et ma ei saanud sind ise üles kasvatada ja elada ilma sinu ja su vendade esimesest naeratusest.»

«Aga nüüd oleme jälle koos!»

«Eks ole seegi veel üks valu: kohtuda nii hilja, kui me ometi oleksime pidanud algusest peale lahutamatud ema.»

Sin aru, et ta on kahetsemise jumalanna.

Ta kahetses kõike. Ta kandis südames kurba igatsust oma lapseluse järele Atlantise aedades, õhkas hõlpskiitvalt oma noorusemeeletuste järele; kaebles oma õnnitute pulmades pärast; oigas oma haleda abikaasa- ja nasaatuse pärast. Ja nüüd hakkas miski temas juba taga jätsema Kronost, õigemini kahetses ta küll seda, et ta ei ole polnud midagi muud kui see, kes ta oli.

Ma ei märganud, et ta oleks minu võidust erilist rahulolevust tundnud, välja arvatud teiste jumalate juuresolekul. «Vaadake, millise vägeva jumala ma sünnitasin!» näis ta hõlusk ütlevat. Aga minuga rääkis ta hoopis teisiti:

Kuidas ma võin rõõmustada, et mu poeg pidi maailma päästmiseks kukutama oma isa?»

Ta tahtis, et keegi iial ei unustaks, millistest täiuslikest kannatustest tema saatus koosnes.

Ema,» küsisin temalt, «kus sa tahaksid elada?»

«Kreetal,» vastas ta.

Ilmselt üllatas mind tema valik ja teda ilmselt pahandanud minu üllatus.

Kas pole see koht, kus ma su ilmale tõin ja sulle selgema tulevase kuningriigi võtme kätte andsin? Kas polnud

see seal, kus ma maailma tuleviku seisukohalt kõige tähtsama teo tegin?»

«Ela siis Kreetal, ema, ja austatagu sind seal.»

Lahkumishetkel meenus Rheale, et tal on ka pojad, reid, ja ta tahtis neid näha. Kutsusin jalamaid muusad parkad, graatsiad ja kõik oma naissoost võsud kokku ning esitlesin neid talle.

«See on Athena, mu vanim, Metise tütar; need on Males tütreid...»

Rhea naeratas kurvalt igatühele.

«Ega need lapsed mind vist küll vaatama ei tule. Ja see on ka arusaadav: igaühel on oma töö. Kuid kas pole kurb elada üksinda, kuigi tead, et sul on nii arvukalt järeltulijaid?»

Ma ei juhtinud ta tähelepanu sellele, et ta ise valis oma elukoha; aga ma ei palunud teda ka muuta oma otsust, mida ta juba kahetses. Püüd olla hea kuningas oli mulle tähtsam kui olla hea poeg. Minu ema aga, kasutades ära aukartust, mida ta äratas, oleks halvanud jumalate nõu kogu, kõneldes seal ainult iseendast.

Nümfid, kellega liitusid delfiinid ja triitoniid, saatsid tavaliselt aueskordiga Kreetale. Sellest ajast peale veedab ta seal sündmustevaaseid päevi. Amaltheia on ta peamine seltsiline ja kõigi nende jutuajamiste igaveseks varasalveks on mälestused. Sest mälestused on nagu liha, mida võib valmistada kahekümnel erineval viisil. Süüakse ikka üht ja sama, aga varieerides roa valimust, vürtse ja maitset.

Reisijatele jutustab ema pikalt-laialt oma üksindusest ja minu kangelastegudest. Vagad inimesed on talle arvukalt templeid pühitanud ja iseäranis naised on kõige enam hardalt tema kultust viljelnud.

Ühel päeval tabasin end sõnadelt:

«Tõtt öelda on mul kahju, et mu emal on niisugune iseloom, nagu tal on...»

Sain sõnasabast kinni ja palusin oma tütreid mind hoida, kuid ma kunagi peaksin hakkama oma ema Rheale sarnaseks muutuma.

Hestia, kodukollete jumalanna. Neitsite funktsioon.

Minu majapidamise korraldamise võttis enda peale Hestia.

Hestia, kõige vanem meist kuuest, jälestab kolimisi ja kardab seiklusi, isegi armuseiklusi. Ta on rahul vaid samasuses, ja homme päev meeldib talle vaid siis, kui see on eilse sarnane. Kui meie vend Poseidon, kelle ulaelu registrit keegi enam pidada ei joudnud, võttis pähe Hestiale läheneda, kohkus öde oma elukuga toimuda võivatest muutustest niivõrd, et palus minult luba igavesti neitsiks jääda. Nõustusin seda meelminini, et ta osutas mulle sellisena, nagu oli, hindamatuid teenuseid, ilma et ta minus iha oleks äratanud.

Mitte et tal midagi viga oleks olnud. Vastupidi, Hestia on kaunis, kuid see on rahulik, korrapärane ilu, mis pilku ei köida. Tema täiuslikkuses pole hurma.

Abielunaised rajavad kodu; armukesed lõhuvad selle; ja kui tuleb tütarde kord emaks saada, jätavad nad kodukolde maha. Süüdates uue tule, kustutab igaüks mõne teise; ja vanavanematena lödisevad kõik külma tuha ääres. Ainult neitsi on püsiv.

Õnnelik on maja, kus kujutlusvõimeta neitsi, kes on truuduseks sündinud, valvab, et kõik asjad oleksid oma kohal, nõuab aupaklikkust tavade vastu ja paneb igal õhtul ühe ja sama liigutusega halu tulle. Siis püsivad polvkonnad lee ümber.

Ümberajaja abikaasa pöördub tagasi majja, sest tuli pole seal endiselt. Selle tule ees, nii paljude päevade jooksul jagatud valguse käes antakse eksinud naisele andeks; selle soojuse juurde tulevad istuma väimehed ja kadunud poeg, kes vaikselt koju tagasi hiilib, ja noor lesk, lapsed käekõrval.

Neitsilik kaitseingel oma puutumata kehas ei ole iseenese jaoks; tema hinge toidavad ainult teiste mured ja rõõmud. Tema on nooruki vihakihtvatuste usaldusmees; ja tema ees ei häbene rauk pihtida, et südamepõhjas tunneb ta end lapsena, kes ta kord oli.

Kuna valvaja neitsi pole lapsi sünnitanud, näib, nagu oleks aeg tema ümber peatunud. Ja ta tekitab petliku tunde, et need, kes jäädavalt kaovad, on vaid ajutiselt eemal.

Ma olen oma poegadele ja tütardele sageli meenutanud, kuidas nad mu vanemale ööle võlgnevad. Tema jaotab ülesanded teenijannade vahel, korraldab kohtade jaotust

pidusöökidel ja rongkäikudes, kiirustab tagant aastaa-
kui need hommikuti hobuste päikesevankri ette rakend-
misega viivitavad. Ilma temata, ilma tädi Hestiata, na-
kõik ütleavad, poleks Olümpos see suur rahvarohke ma-
vaid kohtukoda, kus ma trooniksin jäisel aujärjel.

Olen andnud käsu, et Hestiat austataks kõigi inimeste
majades ja et tema kuju seisaks kõigis kõigi jumala-
templites. Aga nende kujudega on sama lugu, mis te-
endaga: sageli möödutakse, ilma teda märkamata.

Demeter. Tema Kui Hestiale meeldib kolde ääres püs-
rõõmud ja tööd. ja mitte kunagi õuest jalga välja tõ-
Sequana aiad. siis mu õde Demeter on hoopis teiste-
Lillekell. gune; tema ei teekski muud, kui jookse
Filadelfia. mööda aedu ja põlde. Teda murelik-
oodates olen ma õhtuti lugematuid kordi talle vastu la-
nud ja leidnud ta ainult kuupaiste väel, kõrv vastu puu-
ja käed ümber tüve.

«Ma kuulatan mahla,» seletab ta.

Värskelt niidetud heina lõhn viib teda alati ekstaasi-
isegi kõdunevate lehtede lääge aroom joovastab ta.
Sageli näen teda suurte valgete kätega mullas sorima
muda sõtkumas, maa lõhna nuusutamas.

«See on hõlme elu,» ütleb ta.

Piisas sellest, et ta puuvilja pihku võttis, ja selle seene-
neist kasvasid suurema viljaga puud.

Viirpuu õiekorv oli tema meelest liiga tihe, liiga ha-
line. «Nii palju lootusi ühe varrekese otsas võivad va-
kehva vilja kanda,» otsustas ta. Viirpuust nõidus ta va-
mureli, veel hapuka küll, aga juba lihakama, seejärel lo-
saka, rikka ja magusa lihaga veripunase kirsi ja sam-
rammusa südakirsi, mida teie lapsed kooliteel lutsivad.

Ja kõrvitsad! Need on Demeteri kirg. Mul on meelest
naer ja rõõm tol suvisel päeval, kui ta jumalate la-
juurde astus, süles esimene üdik nagu päike. Jah, tema
lähini Uranose lapselaps! Temas oli nagu igaühes me-
ürgdemiurgi iseloomujooni. Poseidon näiteks oli pärim-
lakkamatu rahu fantaasia, Hades aeglaselt küps-
energia. Minu asi oli tasakaalustada, kooskõlastada e-
nevaid jõudusid, minu asi oli ilmutada juhtivat, suveraa-
selt korraldavat printsiipi.

Neil mu valitsuse algaegadel, kus mul oli rohkem te-
-

must organiseerimise kui loomisega ja kus kõige pakilise-
muaks ülesandeks oli korra taastamine looduses, oli mu
ode Demeter mu kaasa, mu kaaskond ja mu kaaslane.
Koos käisime jumalate ehitusplatsidel tööl. Toskaana ter-
rassid ja Umbria juurviljaaiad, Ibeeria huertad, Ifrikia
palmimetsad, Liibanoni haljad orud — neis paigus säilib
lähini meie tegude mälestus.

Lubage, et ma peatun veidi ühel õnnelikul hetkel. See
oli ajal, kus me elasime oma sugulase, jõejumala Sequa-
nuse juures. Selle oru luhad oma viljaka pinnaga jutus-
tavavad selgesti meie sealviibimisest. Hiljem püstitasid ini-
mesed mulle Lutetia saarel ausamba; niisamuti pühenda-
id nad mulle templi, mis asus seal lähedal, vasaku kalda
korgendikul.

Tempel ja sammas on kadunud teiste basiilikate alus-
müüri. Siiski on minu nimi jäänud seotuks kinguga, kus
seisis mu tempel, Jupiteri mäega, millest on nüüd saanud
«Montjoie». Kaua aega oli see kuningate sõjahüüd, millega
lahingus ohutati sõjameeste julgust.

Niisiis, sel ajal, kui me viibisime nois Sequana aedades,
märkasin hämmastusega, et Demeter tõuseb alati hommi-
kul enne koitu.

«Selleks et näha, kuidas avanevad lilled,» usaldas ta
mulle. «Mitte kõik ei puhke ühel ja selsamal tunnil, ja
kui ma aovalgusest ette ei jõuaks, jääksid mul kõige vara-
temad nägemata. Esimesena, veel päris pimedas öös, ärkab
valge kassitapp. Siis moon, mis ao hallis hämaras õielehed
lühki laotab. Varsti järgneb sinisilm lina. Edasi tuleb
arsapõlve ja punakollase õiega saialillede kord. Ja nõnda
lillelt lillele kuni õhtuni. Ära arva, et öökuninganna on
viimane. Siis kui kõik magavad, lööb kuuvalgel lahti pu-
nane kassitapp, ja päeva ring saab täis. Selle maa lilled,
mu vend, näitavad aega nagu kell.»

Inimesed, kes te minuga sarnanete, kindlasti pole teil
teadmata, et on kaht liiki õdesid: ühed nagu Hestia, kelle
pühul iha üldse kõne alla ei tule, nii et paljas mõtegi
hennega ühtida on eemaletõukav ja rüve; ja teised, kel-
lega armastus meie meelest on täiesti loomulik, kõige
rahustavam, kõige vajalikum, peaaegu et kõige püham.

Ükski armuke ei või meile lähemal olla kui armastav
õde. Ei mingi võltshäbi või kartus, et meid sellena vastu
ei võeta, kes me tõeliselt oleme, ei lahvuta meid temast ega
toda meist. Pole tarvis võidelda, selleks et teda avastada

ja ennast temale avada; iseennast leiame, iseendaga ühine me teineteise käte vahel. Õde, kes paneb käed vennaniuete ümber, otsib isa jõudu, kes neid mõlemaid sigitab. Ja vend tahab õe rinnal taas leida salapärast emaihti. Oldud aega. Koos jõuavad nad oma lähtele tagasi ja püüavad taastada vanemlikku paari.

Olge ausad, mu pojad! Kes teie hulgast poleks kord unistanud sellest puhtusest, sellest tagasihoidmisest iseene sigitamise plahvatushetkele? Ja kui palju on neid, kellel pole õde olnud või pole olnud õde, keda ihaldada võiks, ja need tunnevad end alati nagu elu poolt natuke petetuna. Ärge tundke nõrdimust, kui te seda endale tunnistate.

Verepilaastuse süü lasub pojal, kes ühineb emaga, sest ta röövib oma isa koha ja toob segadust põlvkondade järgnevuse seadusse. Mõelge, milline nuhtlus tabas Oidipust, kes ometi tahtmatult õnnetusse sattus! Et ta teha alati hoiatavaks eeskujuks oleks! Aga ma pole keelanud õe-venna ühinemist; teie ise olete sellest kuriteo teinud. Tõdege pigem, et mu preestrid on sageli õnnistanud fidelifilisi dünastiaid, ja katsuge mõista, miks ma olen Ptolemaiosele, Kleopatrale ja Berenikele suure saatuse määranud.

Nimelt need asjad hakkasid mulle selguma päeval, mil Demeter, samasuguse liigutusega, nagu ta kallistas puna-pani käed minu ümber ja kõrva mu rinna vastu.

Selle silmis, kes armastab lopsakat ilu, on Demeter kindlasti kaunim kõigist jumalannadest. Tema üleva puusad toetuvad jõuliste jalgadele. Kui ta kõnnib, sünaeravad tema niuete nõos kaks lohukest. Tema kumakõht on sile kui marmor; ta rind on kõrge ja kõva, hambad pimestavvalged, ta silmad avalalt sinised. Tema paletel on tokkroosi värskus ja kui ta kahe käega on paksud kuldsed juuksed üles tõstnud, näib, nagu kannaks ta pea kohal esimese lõikuse rasket viljavihku. Vähemalt oli ta niisugune terve selle pika aasta enne oma õnnetust.

Sest meie armuröömud olid uurikesed. Demeter oli vähem armuke kui ema, ennekõike on ta ema.

Meil sündis tütar, Demeter, kellel on sirgjooneline mõistus, andis talle nimeks Kore, mis tähendab lihtsat neiu. Korele aga oli määratud peagi nime muuta ja saada Persephoneks. Te ju teate, et Persephone rööviti. Aga kuidas, misparast? Kui mõni teist ongi seda kuulnud, sa-

an kihla, on ta selle juba unustanud. Niisiis, on tulnud meil avaldada teile tõde kogu sellest loost, mis ei kuulu minu valitsusaja kõige õnnelikumate hulka.

Kore. Tema
hüümus ja rõõviline.
Hades
hõikrus. Nümf
Kyane.

Tundes ema, kellest Kore oli sündinud, võinuks arvata, et tütredest tuleb mu kõige tervem, kõige rõõmsameelsem laps. Aga otse vastupidi: ta oli kahvatu, loid, kehva isuga ja rõõmutu jumalanna. Lapsena ta ei mänginud, ei karjunud ega naernud ja vaatas kõike nukra, rahutukstegeva täiskasvanupilguga. Siis sirgus ta lahipeaistva näonaha ja siidiste juustega sihvakaks neitaks, kes aeglaselt väljadel lillede keskel kõndis. Tema ülemine kõrge rind, ainus Demeterilt päritud omadus, näis ta vaevald ülgulgi longu kiskuvat.

Palusin Athenat teda õpetada, aga Kore ilmutas suuremat kalduvust ähmasteks unelmateks kui õpinguiks. Andsin talle arvuka nümfide kaaskonna, et need teda lõbusaks tehesid, aga tema valis oma ainukeseks sõbrannaks nümf Kyane, kes oli tema moodi. Sitsiilia oli Korele meelepärane, või õigemini, Sitsiilia oli talle kõige vähem vastumeelt.

Ühel ööl nägi mu vend Hades teda küpresside all magamas. Oh neid, keda mõnikord vaevab elutüdimus, teadke, et öötunnid on ohtlikud, sest siis tuleb Hades oma pimedusest riigist maa peale värsket õhku hingama.

Niipea kui Hades liikumatult, otsekui elutult lebavat Koret nägi, mõistis ta, et sellest nägemusest ei saa ta enam iialgi vabaks. Sedamaid ruttas ta minu juurde Koret endale abikaasaks paluma. Kas siis niisugust taotlust tul-lakse esitama südaööl? See neetud vennas ajas mu üles!

Ma andsin vastuse kergel käel, seda pean ma tunnistama. Aga tol ajal närisid mind mured, mis uneski rahu ei andnud. Mitu jõge, mis ma hiiglastel Põhja-Aafrikas oli kaevata lasknud, kadusid liiva sisse ara ja neid ei leidnud enam keegi üles. Ettevaatus pidas seda huglaste tumbuks. Ta kinnitas mulle, et nad teevad oma tööd meeleloolikalt ja vahetavad salapäraseid teateid. Niisamuti tegi mind rahutuks Prometheus, kes ühtelugu kaht puutükki vastamisi hõõrus.

Ja Kore ise oli mu murelaps. Tütar, kellele miski ei meeldi, kes midagi ei taha, midagi ei tee, on perekonnale

koormaks. Nüüd aga avanes äkki kindlustatud tulevik abikaasa ja kuningriigi väljavaade.

Noorte neidude kohutav raugus tuleneb sageli valelialdatud iseteadvusest. Suutmata saada kuningannaks, tahavad nad saada kellekski. Mõtlesin, et Kore, kes maa peal midagi peale hakata ei oska, leiab ehk oma õnne Allilma troopil.

Teisest küljest ei tahtnud ma neil rasketel aegadel pahandada venda, kes mulle sõjas oli tõhusat abi andnud ja kelle sünge kannatamatuse taga võis selgesti aimata kõiki ägeda kire tunnuseid.

«Sa ihaldad Koret?» ütlesin ma. «Eks siis võta ta!»

Ja ma jäin uuesti magama.

Tegin suure vea sellega, et ma Demeterile asjast ei teatanud.

Järgmisel päeval päikeseloojangu ajal korjas Kore Ennast kõrgetel nõlvadel metsliiliaid.

Aga kas te ka teate Ennat Sitsiilia südames? Olete te sinises hämarikus kunagi kõndinud tema järske radade kohmakate lahtirakendatud veohärgade, lehmade ja suurte pruunide sarvedega kitsede seas, keda aetakse öhtuks lauta? See on tund, kus pikkadesse mustadesse looridesse mähitud naised astuvad templisse, et mitmekesi koos suudelda jumalakujude jalgu. Kas olete kunagi kuulatanud nende naiste palvetamist altarite ees nende igavest kaebust eluraskuste ja surmahirmu pärast?

Niisiis, Kore korjas lüliaid.

Hades, kes oli veetnud kogu päeva, kukitades kuskil Etna praos, kolme jumalasammu kaugusel, sööstis juurde ja haaras ta sülele. Ta kandis nähtamatuks tegevast kiivrit.

Ma ei tulnud selle pealegi, et see kohmard võib minna vastust sõna-sõnalt võtta ja midagi niisugust teha. Mõned kiidulaulud ja armuvannete muusika oleksid saavutanud sedasama, mis vägivald.

Nähtamatute käte haardest kohkunud Kore karjatas ja määgi kordas kaua selle karjatuse kaja.

Nümf Kyane, kes nägi oma sõbrannat niiviisi kaasaveetavat, sööstis mööda nõlva alla talle appi. Aga kes suudab võidelda surnute jumalaga, kui see on oma saagi juba sülele haaranud?

Vihane Hades lõi nümfi ja muutis ta allikaks sealsama paigas, Sürakuusa lahe lähedal, kust ta enda rajatud lõhangut mööda Korega maastigavusse kadus.

Kyane allikas ei sarnane ühegi teise allikaga. See on uur, täiesti ringikujuline lohk, tulvil tumedat, jääkülma vett. Ma ei soovita teil, surelikud, seal supelda. Silm ei leia põhja; te ei näe seal muud kui iseenda peegelpilti, mis seegi on tume ja võbelev, nagu pooleldi elutu. Ärge püüa liiga kauaks selle peegli kohale kummargile. See on üks Styxi sissepääsudest, ja on näha, et Hades on sealt-käiku alla läinud.

Poolest kehas saati lättes, kuhu ta on niudeidpidi aheldatud, kummuli kaldal, kaebleb ilus Kyane lakkamata. Tema pikad ja pehmed vetikjuuksed väänlevad alla mereni. Tema voolavad käsivarred ümbritsevad varju-rikkaid saarekesi, kus Sürakuusa armastajad käivad esimest korda suudlemas.

Salapärase ojake, mida alatasa valvab liikumatult õhus paisuv kull; kõrge papüüruspilliroog, mis selles maailmas muidu võõras on, reedab varjatud sidemeid Niilusele, nagu ka see granaadipuu-taoline puu, mis seal kasvab ja millelt Hades enne kadumist ühe vilja kaasa viis.

Demeteri ahastus. Demeter ise oli parajasti Egiptuses, kus ta Poseidon piirab aretas sidrunit, et see aastast mitu lõikust teda. Hobu Arion annaks; kui ta oma tütre hädakisa kuulis, ta Viljatu Emand, tardus veri ta soontes.

Ta kargab püsti, jätab kõik sinnapaika, ruttab Sitsiiliasse, ei leia enam oma last; ta kiirustab Olümposele ja hakkab mul hingeldades kätest kinni, küsib Kore järele.

Argpükslikult vastasin, et ma ei tea midagi.

Siis heidab ta õlgadele musta pilve ja sööstab huupi otsima nagu aru kaotanud lind. Üheksa päeva ja üheksa öö, pesemata, riideid vahetamata, pead kammimata, söömata ja puhkamata uurib ta läbi kogu maa, nõudes lõnga oma kallist Koret igalt mäelt, igalt jõelt, igalt jumalalt, keda kohtab.

Ta hoidis käes kaht põlevat tõrvikut ja sel määral oli ta väim juba tumestatud, et ta unustas neid päevalgi kustutada.

Mu vend Poseidon, nagu te juba teate, piidles Demeterit sellest ajast peale, kui ta teadis, et õde mind armastanud oli. Kuuldes teda mererannal kaeblevat, arvas ta, et nüüd on tema aeg tulnud.

Ta läheneb meie õele, teeskleb lohutamissoovi ja püüab

esimesel ettejuhtuval liivarannal tema segadust alati kasutada.

Mitte niisugust lohutust ei otsinud Demeter. Ta rabeleb raevukalt, tõukab Poseidoni eemale ja tõuseb, nimmed liivased, silmad pisarais, et oma meeletut otsingut jätkata. Kuid Poseidon hakkab teda jälitama. Kahekesi kihutavad nad läbi maailma, üks murest, teine ihast aetud. Nad sööstavad üle merekitsuste, deltade ja poolsaarte, pannevad neemed ja kaljud vabisema.

Arkaadias sõi karjamaal hobusekari. Tundes jõudu lõppemas, muudab Demeter end märaks ja peitub karja hulka. Aga Poseidon, kes tal tihedalt kannul oli, paneb tähele valget mära, kes on suurem, ilusam, laiema laudjaga kui teised, kelle sõõrmed auravad ja liikmed vabisevad nagu pikast jooksust. Ta haistab pettust ja muudab kohe ka ise oma kuju.

Jumalanna oli Demeter jumala rünnakutele vastu pannud. Märana aga pidi ta tükile alla andma. Sellest armastusest ühendusest, mis sai teoks väsimuse ja jõhkrate loomaliike ihade ajal, sündisid kaks imelikku olevust — üks õnnetu ja teine õnnetust toov.

Õnnetu vili oli Arion, kõnelev hobune, kelle parempoolsed jalad on nagu inimese omad. Hobused hoiavad temast eemale ja inimesed, ükskõik kui palju head ta neile oma nobeduse ja osavusega teebki, kohtlevad teda ikka kui hobust.

Õnnetust toov olevus on aga see tütar, kelle nime ma olen keelanud suhu võtta, et oleks võimatu teda välja kutsuda. Teda nimetatakse lihtsalt Emandaks või Armukeseks või ka «selleks, keda ei tohi nimetada». Ta tuleb teile peale ilma teid nägemata, sest ta on pime. Tema möödudes kuivab puuvili okstel, lilled närtsivad, lapsed surevad naiste kõhus. Nii tasub Emand oma kurva sünnieest ja maksab kätte oma emale, kes ta maha jättis.

Sest niipea kui Demeter oli keset hobusekarja sünnitanud, omandas ta jälle oma endise kuju; ta võttis tõrviku kätte ja jätkas Kore otsimist.

Kümnenadal päeval ta kohtas Hekatet ja küsitles teda

Hekate ja
maagia.

Ma pole teile veel rääkinud Hekatest, Persese ja Asteria tütrest, kelle mõlemad vanemad olid titaanide lapsed. Enne minu valitsusaega oli tal tähtsaid ülesandeid. Minu võimuletulekule ta vastu ei seisnud. Vastupidi — ta kuulutas seda ette ja noosis; tema oli kõige tegevamaid nende tundmatute lihtlaste hulgas, kes maailma minu võiduks ette valmistasid. Ja mina omalt poolt kinnitasin volitusi, mis tal juba maailma algaegadest peale on olnud, ja koguni laiendasin need.

Jumalanna Hekatel on kolm keha. Kui ta kõndides iseendal käest kinni hoiab, on käed ta ümber nagu pärg. Kui ta istet võtab, on ümberringi kuus jalga; ta näeb kogu aeg kolmes suunas ja teda ei saa selja tagant vaadata.

Muidugi olete tänu oma vilkale vaimule juba taibanud, et tal on võime näha korraka minevikku, olevikku ja tulevikku. Õige mõte, aga ärge selle pärast veel uhkusest kohevile minge. Mõelge sellele, et esimene seletus ei ole kunagi piisav ja iga ilmse asjaolu taga peitub uus ja vahem ilmne.

Hekate on jumalus, kellel on ühe ja sama asja kohta kolmekordne teadmine: see, mis avaldab asjade printsiipi, see, mis avaldab asjade ilmingut, ja see, mis avaldab asjade olematust.

Ta on maagia jumalanna.

Tema kõige eelistatum asukoht on teeristil, kus ta nõuküsimisi ootab, sest just teeristil, kus mõistus võib teevalikul kõhklema hakata, on teda kõige rohkem vaja küsitleda. Maagid, võlurid ja nõiad, kes kõik tema suguvõltsist on, tulevad öösiti talle ohvriande tooma ja kogunevad tema ümber õpetust saama. Tema on läbikäimises nii Allilmaga kui Mittelooduga. Ta ei muuda saatust, aga on suuteline seda ette nägema ja selle täidumisele kaasa aitama. Nõid Kirke on tema tütar. Mina tean üht-teist tollest nägusast Kirkest, kes paneb nõiakunsti armastuse teenistusse.

Hekate on heatahtlik jumalus, ükskõik mis temast ka arvatakse. Tema valgustab oraatorit kõnetoolis ja väepealikut lahinguväljal, kui neil jätkub tarkust temalt nõu küsida, samuti õnnistab ta ka karjuse karja, kasvatab kulda kaupmehe kirstus ja lisab kalu kõige silmapaistmatuma kaluri võrku.

Mõni paneb vahest imeks, et Hekate pakub oma toetust

vañet tegemata kõige erinevamatele olevustele ja tegudele.

See on sellepärast, et maagia on teadus õigest teo õigel hetkel ja õiges kohas.

Ma kordan: maagia on teadus õigest teost õigel hetkel ja õiges kohas.

Ma kordan veel: teadus õigest teost õigel hetkel õiges kohas.

Muidugi! Teie saite juba esimese korraga aru. Täna mind sellegi poolest, et ma seda kolm korda ütlesin.

Hekatele ei lähe korda teie hierarhiad. Ta teab, et iga teol on kõigi teie saatuses võrdeliselt üks ja sama kaal, üks ja sama tähtsus, ja et kalamehel on niisama oluline juhtida oma paati parajal ajal õnnelikele kalavetele kui tribuunil soodsal hetkel õigesti valitud linnas maha pidada kõne, mis muudab ta rahva ajaloo käiku.

On aga hõnda, et see, kes peab tegema teo, tabab vaid harva õiget hetke, sest hetke valik nõuab eemalseisvat pilku, mis korraga haarab nii minevikku kui tulevikku. Kui palju lahinguid on kaotatud ennatliku või hilineva rünnaku pärast; kui palju töid on nurja läinud tegijate kannatamatuse pärast või nende lõpuleviimise aegluse pärast. Kui palju võidu- ja õnnevõimalusi on tühja jooksnud, sest õige tegu jäi tegemata!

Kõha vahk on võib-olla veel kõige raskem, sest selleks on tarvis tunda salajasi seoseid inimeste meelelaadide ja maapinna koostise vahel, tehtava teo ning tõusu- ja languse aegade vahel, mis on igal maakohal — kõige suuremast impeeriumist kõige pisema lapikeseni.

Kõiges selles võib Hekate, suur kosmosekella tundja, teid harida ja avitada.

Isegi mõned ta võlumised, mida te neate, sest et need teie jõude ja tahet aheldavad, on vahel kasulikud; nad hoiavad teid vastu teie enese tahtmist tagasi õnnetu hetkel ja sunnivad kannatama, kuni saabub soodus tunnus.

Niisiis küsitles Demeter Hekatet. Ja et Hekate, kui teda küsitleda, hoiab olevikupoolsetes kätes kahte tõrvikut, siis arvas Demeter end algul peegli ees seisvat.

Hekate, kes teadis Kore asupaika, ei avaldanud seda Demeterile, aga ta soovitas tal küsida Helioselt, Päikeselt. Nii talitavad head maagid, kes selle asemel, et teile otsest yastust anda, juhatavad teid parema meelega teele, kus te selle ise leiate.

Demeter küsitleb Päikest.

Rõõmutu kivi.

Demeter Eleusise kuningal külas.

Kükeon.

Tolleaegsed

kuningad.

Otsekohe tõusis Demeter pilvedesse ja tormas tulise Päikese poole. Kui see suure jumalanna ära tundis, kutsus ta tema enese kõrvale vankrisse, kust näeb kõike. Ja seal, juhtides oma leegitsevaid hobuseid, avaldas ta Demeterile Kore asupaiga ja rööviisa isiku. Ta teatas ka, et läbi Alhima värava astudes oli Kore kaotanud oma nime.

«Aga kuidas siis tema isa Zeus, jumalate kuningas, ei seisnud selle röövimise vastu ja isegi ei öelnud mulle midagi?» küsis Demeter.

«Su vend Zeus valetas sulle,» vastas Päike. «Ta teab kõik, sest ta on Hadesega ühel nõul; tema ise andis ära su tütre.»

Oh mu surelikud lapsed, nagu ma juba ütlesin, see episood ei tee mulle au. Olgu ta vähemalt teile õpetuseks ja näiteks, et isegi see, keda kõik kõige vägevamaks peavad, ei ole närusest argusest vaba. Sest valetada tähendab karta. Vale on nõrkuse avaldus ja tagajärgede poolest peaaegu alati hullem kui ausus.

Päikese sõnadest voolas Demeteri kannatuse karikas üle ja ta mõistus tumenes lõplikult. Ta kukutas end tulevankrist välja ja tuli maa peale tagasi, kuid keeldus Olümpose jumalate hulka asumast. Asjata saatsin ta juurde oma kulleri Irise; kõige ilusamate vikerkaarte peale raputas Demeter ainult pead ega vastanud sõnagi. Läksin ise teda otsima, et katsuda ennast välja vabandada ja teda meie hulka tagasi tuua. Näis, nagu ei tunneks ta mind ära, ja omalt poolt hakkasin minagi kahtlema, kas see on üldse tema — niivõrd oli õnnetus ja nõdrameelsus teda muutnud.

Pikakasvuline, rõõmus ja toimekas Demeter, mu kallid pruntispõsine ja naerunäoline, ümarate käsivarte ja kõrge rinnaga öde — oli see tõesti soo vaevalt katvaste nārudesse riietatud vanamoor, kes istus Eleusise lähedal teetulbal, mida seitsaadik tuntakse kui Rõõmutut kivi? Ta tuhmid ja paakunud juuksed tolknesid; pisarad olid ta palgeile vaod uuristanud; ta rinnad lihatul roieteredelil olid kui tühjad lähkrid. Ta ei mäletanud enam ega tahtnudki mäletada lapsi, keda ta Poseidonile sunnitanud oli.

Ta ägas: «Kore, Kore!» Ja et «kore», nagu ma teile juba ütlesin, tähendab neiu, siis seisatasid neitsid ta juures. Nii tegid ka kolm kuningas Keleose tütar, kes

juhtusid mööda minema. Nähes nende noorust ja ilu ja metsliiliakimpu nende käes, puhkes Demeter nutma. Kuningatütardel hakkas hale sellest vaesekesest, kes nähtavasti ei teadnud, kes ja kust ta on, ja kelle jutul olnud suurt mõtet sees.

«Mu tütar kaotas oma nime... Ma kukusin valguse vankrist... Ma otsin peavarju. Ma ei taha muud kui ümmardajakohta.»

Neiud lubasid teda enda juurde võtta. Aga kui Demeter kuningas Keleose majja astus, nähti hämmastusega, et ta pea puudutas laetalasid ja et üks tema selja taga loikult helkima. Siis hakati taipama, et ta on mõni ebaoluline maine olend.

Et ta ei võtnud istet ega puudutanud toitu, mida talle pakuti, siis ilkus üks hambutu vanamoor, nimega Iobes, kes koldetule ees kükitas:

«Ole, kes sa oled, sant või jumal, aga kui leem, mida siin süüakse, sul eest alla ei lähe, võid selle endale tagant sisse kallata.»

Ja ta täiendas oma sõnu ropu liigutusega, mis Demeteri päris ootamatult naerma ajas. Jumalad nagu kuningadki pole harjunud, et nendega niisugusel toonil räägitakse, ja mõni sahviline labasus võib neile teinekord nalja teha.

Selle peale võttis Demeter vastu kükeoni — otradest piimast, meest, küüslaugust, piparmündist ja köömnetest keedetud leeme, mida tänapäevani pakutakse müsteeriumide ajal vastpühendatuile. Ma nimetasin siin tema koostise, aga retsepti ma teile ei anna. See pole mõni harilik söömaaeg, mida igaüks võib pliidinurgal keeta...

Mõned, kes teile Demeteri lugu on jutustanud, on teile vahest seletanud, et kuningas Keleos oli tegelikult vaene vaene kitsekarjus ja tema palee üks armetu hurtsik.

Kümme kitse, tulease ja katus pea kohal moodustaski tol ajal kuningate kadestusväärse pärisosa. Kolme talaga lagi — see oli paleel. Niisuguste tunnuste järgi võis tunda valitsejaid.

Igaüks teist, kellel tänapäeval on nahast jalanõud, villased ja linased kehakatted, kell, mis aega näitab; kapp, kus joogid jahedad seisavad, ahi, kus liha ei jahtu; igaüks teist, kes te ammutate vett kahest purskkaevust, millest üks annab keeva, teine jääkülma vett, ja kes te ühest kohast teise sõidate vägevas vankris, — igaüks teist on rikkam, sada korda rikkam kui muistne kõige rikkam ku

ningas. Aga ma soovin, et igaüks teist oleks vaene hom-
rega võrreldes

Demeter, laps
ja tuli. Triptole-
mose veski.
Viljatu aasta.
Demeter tahtis kangekaelselt ümmardaja-
jaks jääda. Ning et Metaneira, Keleose
naine, tõi poja ilmale, palus Demeter, et
temal lastaks last kasvatada.

Kuid ta oli kummaline amm. Selle asemel, et last toita, puhus ta talle peale, ja kui kõik kodakondsed magasid, läbi ta lapse tulle, otse leekide ja hõõgivate süte keskele. Ühel ööl sattus kuninganna Metaneira talle selle juures peale ja karjatas hirmu pärast. Demeter tõmbas lapse tulest ja ütles:

«Kahju, et sa mind segasid, sest ma tahtsin sinu last surematuks teha. Nüüd aga tuleb tal tulevikus jagada kõigi inimeste saatust.»

Ta lisas kurvalt:

«Ma pole suutnud teha midagi, mis oleks hävimatu.»

Küllap te ütlete nüüd mulle — sest teile meeldiks ju kangesti mind vasturääkivuselt tabada: «Isa Zeus, mis pärast sa jutustad meile, kuidas sa muretsesid, nähes oma nõbu Prometheust kahte puutükki vastamisi hõõrumas; mis pärast sa temale peale panid üldtuntud hirmsa karistuse, kui sa meile nüüd seletad, et juba Eleusise kuninga majapidamises oli tuli olemas?» Selle peale võin vastata, et te olete tühised tuulepead ja eputajad, kes alati varjalt tõttavad teistele vahele rääkima, selle asemel, et nende juttu lõpuni kuulata; ja lootes niiviisi oma vaimuvälgatusi näidata, teete hoopis avalikuks oma kergluse ja rumaluse.

Kes teile ütles, et enne Prometheust tuld ei olnud? Kust te seda võtate?

Vastupidi, tuli oli enamiku inimeste kodus olemas. Aga see oli tuli, mille oli süüdanud minu välg mõnda puusse lüües või minu käsu peale lahti lastud kuuma laava voolus; see oli minu tuli, laenatud tuli, millest inimesed ademekese oma urgastesse, oma okstest ja savist onnidesse või oma esimestesse, ülestikku laotud kividest püleedesse toimetasid. Seda tuld oli vaja vahetpidamata valvata ja toita. Kui ma mingil põhjusel tahtsin, et see mõnes elamus või maakohas kustuks, polnud mul muud vaja, kui kollet valvavate naiste meelde unustust puistata

või mõnd jõge üle kallaste paisutada või vägevat vihma alla kallata. Milleks on siis teie meelest määratud need rängad valingud, mis lõpetavad mu torme, kui mitte selleks, et vajalikul hetkel kustutada minu enese käest valla pääsenud tulekahjusid? Tuli oli minu kontrolli all. Prometheus võis sellega oma äranägemise järgi ümber käia, ma ei keelanud talle tule ilmingu kasutamist. Aga tema otsis viisi, kuidas seda ise tekitada.

Ta ei piirdunud sellega, et keerutas teritatud otsa- pulki; ta korjas ränikilde ja proovis neid teist liiki kivide peal; ta silistas ühtelugu kasse, et tunda nende karvade sädemeid pragisemas; ka luusis ta natuke liiga tihti tule mägede ümber. Ta tahtis minult varastada tule printsiipi ja just see oligi, mis minus õigustatud pahameelt äratas.

Näete nüüd, et teie vaheletükkimine oli mõttetu ja et oleksite selle võinud endale pidada, kui teil küllalt kainet mõistust oleks olnud.

Kuid tulgem tagasi mu õnnetu õe juurde.

Pärast läbikukkunud katset pererahva last surematuks muuta tahtis Demeter poisikesele vähemalt mingi ebataavalise kingituse teha. Tema jaoks valmistas ta Eleusise tuulises orus omaenese käega esimese tuuleveski. Hämmeldunud laps lõi käsi kokku, kui nägi valgeid veskitiibi pöörlemas; iga päev käis ta imelist mänguasja vaatamas hiljem näitas Demeter talle, kuidas rakendada tiibade jõudu pöörleva veskikivi ümberajamiseks.

Üht vanaaegset leiba, mida nimetatakse triptoseks soovitas teil tarvitada juba Hippokrates Kooselt. Tripteros aga tähendab meest, kes jahvatab vilja. Triptolemos on kuningliku lapse nimi, kellele Demeter kinkis veski.

Aga esialgu polnud vilja, mida kolusse lasta. Sest terve selle aasta, mis Demeter Eleusise kuninga juures veetis, ei jaganud tema poolt hüljatud loodus mingeid ande. Polnud ei külvi, ei lõikust. Kuivast ja ahtrast maast ei tõusnud ühtegi liblet. Emand, kelle nime ei öelda, kasutas Demeteri äraolekut ja laotas kõikjal laiali ebaseemet, idueitust. Väljad ja aiad olid kui tohutud kõrbed. Minu silma all ähvardas inimtõugu näljasurm; isegi Uranose kingitud lehm ei leidnud enam rohtu ja piim lõppes tal udarast.

Asjata läkitasin õe juurde uusi ja mitte sugugi tähtsusetuid küllereid, paludes teda jätta oma hukatuslik jonn. Kõiksuguseid kujusid võtsid mu saadikud: nad käisid jaise tuulena ukse all, nälginud linnuna, kes aknale

puhkama laskub, lõdiseva lapsena, kes kerjates sirutab käsi teekäija poole. Nad rääkisid kõikvõimalikke keeli, et ta südant pehmeks teha. Ta ei võtnud ühtegi kuulda.

Siis kutsusin oma venna Hadesi piinlikule jutuaajamisele.

Kokkusaamine Ma vestlesin temaga kaua; maalisin talle Hadesega. **Kore** silme ette Demeteri olukorra ja seisundi, tagasitulek. **Granaatõun ja perse**. «Sinu kuningriigi rahvastikku,» ütlesin lõpuks, «ootab äkiline hämmastav juurdekasv. Aga pärast seda ei saa sa igavesest ajast igavesti enam alamaid lisaks. Kest kui kõik elu on toidupuudusest kustunud, pole normaal enam kedagi sinu juurde saata. See tähendab aga, et Uranose töö päästmise ja jätkamise asemel oleme sulle hävitanud. Kas me siis seda tahtsime, tõstes relva vastu? Sinu abielu oli suur viga, mille eest me mõlenud vastutust kanname. Ma pean sinult paluma, nii piinlik kui mul ka ei ole, et sa lubaksid mul oma sõna tagasi võtta; ja ehkki sinu ohver on palju suurem, palun ma sind, anon ma sind, et sa loobuksid Korest ja saadaksid ta tagasi päikese kätte.»

Hades kuulas ülirahulikult, mis mind suuresti üllatas. Ma olin valmis talle pakkuma kõikmõeldavat hüvitust; olin valmis nõudma, võitlema, müristama, kui ta peaks keelduma; viimase abinõuna nägin isegi võimalust loobuda troonist tema kasuks ja usaldada võim jumalate üle tema kätte, kui see on hind, millega päästa elu maa peal.

Kõiki neid äärmisi abinõusid ei olnud vaja. Hades vastas, et mõistab mu põhjendusi ja täidab mu soovi. Järgmisel hommikul saab ema oma Kore tagasi.

Nii suur vastutulelikkus viis mind loomulikult hämmeldusse. Seal, kus ma ootasin põikpäise abikaasa vastumist, leidsin arusaaja ja viisaka vestluskaaslase. Kuidas sai niisugune ükskoiksus kokku käia nii tormaka kirega? Kas oli Hades pärast oma ihade rahuldumist juba aastaga tüdinenud? Oli talle mesinädalate aegu juhtunud alajasi äpardusi? Kas tegi Kore tal Põrgus elu põrguks, nagu te ütlete? Ometi ei jätnud Hades muljet, et nende abieluühendus on õnnetu.

Liiga varmas nõussejäämine teeb alati rahutuks, ja ma
murdsin pead, mis kavalust see võiks küll varjata.

Veel teinegi üllatus ootas mind koidikul, kui Kore
sügavusest üles tuli. Ta varjas käega silmi ja näis ütlevat
«Mis te minust tahate? Kui vulgaarne ja piinav on pa-
kesevalgus! Miks mind häiritakse mu riigis, kus minu
ümbritseb alamate austus! Ahaa, ma mõistan; ka siin
saada enam ilma minuta läbi!»

Milline muutus! Abielus oli Kore õitsele lõõnud. Ta
kahvatus oli nüüd omandanud pärlmutrihelgi; tema õlad
näisid laiemad, pea oli uhkemalt püsti. Ta endisest ramme-
tust sammust oli saanud kuninglik kõnnak ja tema aeg-
lusest majesteetlik väarikus. Kõik märgid näitasid, et ta
on leidnud õnne oma loomuse järgi. Ta kõneles enese-
kindlaid sõnu elu tühisusest ja narrist maapealsest seket-
damisest, mis reetis väga suurt rahulolu iseendaga. Ta
hendab, ma ei teinudki valesti, andes ta käe Allilma ülen-
valitsejale. Ma olin teinud õige teo... Aga oh õnne-
tust... ebaõigel momendil.

Kore loendas hoolega nümfide ja surelike abipalujate
arvu, keda ma tema saatjaskonda määrasin. Leides, et
teda on seisusekohaselt austatud, tüüris ta ruttamata
Eleusise poole.

Kui Demeter nägi oma tütart kuningas Keleose kotti
astumas, pidi ta rõõmust vaata et aru kaotama; Kore aga
tõukas ta ehmunult endast ära. Kui ta selles kaltsus vana-
eides viimaks oma ema ära tundis, ei suutnud ta pisarata-
tagasi hoida. Kõik juuresolijad langesid värinal põrma-
nendele jumalike kaisutuste vaatepildi ees.

«Minu maja on liiga väike, et nii kõrgeid ja õilsaid
külalisi vastu võtta,» ütles kuningas Keleos. «Mu väär-
koda ei kõlba neile.»

«Millest me valmistame pidusöögi, et sellistele külalistele
austust avaldada?» ütles kuninganna Metaneira.

«Jah, häda, häda!» kordasid ümmardajad kooris. «Mil-
lest me pidusöögi valmistame, kuidas me kükeoni servee-
rime, sest panipaigad on tühjad, ei köögis ega lakas pole
teps midagi?»

Ja isegi vana Iobe ägas, pobisedes roppusi, nagu oleks
tema viis.

Aga Kore tegi sellele hädaldamisele ühe käeviipegi
lõpu.

Arge ennast lõunasöögiga tülitage,» ütles ta, «mul pole
puu.»

Need sõnad tegid Demeteri silmanähtavalt murelikuks.
«Kore, Kore, mu kallis laps,» küsis ta, «kas sa kogu
selle aja jooksul oled üldse midagi söönud?»

«Ma sõin puuvilja, mille mu abikaasa mulle andis. Ja
tead ka, et nüüdsest peale pole minu nimi enam Kore, vaid
Persephone.»

«Oh õnnetust!» hüüdis Demeter. «Kas sa siis ainult
selleks tulidki, et mulle seda hirmsat uudist tuua! Sinu
uus nimi on Persephone? Siis on kõik kadunud. Su abi-
elu on lahutamatu.»

Jälle raputasid nuuksed ta rinda. Ta puistas endale
tuhka pähe, käristas oma riideräbalad lõhki ja lahkus
ajast, et jällegi Rõõmutule kivile istuda.

Kui teile jutustatakse Persephone lugu, räägitakse alati
müügist granaatõunast. Tõepoolest: see puuvili, mille
lilles oli rõõvimise hetkel noppinud, sarnanes granaat-
õunaga, aga oli ilusam, mahlakam, raskem; seda nimetati
perseioniks, puu, millel ta kasvas — niinimetatud per-
sea — esineb üksnes Väike-Aasias ja Egiptuses; see oli
üks haruldane puu, ja kohti, kus teda leidus, peeti juma-
late aedadeks.

Te olete ju sageli granaatõuna lahti löiganud, olete näi-
nud, kuidas mees-seemned on seal segamini nais-säsiga,
nii et süües on võimatu neid teineteisest eraldada. See-
parast on granaatõun abielu püha puuvili; ühendus, mida
ta tähistab ja pühitseb, on lahutamatu.

Maitstes Surnuteriigis perseionit, oli Kore hävitanud
puuvilja mõlemad printsibid, liites ennast seega igaveseks
ajaks tollega, kes valitseb varjude asupaika. Ja seda väl-
jendaski uus nimi Persephone, mis tähendab «persea
mõrv».

Nüüd taipate, nagu minagi tookord taipasin, miks minu
vend Hades ennast nii rahulikult üleval pidas. Ta teadis,
et tal pole midagi karta ja et isegi minu käsud ei või Saa-
lusele vastu käia.

Uus jumalate nõukogu. Kompromiss. Persephone iga-aastane reis ja Demeteri muundumised. Nüüd kutsusin kõik jumalad Olümposele kokku. See oli üks meie esimesi täiskogu istungeid. Palusin ka meie ema Rhead ennast näidata, et koosolekule suuremat pidulikkust anda. Demeter häbistas meid kõiki, ilmudes nõukokku oma kaltsudes.

Ta istus meie ema kõrvale, kelle esiemana ta näis.

«Mu kallis tütar,» ütles Rhea, «eks ole see meie kõigi saatus, et meilt röövitakse meie lapsed. Näiteks mina ise...»

Pöördusin jumalate poole ja esitasin neile probleemi põhijooned. Siis küsisin Themiselt:

«Mida ütleb seadus?»

«Seadus ütleb, et abikaasa peab jääma oma mehe juurde,» vastas Themis.

«Ja kas see on kõik, mis seadus ütleb?» küsisin ma veel.

«Seadus ütleb, et seeme peab idanema ja maa õitsema.»

Nüüd küsitlesin ettevaatlikku Metist.

«Mis ütleb tarkus, kui seadus käib seadusele vastu?»

Metis ei armasta avalikkuse ees kõnelda. Ta vaatas kord Hadeset, kord Demeterit, siis Themist, siis minu poole. Lõpuks võttis ta südame rindu:

«Kui seadus käib seadusele vastu, siis ütleb tarkus, et tuleb teha kompromiss.»

Nüüd palusin mõlemat poolt oma seisukohad ette kanda. Hadeset kaitsekõne oli pikk argumentide ahel ja Demeteri oma vaid nuuksete rodu.

Sel ajal uuris Persephone rahulikult pilgul nõukogu naeratas Hadeset, naeratas emale ja paistis kaunis rahul olevat, et tema ümber nii tähtis vaidlus käib.

Viimaks esitasin kompromissettepaneku, mille olin aegsasti valmis mõelnud.

Ma tean, et üks teie kuningas sai hilisemal ajal väga kuulsaks oma otsusega raiuda pooleks lapsuke, keda kaks ema endale nõudsid. Mis näoga teie Saalomoni siis oleks Ajaloo palge ette astunud, kui naised oleksid nõustunud? Olgu kuidas on, surematute jaoks on, niisugune menetlus sobimatu.

Lahendus, mida ma soovitasin, ei olnud mu meelest mitte kõige halvem. Selle järgi pidi Persephone jaotama oma aja abikaasa ja ema vahel. Kaks kolmandikku aastast veedaks ta maa peal ja ülejäänud Allilmas.

«Sa soosid elu surma arvel,» ütles mu vend Hades

Asi on selles, et Demeter vajab rohkem kui kuus kuud, et põllutööd tehtud saaksid, varastest külvidest hiliste maakideni. Sinult ei nõua su lõikus mingit vaeva, ja parka Atropos töötab sinu heaks igal aastaajal. Kui sa aga nõustud igal aastal sulgema oma kuningriigi väravad ja veetma paar puhkusekuud siin üleval oma abikaasa juures, siis oleks see paljudele meeltmööda, ma tean.»

Pime Hades on tubane olevus; mõte lahkuda oma varjulisest paleest kohutas teda. Nähes, et kõik jumalad kiidavad minu vahenduse heaks, andis ta järele. Mul on meeldiv märkida, et seekord toetas Prometheus mind täielikult.

Ja nii tuleb Persephone igal aastal kevade lähenedes maa peale, kus teda võtavad vastu ta kolm poolõde aastatega ja kõik taimekasvu nühfid. Tütart nähes saab Demeter siis jälle tagasi endise kuju. Jälle kaigub orgudes ta tulev hääl ja ta kaunis naeratus särab kevadevihmadest läbi. Tema kasu peale avanevad puudel õrnad pungad, mullavagudest tõrkuvad rohelised tõusmed, ja peagi kattub maa lehtede ja lilledega. Kas olete näinud Demeterit heinaajal, kui ta tõstab nao, millel pärlendab õnneliku pingutuse higi, kaunites juustes lõhnavad pebred? Olete vaadatud küpset nisupõldu salaparasel värinal õõtsumas taevarannani välja? Siis lendab sellest üle Demeter.

Aga kui lõikus on salves ja viimased sügispuuviljad korjatud, valmistub Persephone lahkuma. Kiirustage siis, oh surelikud, lõpetama kündi, et Demeter veel viimase lõuga võiks vagudesse külvata seemet, mis magab seal neli kuud.

Sest niipea kui Persephone on maa alla läinud, kuivab Demeter ära ja vajub küüru. Vana kerjuseidena istub ta jälle Röömutul kivil. Ägav hingus ta huulilt lükkab surnud lehti mööda pisaraist poriseks imbunud teed. Raagus puud kordavad lõputult tema kuivetanud käsi-varte anuvat liigutust, mäed, nagu ta laupki, kattuvad lume ja tumedate pilvedega; maapind on jäätunud ja tundetu nagu jumalanna süda, ja kõik need kuud peab loodus jagama ta leina.

Nii see on, mu kallid lapsed, ja paremini ma teha ei suutnud.

Seepärast te oletegi harjunud nelja aastaajaga, ehkki mina lõin ainult kolm. Viimane on surnud aasta-aeg, pühendatud puuduvale Persephonele.

Triptolemose ülesanded. Allilma kohtunikud. Adonis ja Persephone. Müsteeriumide algus. Enne kui Demeter kuningas Keleose paleest lahkus ja taas Olümposel oma kohale asus, tegi ta noorele Triptolemosele veel arvukalt kingitusi. Jumalanna andis talle nisuiva, mida ta kogu ikaldusaasta oli oma rabalate vahel alal hoidnud. Ühtlasi õpetas ta noorukile ka härgade rakendamise ja adratera sepistamise kunsti. Ja Demeter tegi talle ülesandeks levitada kõigi rahvaste hulgas nisukasvatust valge jahu jahvatamise ja leivaküpsetamise oskust.

Triptolemos elas väga vanaks, peaaegu nüsama vanaks kui keskmine atlant. Kui aga lõpuks jõudis katte ja surmatund, millest jumalanna teda säästa ei saanud, võttis Demeter Persephonelt lubaduse, et Triptolemosele antaks varjuderigis silmapaistev koht. Ta on nüüd Allilma kohtunik. Seda tööd jagab ta minu poegade Aiakose, Rhadamantyse ja Minosega kes mulle hiljem sündisid — esimene nümf Aiginast, teised kaks Europast.

Koos nendega ta liigitab saabujaid ja kaalub hingi. Oigetele ja vagadele ta võimaldab puhkust ja salapärase õnne, mis seisneb osasaamises jumalikust olemusest; teised peavad pimeduses sõelaga vett kandma.

Hades ja Persephone aga on vastu igasuguseid ootusi endiselt õnnelikus abielus. Nüüd, kus nad kaheksa kuud saavad teineteise järele igatseda ja neli kuud armastada, on nende kohtumised iga kord uued mesinädalad. Eksamabieludki võidaksid palju, kui nad seda eeskuju järgiksid.

Ehkki Persephonel on oma iga-aastasel reisil maa peal täielik tegevusvabadus, on ta jaanud oma mehele truuks — võireldes enamikuga naistest, tahan ma sellega öelda. Labiimbunud kuningliku vaarikuse tunde ja raskelt süttiva loomuga, on ta suutnud kõik ettepanekud tagasi lükata. Ta jõudis hiljem lõpuks ka abielurikkumiseni armastusest kauni Adonise vastu, kelle veri, kui ta haavata sai, roosidele ja anemoonidele värvi andis ja keda Persephone Aphroditega võidu endale ihaldas. Ja et igauhega, olgu sureliku või jumalaga, juhtuvad lõpuks ikka asjad, ma tema moodi on, sest igauht, olgu surelikku või jumalat, juhib tema loomus ikka samasugustesse olukordadesse siis tuli konflikt seegi kord kompromissi teel lahendada. Igal talvel saadab Adonis Persephonet Allilma. Hades on

tema sealviibimisega harjunud ja selles hämaras trios pole Adonis sugugi see kõige rahulolevam.

Teadke ka, et persesea on taimeliikide hulgast kadunud.

Nende mälestusväärsete sündmuste tähistamiseks, mis tema katuse all olid toimunud, ja selleks, et Demeteril ja Persephonel oleks edaspidi nende vääriline peavari, las kis kuningas Keleos Eleusises pustitada templi, mida ajandid on veelgi ehtinud. Kaua aega oli see tempel pidustuste tunnistajaks, millele pani aluse Triptolemos ja mis jumalatele suurt rõõmu tegid.

Oktoobrikuu lõpul käis Persephone, lahkumisega kaasas kolmepäevane kombetalitus, millest võtsid osa ainult abielus naised. Veebruaris aga pühitsesid neitsid Kore tagasitulekut, mis tõi taas maa peale hajunud energia ja tegi Demeteri uuesti viljastavalt rõõmsaks.

Iga viie aasta tagant aga tulid teie, surelike, seast need, kes väärilised olid, pärast seda kui nad ennast meres olid puhastanud, pikkades rongkäikudes kaugelt Ateenast ja kõigist Kreeka linnadest, et lasta end pühendada elu ja surma igavese ahela müsteeriumidesse.

Eleusise müsteeriumid ei ole, nagu te tihti arvate, sotsiaal antud õpetused, ja pühitsus pole vastuvõtt sulatud ringi, mille liikmeid seob salajane kaassüüdlus.

Eleusise müsteeriumid on etendused, spektaklid, mis annavad vaimule valgust ja teadmisi, nagu neid inimene inimesele tavalises keeles vahendada ei saa, sest et see on jumalate keeles kuulmine ja tajumine. Pühendamine seisneb liigutustes, mis aitavad neid vaatamänge paremini mõista.

Mis ma teile sellega avaldan, kui ütlen:

«Puhastatud neofüüt joob algul kükeoni. Siis võtab ta korvist. Ta paneb teise korvi. Ta võtab teisest korvist, ta paneb esimesse korvi. Esimeses korvis ta puudutab vilja ja mulda ja villa. Teises mehe ja naise sigituselundeid».

Aga midagi rohkem ei ole võimalik öelda, ega ole tarviski. Kõige täiuslikum vaatepilt on vaikides nopitud nisupea.

Teadke vaid, et müsteeriumid valmistavad inimest kartmatult surema. See, kes on neid näinud, tunneb maa alla laskudes elu lõppemist, aga ta tunneb ka selle taasalgamist; ja kõige magusamad lootused on tema paralt kuni aegade otsani.

Eleusis! Eleusis! Ma näen täna muid sambaid kui temp-

lite omi tema taevasse kerkimas. Ma näen, mu surelikud lapsed, seal reastumas vabrikukorstnaid ja kerkimas muid suitse kui ohvriandide omad. Ma näen mõningaid teist kannatlikult tuhnimas püha mulda ja ümber pööramas muistseid kive, lootes leida saladusi, mida te olete lasknud kaotsi minna.

Küsi Hekatelt. Tema ootab endiselt teie otsinguteede ristil; ta seisatab ka varemete ja haudade juures. Võib-olla valgustab ta oma kahe tõrvikuga ühendusteid mineviku ja tuleviku vahel, mida te otsite

KUUES AJASTU

Kõrb või ahelad

Emand, kelle
nime ei nime-
tata. Must
Meel. Okeanose
nõuanded.

Kui Persephone draama, mis mult aasta
otsa nõudis muret ja hoolt, lõpuks lahe-
nes — kas arvate, et tundsin end siis jälle
kergelt ja vabalt? Mitte sinnapoolegi; otse-
kui kuri tõbi tõmbas hukatuslik võlu,
sunge kirk mind Demeteri teise tütre, pimedä ja sigimatu
Emanda poole, kelle nime ei nimetata.

Demeteri viljakus sai Saatuse poolt tähendusrikka vastu-
kaalu: last, kelle ta minuga sai, oli meeletult ihalenud
Hades, ja nüüd näris minu hinge laps, kelle ta sai rahulda-
matu Poseidoniga.

Ent kas võib nimetada võluks seda, mis on mõru lahti-
utlemine kõigest, kireks seda, mis on võimetus tunda
mingit kirge, armastuseks seda, mis on ükskõiksus ja mil-
lele armastus täiesti üle jõu käib?

Sõna «maania» tähistaks paremini minu masendavat ja
masendatud seisundit kogu selle aja vältel, mis ma Kurva
Armukese mõju all olin.

Te arvasite võib-olla, et see nimetamatu jumalanna oli
Surm ise. Aga ei; Surmal on oma nimi ja oma jumal,
Thanatos, Une vend. Tal on oma kohusetruu parka ja oma
riik, mida valitseb Hades. Ta töötab vaikselt teie varjus
ega takista teil kuni viimse hetkeni elu nautida. Kui
teie vaim on kerglast laadi, võite selle kannatliku mõrsja
unustada; kui kuulute tarkade tõugu, võite mõtisklemise
ja pühitsuse kaudu rahulikult valmistuda tema vältima-
tuks süleluseks; te võite teda trotsida, võite temaga män-
gida ja oma tugevusest rõõmu tunda, kui olete ta käte-
vahelt pääsenud; ja hirm, mida ta sisendab, ohutab teid
koguni loomingule ja õpetab paremini kasutama valguse-
hetki.

Emand on midagi muud. Ta on eituse printsiip; ta on
surm elus ja elu surmas.

Te olete juba tähele pannud, et enamik jumalaist peab
kahte ametit: üks on järelevalve asjade kosmilise, loomu-
liku korrastuse üle ja teine — hoolitsus selle eest, mis
teie olemuses ja ehituses on jumaliku kosmose peegeldus.

Te olete ka mõistnud, et need kaks ametit pole oma olemuselt lahutatavad ja taanduvad ühele samale printsiibile.

Emand aga on see, kes närtsitab õie ja määndab viljakasvaval puul.

Niisamuti närtsitab ta mõtte ja määndab rõõmu ja taht hinge puu küljes.

See on tema, kes äkki uputab mingisse uttu kõik teed, mis seovad teid omataoliste ja maailmaga. See on tema, kes murrab teie algatusvõime ja teoiha; võtab teilt tahtmise kellegagi seltsida, röövib teilt elamise isu, kuid päästa teid ometi ängistavast hirmust mitteolemisest. Ta tõmbab teie ümber ringi, millest nagu enam väljapaasu ei ole; ta pöörab teid teie enese vastu, ihates eitada ja hävitada teis kõiki jõude, mis aitavad maailma edasi ehitada ja endale seal jalgealust luua. Selles nähtamatus vanglas, mille müürideks ja valvuriks ta korraga on, ei suuda teie vaim enam muud kui tiirelda ümber iseenda ja vaadelda omaenese õnnetust.

Emanda riik on see hingekõrb, mida te hasti tunnete, kuid millele te ikkagi täpset nime anda ei oska; parema puudumisel tähistate te seda terminiga Must Meel ehk Melanhoolia.

Kurb Zeus, rõhutud Zeus, meeleheitel Zeus, loomisõhinata ja rõõmuta Zeus valitsejatroonil — see on kuulmatu asi. Aga nõnda see ometi oli.

Ma ei saanud Demeterit enam ta retkedel üle taas haljendava maa. Mul ei jatkunud enam Hestia jaoks tänu sõnu, mida ta ennastsalgav kodune töö väärilis. Lõbusad neregidid, kes üks teist naerdes üle lainete taga ajasid paistsid mu meelest absurdsed või ajasid vihale. Ma ei olnud enam uhke oma tütardele, aastaagadele ja mutsadele. Ma ei hoolinud Mälust, sest isegi mälestus oli mulle valus. Ebaarmuke kiskus mind kõigist jumalannadest eemale, ja paljudki kannatasid selle mu arusaamatu võõrdumise pärast.

Sünge tõsidus, millega ma oma otsuseid tegin ja mida peeti vaimse süvenemise märgiks, oli vaid ripakil mask mu üksinduse näol.

Kuid melanhoolia allikaks on alati rahulolematuse iseendaga; on tarvis avastada selle põhjus; etteheide, millel on iseendale teha, avab talle ukse.

Kuni Persephone röövimiseni oli mul tulnud võidelda

üksnes jõudude vastu, mis olid väljaspool mind. Nüüd pörkasid esimest korda kokku oma tegude tagajärgedega. Sest Persephone oli minu looming. Ma võisin Demeterit küll liialdatud emaarmastuses süüdistada ja Hadesele kohmakust või kurikavalust ette heita; kuid ma ei saanud eitada omaenese silmanähtavat vastutust. Nõnda ma taipasin lõpuks, et iga tegu, mida me teo tegemise ajal õnnelikuks ja kasulikuks pidasime, kätkeb valude või saatustlike tagajärgede idu.

Rõõmu ja mure ahel on lõputu ahel, niisama tugev ja korrapärane kui elu ja surma oma. Ma jõudsin niikaugele, et hakkasin needma jumalate kuninga seisundit, iseennast kui selle ahela liikumapanevat jõudu. «Mis hullus see ometi oli,» mõtlesin endamisi, «mis äratas minus valitsemishimu?»

Liialgi pole ma õnnetum olnud kui tollal, kui ma olin võidukas ja kardetud, kui minu sõna kuulati, mind kadeslati ja armastati, kui kogu maailm otsekui kõigest väest mulle õnnelikkuse pakkus. Tihtigi mõtlesin igatsusega tagasi neile hirmu, riski ja lootuse aegadele, kus ma alles valmistusin sõjaks ega olnud seda veel võitnud.

Mõnel armuta ja uneta ööl lähenesin salamahti Kreeta rannale, ilma et oleksin end emale ja Amaltheiale näidanud. Vaatasin kaua oma sünnisaart ja mäeharju, kus ma olin jooksnud ja mänginud, oodates oma aega mitte veel jumalikul, vaid alles inimlikul kujul. Vaatasin kuuvalgelt ka oma mäetippu raiutud kuhu. Küsitlesin seda raskepärast profiili, mis mind aegade hämarikust peale liikumatult ootas ja millega ma nüüd pikapeale sarnanema hakkasin. Mul oli kiusatus heita puhkama selle kalju alla ja magada igavesti, jättes maailma sellele, kes iganes peaks teda tahtma. Iga teine võiks seda kurba ahelat joosta lasta niisama hästi kui mina, ja isegi kui ta seda nii hästi ei tee, mis tähtsust sel on!

Ühel ööl nägin, kuidas virvendus libises üle mere. Mere pind avanes; ilmus mu onu Okeanos, raputades kulupead ja vahukäharais habet. Ta istus mu kõrvale rannale.

«Vennapoeg Zeus,» ütles ta, «juba palju päevi näen sind õnnetuna. Mis on su mure põhjuseks?»

«Kas mu ahastus on siis juba nii silmahakkav?» küsisin mina.

«See, kes on elanud kauem kui sina, võib seda aimata.»

«Arvan, et tegin halvasti, kui sigitasin Persephone.» vastasin talle.

«Kui selles oli midagi halba, siis on see nüüd heaks tehtud,» vastas Okeanos. «Sa ei tohiks ennast selle pärast kauem piinata. Persephone on üksnes nähtav põhjus, mille külge su vaim klammerdub, et iseenda ees maha salata sügavamat põhjust.»

«Võib-olla kannatan ma siis sellepärast, et olen armastanud paljusid jumalannasid, ilma et ükski oleks suutnud mind jäädavalt köita?»

Ütlesin seda veidi kahetseval häälel, sest hüljatute hulgas oli kaks Okeanose tütar. Aga Okeanos on äärmiselt vabade vaadetega; ta käsitab asju terviklikkuses, ja maailma mõodus tundus talle, et minu saatus on tähtsam kui tema tütarde oma. Ta vastas:

«Sul võib veelgi palju armukesi olla ja kindlasti ongi. Ja sa võid ka oma tahtmist mööda pöörduda tagasi selle juurde, kelle sa maha oled jättnud. Su üksindus ei tulene mitte su sõbrannadest.»

«On see siis Selle süü, kelle nime ei öelda?»

«Mitte sügugi,» ütles Okeanos. «Must Emand on tagajärg, ta pole põhjus. Sa oleksid võinud ta sündimist vältida. Sa oleksid võinud teda enesest eemal hoida; ta on pime. Sa ise pakkusid ennast talle; ta on nagu karistus, mille sa ise endale võtsid.»

«Kuid, oh mu sügavamõtteline onu, kus on siis see tõeline põhjus? Ütle mulle, kui see mind aidata võib.»

Kiprunud laubal vangutas Okeanos pead ja puhus vetele. Siis ütles ta:

«Sa kannatad, et sul pole enam isa, ja sa karistad ennast selle eest, et sa ta Tartarose vanglasse heitsid.»

«Mis juttu sa räägid!» hüüdsin ma. «Kuidas võin ma taga kahetseda isa, kes tahtis mind ära õgida ja keda ma tundsin vaid niipalju, kui ma ta vastu võitlesin? Mis vaeva mul tema kadumisest võib olla?»

«Mitte nii julgesti, mitte nii valjusti!» manitses Okeanos. «Neid asju pole tarvis kogu ilmale kuulutada. Muidugi, su isa vihkas sind ja sina vihkasid teda. Aga armastus ja viha ei muuda sündinud asju. Sul pole enam kedagi, kes üle sinu oleks. Isa, kes sind armastab, on sulle kaitseks. Isa, kes sind vihkab, on takistuseks, aga isegi takistus on tugi. Sehi, kuni su isa valitses, oli ta su silmis vastutav kõige eest; nüüd on sinu kord mõelda teistele ja teiste

st, aga iseäranis iseenesele ja iseenese eest; sa ei saa seda kellegi hooleks jätta. Veel üsna noorena on sinust saanud vana Zeus, sest vanaks saad sa sel hetkel, kui sa pole enam poeg. Sind piiravad palujad, keda sa rahuldad või tühjalt tagasi saadad. Sinu poole pöördutakse, aga kelle poole on sinul pöörduda? Ma mäletan, mis juhtus siis, kui Uranos kadus, — nii minuga, kes ma teda armastasin, kui mu vendadega, kes teda vihkasid. Me kõik olime ühteviisi masenduses, ja kui Kronos hävitas kõige ilusama osa pärandist, mida ta nii väga oli hirmustanud, siis selleks, et ennast karistada. Sina pole pärandit lõhkunud, kuid sa tunned ta raskust.»

«Oh onu, onu,» ütlesin, «sa oled targem ja teadjam kui mina. Miks ei võtnud sa ise maailmavalitsemist enda kätte ja lükkasid selle asemel ette minu?»

«Just sellepärast, et ma olen tark. Sellepärast, et sul oli selleks ühtaegu nii tahtmist kui võimeid. Sellepärast, et mina oleksin esimeseks saades tundnud veel palju suuremat ahastust kui sina, olen ma ju niigi kõige vanem. Sellepärast, et sulle jääks kuningana vanem nõuandja, kes sind mõistaks ja sinuga räägiks kibedail hetkedel nagu praegu.»

Kumas koit. Ma teadsin, et pean Olümposele jõudma ja end lävel näitama, kui päevajumalad tööle lähevad.

«Ütle, onu,» küsisin veel, «kas on rohtu haiguse vastu, mille sa minus avastasid?»

«Tee poegi,» vastas Okeanos. «Võta naine või mitu ja tee poegi. Mitte ainult tütreid nagu seni; nüüd juba poegi. Leida end noortes tõusvates jõududes uuesti, näha noori jumalaid kasvamas, hoolitseda selle eest, et nad sind ennast kõrvale ei tõrjuks, jääda nende jaoks alati imetlusväärseks, püüda lakkamata, et nad sind armastaksid — ja see on kõige peenem vorm, mida võitlus võimu säilitamise eest võib võtta, — niisugune on nüüd ainus viis, kuidas pääseda enesepiinamisest oma mustas üksinduses. Ja sa leiad uuesti naudingu rõõmud.»

Nende sõnade peale astus Okeanos vette ja kadus sügavusse, mina aga läksin tagasi oma troonile, mille ümber pilved juba roosatasid.

Surelikud, te olete mind küll sageli kujutanud mõtiskleva jumalana, sageli lõbusa jumalana, ja ega te ei eksinud. Aga keegi pole teile ialgi öelnud, et ma olin õnnelik jumal.

Pärast melanhooliat. Aphrodite öö. Enesejoovatus ja üksindus. Melanhoolia on hingele sama, mis talv põldudele. Ta nartsitab, matab maha, tapab — aga selleks, et uus võiks tõusta. Ta on künd ja rasedus.

Kui ma olin Okeanose sõnade üle põhjalikult järele mõelnud ja mu endasse pööratud pilk jälle välisilma märkama hakkas, nägin kaht suurt jumalannat istumas üsna mu trooni lähedal, üks taevaserval, teine ühe Maa mäe tipus. Esimene oli mu tädi Aphrodite. Ükskõikselt mängis ta valgusevööga, mis ehib ta niudeid. Teine oli mu õde Hera; ta silitas paabulindu. Nad tegid, nagu oleksid, sugavas mõttes, aga mõlemad silmitsesid salamahti mind ja teineteist.

Kui Aphrodite märkas, et ma teda vaatan, naeratas ta mulle, ja kui ma ta naeratusale vastasin, tõusis ta, et ära minna. Sinisest läbipaistvast pilvest rüü ei varjanud vähemalgi määral ta täiuslikke vorme. Päikesega palistatud valgusevöö järgis ta puusakaart; võimatu oli vaadata, kuidas vöönarmad võbelesid jumalanna kõhul, tundmata seejuures ihavärinat. Aphrodite on tõepoolest viimane öötäht hommikutaevas. Oma naeratusega näis ta tahtvat öelda: «Kõige kaunimaid unesid, mida sa öötundidel näed, võid koidikul minu peal täide viia. Piisab sellest, kui julged.»

Juba ma tõusin, et talle järele minna, kui ma paabulinna kohevil saba tagant märkasin oma õe Hera tumedat, tähelepanelikku ja tarka pilku. Ma lükkasin Aphrodite ülesotsimise edasi; aga kogu see päev panin ma oma töödesse rohkem indu kui enne. Ma nõudsin maailmalt taas toimekust; ja jumalad sosistasid: «Paistab, et Zeus on hea tugu tagasi saanud.»

Õhtune rahu ja jahedus hakkas juba maale laskuma, ehkki oli veel päevavalge, kui Aphrodite end taeva vastaspoolel näitas. Nüüd kandis ta roosat rüüd, veel läbipaistvamat kui hommikul, ja oli vöö külge õmmelnud säntendavaid litreid. Ma ei saa öelda, et Aphrodite riietuks alati kõige maitsekamalt; tahan vaid öelda, et tema rikkalikud, julged ja alati vahelduvad ehted ei lase tal iialgi märkamatuks jääda. Kuid ta suurim rikkus ja ta kõige suurem julgus tuleb ilmsiks siis, kui ta end pidu-ehteist vabastab. Seda ta poolenisti tegigi, kui ta oma õhtuvoodile istus. Paljad rinnad taeva poole, naeratas ta

mulle. Tema ümber ei olnud veel ainustki tähte. Meie pilgud alustasid juttu.

«Kas ei ole mina see lootus, keda sa kogu päev jälitasid?» ütlesid ta silmad. «Kas ei ole ma lubatud tasu su tööde eest?»

«Tule siis minu juurde,» vastasin talle laugudega, «ja kaunist mu ööd.»

«Ei, mitte niikaua, kui see tüütu Hera kangekaelselt sinu trooni juures istub ja meid oma paabulehvikuga tagant jälgib. Aga tule sina ise minu juurde siia asemele. Me mähime ennast pimeduselinadesse. Ma annan sulle joo-vastust ja puhkust...»

Puhkust? Oojaa! Ilus lubadus küll! Ma pole iial, kogu oma armukarjääri kestel üle elanud pingutavamaid öödi. Ja uskuge mind, see polnud iharus, millega Aphrodite mind ära kurnas. Ta rääkis endast, lakkamata, kuni hommikuni. Päike säras juba taevas, kui ta ikka veel rääkis.

See ei võinud teisiti ollagi! Ta oli maganud terve päeva, et olla kaunis, et olla värske, et vallata kõiki võlu-vahendeid minu võrgutamiseks, minu lõbustamiseks, minu vallutamiseks, nagu ta ütles. Ja ta kavatses ka kogu järg-neva päeva magada. Näis, nagu oleks puhkus tema jaoks hoole ja pingutuse asi, milleks ta end sundis, nagu teised end tööle sunnivad. Sama lugu oli kõigi ta ehetega. Kui palju muret ja vaeva, et saavutada täiuse näivust! Ja kellele oli määratud kõik see suur vaev? Muidugi mulle; selleks, et olla minu silmis vääriliselt meeldiv.

Sel õhtul oli ta tumedapäine. Aga järgmisel päeval võis ta, nagu ta ütles, olla ruuge või blond. Ta teadvat, kuidas värvi muuta. Ta loputab juukseid meres; ta peseb neid ainult temale tuntud taimede mahlaga; ta laotab need pilve peale ja püsib tundide kaupa liikumatult, taludes päikeselööska. Ma ju tahan teda blondina näha? Ma polnud sõnagi öelnud; aga juba oli see otsustatud asi. Järg-misel päeval teeb ta selle kangelasteo ja muudab end blondiks Aphroditeks. Oo, kas võis jumalate kuningas endale veel kuulekamata orjatori leida?

Hetkeks näis ta nagu ka minu tööde vastu huvi tundvat.

«Mida sa täna tegid?» küsis ta. «Mida sa tegid, et ma võiksin su peale uhke olla?»

Ta rääkis, nagu kuulusin juba talle. Minu vastust ta muide üldse ei kuulanud. Ta teadis liigagi hästi, mida ma

vajan, et õnnelik olla. Armastust ei saa petta ja tema oh ju armastus puhtal kujul. Ma vajavat enese kõrval jumalannat, kelle hiilgus suurendaks minu võimu alamate üle. Väik, mis mu valduses on, sisendab neile hirmu, tema naeratus aga tagavat mulle nende ustavuse. Eks ole me loodud teineteise jaoks — mina, kõige vägevam jumal, ja tema, kõige kaunim jumalanna? Ta olevat otsustanud kuulda ainult minule.

Mulle tundus, et kätte on jõudnud hetk täita seda nii magusat soovi, ning surudes teda enese vastu, tõendasin ma talle, et tal pole enam tarvis mingeid pingutusi teha, et viia mind soovitud piirini. Tema langetatud laugude ja ekstaatilise naeratuse järgi, mida nüüd näitas kuu viilune kiir, otsustasin ma, et ta on valmis. Juba olin vallandamas ta võõd, kui ta äkki hakkas rääkima oma isast.

Ma olen teile juba jutustanud, millisest vahust ja milistel asjaoludel Aphrodite on sündinud. Ühest küljest seletab see, miks ta ennast nii tähtsaks peab; teades end olevat taeva sigitatud, on maailm Aphrodite arvates loodud tema ümber tiirlema. Aga kas see oli siis niisuguste asjade meenutamiseks sobiv hetk? Oleks veel selleks, et mälestada meie kummagi traagilist sündi ja orvusaatust, et sellest heldida ja tunda end niiviisi teineteisele veelgi lähemal; aga ei. Juttu tuli hoopis pärandusajast.

Tethyse käsutada on tema abikaasa Okeanose loendamatud aarded ja tema palee merede põhjas on kubinal täis ürgrikkusi; Amphitrite jagab Poseidoniga merede kuningriiki, Metisel on mälestused ja kahe allikaga org; Demeteril loodus, lilled ja ohtrad viljasaagid. Kõik jumalannad on kindlustatud, ainult Aphrodite polenud tema enda jutu järgi jagamisest osa saanud.

«Kas ülim ilu ja igavene võime süüdata kirge pole siis väärtuslik omand?» küsisin mina. «Kõik surematud jumalannad ja samuti surelikud naised kadestavad sind kiivalt.»

«Kadedus on oht, ja mitte varandus,» ütles Aphrodite. «On vaja, et ilugi saaks mingit tribuuti, mis kinnitaks tema üleolekut kõigest muust.»

Ta teadvat, ta olevat kuulnud, et tema isa Uranose nüüd hävitatud palee oli tehtud värvilistest läbipaistvatest kividest, mis valgust imelistes helkides vastu peegeldavad. Ta olevat kuulnud, et veel praegugi on mägede põues varjul vääriskive, ükssilmade ja sadakäte loomingut. Kas on tõsi, et smaragdijst, safiirist ja rubiinist kiirgab ürgset jõudu ja

et igas kalliskivis on erinevat laadi kasulik energia peidus? Kuidas küll Uranos oskas ametüstis ja krüsoliidis, lasuliidis ja opaalis tahkeks muuta kõik valguse koostisosad ja teemandis kristalliseerida valguse enda? Ja kas pole igal taevatähel maapealseks vasteks oma eriline kivi?

«Nad on ju kõik ikka nagu natuke isa töö,» ütles Aphrodite nii hardal häälel, et see võis silmast pisara välja võtta.

Ennää, ta ei nõudnud mälestuseks midagi muud kui neid värvilisi kive. Need oleksid talle kaitseks ähvardava kadeduse vastu. Eks olnud see tagasihoidlik palve ja ega mul ometi ei jätku karmust neid talle keelata? Aphroditel oli kavatsus ömmelda need kivid tollesama vöö külge, mille pannal mulle juba väga keeruline tundus ja mille kallal mu sõrmed närviliselt püsisid.

Andestage mulle, oh surelikud mehed, see lubadus, mille ma talle andsin. See läks teile kalliks maksma.

Aga tuline, nagu ma olin, ja lihtsameelne, nagu teie tänini olete, mõtlesin, et niiviisi rahuldatud Aphroditel ei tohi nüüd enam muud meeles olla kui armastus. Niisuguseid pettekujutelmi ta hetkeks tõesti sisendas, sest ta päästis oma vöö üleva vabadusega ja ilmse heameelega ise valla.

«Ja nõnda ma sündisin merest,» ütles ta, lastes rüül langeda. «Ma olen Anadyomene.»

Ta ei jätnud mulle aegagi oma imetlust väljendada. Oli ju nii loomulik, et teda imetlet! Juba oli tal peas teine mõte, veel üks nõue — seekord mere suhtes, kus oli olnud ta häll. Ta tahtis, et kingiksin talle midagi, mis meenutaks merd, oh, nii tühise asja, peaaegu eimidagi: nimelt austri. Ma olin talle juba kinkinud teemandi; võisin pealekauba anda ka selle vagura molluski.

Oh mu vaesed lapsed, kui paljudel teist on lõhkenud süda, kui püüdsite talle neid neetud pärlikarpe või otsisite nende seest seda kallist võõrkeha!

«Päril on nimelt minu hammaste sarnane,» sosistas Aphrodite õrnalt mu õlale naaldudes, «ja pärilmutter minu sõrmeküünte sarnane. Ja teised jumalannad ei saa iial minuga võrdseks.»

Ja juba sööstis see pidurdamatu lobiseja teiste jumalannade kallale, kes tema jutu järgi — ja veel iseäranis need, keda ma olin armastanud, — kannatasid viimne kui üks mõne puuduse all, mis kõik ära rikkus. Eks olnud Deme-

teri lohakus juba liig mis liig. Demeteri käed — kas ma olen vaadanud tema käsi? Kas on tõsi, et õnnetul Eury-nomel on kalapuusad? Ja kuidas Themis, kes on muidugi väga tark, aga nii rohmakas ja nii külm, oskas minu kirge lõkkele puhuda?

«Ma ei tea täpselt, kuidas ta seda lõkkele puhus, aga ma tean; et ta seda rahuldab.»

Pidin ma seda ütlema! Juba ründas Aphrodite mind küsimustega armastamisviiside kohta, mida iga mu vallutus kasutanud oli. Aga ta andis vastused ise. Kas sai siin muide üldse kõnelda vallutustest? Hoopis mina, oma vägevuse koormast rõhutatud suur loll, olin see, kes enmast iga kord vallutada laskis. Ükski neist jumalannadest polnud õigupoolest minu vääriline. Ja Aphrodite kinnitas mulle enesekindla ägedusega, et nende sülelustes ei võinud ma ilalgi tõusta pimestavasse kõrgustesse. Tema — ja armukade! Kelle peale? Kas on siis võimalik armukade olla nende peale, kes sinust silmanahtavalt madalamal on?

Jah, mu pojad, ma tean! Ma oleksin pidanud kahmama paraja pilve ja sellest talle suutropi keerama, või siis tõusma ja jätma ta üksinda sonima. Aga oõ teisel kolmandikul pehmitub tahe, kuigi iha on veel kange. Loodad ikka, et kohe järgmisel hetkel teed kaotatud tunnud tasa. Ja Aphrodite silmad töötasid seda järelejätmata. Lõpuks on teda ju nii kaunis vaadata, kui ta istub, üks jalg välja sirutatud ja teine kõverdatud, nii et võrratu põlv lõikab tähistaevast nurga välja. Ta on alasti, ta on järeleandlik, kõik on selge. Ja kui ta sõnad käivadki närvidele, on ta hää kõrvale kaunis kuulda. Pole muud kui oodata täieliku kooskõla hetke. Usaldavalt otsib jumalanna teie kätt, põimib oma haprad sõrmed teie omadega ühte. Kes julgeb näidata jõhkrust ja kaotada nii lähedal olev nõusolek?

Teid muidugi ei üllata, et murelik Priapos on Aphrodite poeg. Aga mina ei ole tema autor.

Kui olin ta huulilt riivamisi saanud suudluse, rohkem suudluse lootuse kui suudluse enda, hüüdis ta sedamaid:

«Nüüdsest peale tahan mina olla ainus! Vannu mulle, et ma jään ainukeseks!»

Piinlik nõue! Aga jälle oli Aphrodite ise see, kes vastas. Ta ei vajanudki töötust. Ta teadis, et nüüdsest peale ma lihtsalt ei saa kuuluda kellelegi muule kui temale; mu armetud mälestused tuhmuvad ja ükski jumalanna ei suuda mind nüüd enam kiusatusse viia.

«Ma olen su ainus, sest ma kehastan kõiki. Ma olen vulgaarse ja labase armastuse Aphrodite Pandemos. Me paaritume kõige harilikumal viisil keset välja nagu tahumatu kitsekarjus tahumatu karjustüdrukuga või nagu meremees, kes, sadamasse jõudnud, paaritub esimese ettejuhtuva teenijaplikaga.»

«Hea küll, olgu pealegi, hakkame siis sellega peale.»

Aga ta ohjeldas mind käesurvega.

«Ma saadan sind kõigis su lahinguis; ma olen Aphrodite Nikephore, sinu võidutooja.»

«Mis relv sul on,» imestasin ma, «millega sa mind aidata võid?»

«Minu armastus ja sinu õhin mind lakkamata vallutada... Ja sinu pärast saan ma ka emaks; ma lasen oma kauneid niudeid paisuda, kannatan välja sünnitusvalud. Mulle antakse nimeks Venus Genitrix; neitsid, lesed, sigimatud naised palvetavad minu poole, et ma neile kingiksin selle raske õnne.»

Siinkohal jäin mõtlikuks ja kujutlesin teatava murega järeltulijaid, keda ma selle pöörasega võiksin saada.

«Iial ei lase ma sul tüdida,» jätkas ta. «Sest ma olen ka veel kiimaline ja häbitu hetäär Anosia. Ma annan ennast sulle looma kujul. Ma teen ennast mullikaks, emaesliks või uteks. Või siis võtan naise kuju ja lasen sul ennast tooreks kargamiseks muuta jääraaks või pulliks või onageriks.»

Ennää, kus õige kummalisel kujul taas ilmusid Uranos Ristaja viimased katsetused!

«Ja siis, taas oma kõige üllamal kujul, ühineme me kõigi teiste jumalate nähes, sundides neid meie ümber paarituma, nagu oleksid nad meie eneste sajas peeglis lõpmatu-seni paljundatud kujutis. Meie mängude leidlikkus pimestab meid endid.»

Õõ jõudis lõpule. Idas kumas koit; Aphrodite aga jätkas raugematu visadusega oma fantaasiate ja unelmate kirjeldamist.

«Ma olen Aphrodite Porne, keda sa kohtled jõhkralt, kes pakub oma keha nagu kaupa ja kellelt sa võid nõuda kõige alandavamaid hellitusi.»

«Mõni teine võiks seda mulle odavama hinna eest pakuda,» mõtlesin endamisi.

«Aga ikka olen ma ka Aphrodite Urania, üleva, puhta, ebamaise, taevase armastuse Aphrodite...»

Jõudsin järeldusele, et olen selle üheainsa küllaldaselt määralt niisugust armastust maitse-
sin, kurnatud ja rahuldumata, kuid taiesti temast lahkumisega oli tükk tegemist. Ma pidin tundma õppima ahastavat Aphroditet, keda ma mõista, ägavat Aphroditet, tingivat Aphroditet.

«Jää,» ütles ta, mul põlvede ümbert kinni võttes, ilm võib oodata. Ma annan sulle rohkem kui terve sum. Ah, just nüüd lootsin ma õnnelikuks saada.

Et ma aga kangekaelselt minema tikkusin, muutus teotatud Aphroditeks ja hüüdis:

«Nii et jumalate kuningas isegi ei vägistanud mu pika öö vältel!»

Pilvetrepist alla minnes hõikasin talle üle öla:

«See, kes tahab esimene olla, ei sobi omasugusega.»

Nõnda ma lahkusime teineteisest, ühtviisi rahul-
tud nii teineteise kui ka iseendaga.

Hiljem on Aphrodite korduvalt kinnitanud, et kad-
vat sõltunud ainult temast, ja et kui ta vaid oleks ta-
siis... Mina võin väita sedasama. Jumalate nõu-
me suhted viisakad, aga ametlikud ja täis umbus-
luse.

Tihtiigi on avaldatud imestust, miks minu armu-
hulgas ei ole Aphroditet. Mõned ei suuda üldse mõ-
miks ma teda oma abikaasaks ei valinud ja oma
jagama ei kutsunud. Pealtnäha, nagu öeldakse, olen
teineteise jaoks nagu loodud!

Eks küsige tublilt ja töökaltp Hephaistoselt, mu vana-
pojalt; see õnnetu laskis tal end ära võrgutada ja
temaga; eks küsige neilt arvutatelt armukestelt, kes
olid; las nad ütlevad teile, kelle jaoks Aphrodite on
loodud!

Oh ei, uskuge mind, surelikud; pigem inetu — mul
ka niisuguseid olnud: pika armukarjääri eest
maksta —, pigem loll, pigem kápard, viriseja, tubli
üleliia truu, ükskõik kes, ainult mitte see ise-
üksnes iseendasse armunud iludus!

Kui ta võtab inimese kuju, imetlege ta juust, ta
ja luupekseid, ta näojume helki, ta liigutuste vaba
hääle muusikat; jälgige teda näitelaval, kuhu ta
pärast sobib, naidates end iga päev isesugusena,
alati iseendaks jäädes.

Aga kui te minu moodi olete, jätke tema ja enese
illusioonide kaitsevöönd. Sest kui tema näitepoodiumiks

lub tõeline elu, siis saab tast Helena, Phaidra või

annast ainult jumalate armastuse vaariliseks,
et need end tema orjadeks kuulutaksid; kui
et tema toega on orjad saanud — kas nad siis veel tema
palvivad? Eks ole õige, Menelaos? Eks ole õige,
Eks ole õige, Marcus Antonius? Eks ole õige,

Annast annab ta ennast väepealikule, luuletajale,
kirjutajale, gladiaatorile, sõjavankrijuhile, kar-
pudes veenda igauht, et tema sülelustes võib
tulla. Ta pakub end kas või härjale; eks ole,
? Sest midagi mehelikku pole talle võõras.

Aphrodite, kes on igavesti määratud sülelema
üksindust! Sest oma ihade piiril nõuab ta armas-
teda embab, et see tunnistaks end eimillekski!
hetkel päevaloojangul ja koidikul võib Venus
mukeseks taevatäheks pidada ja meidki selles
Aga see tema eriline seisund, mida ta meil imet-
ab, ei too meile mingit kasu, sest kui tema paistab,
elmas veel või juba paevavalgus.

Ma tol hommikul Olümposele tagasi läksin, oli mu
hüme hall ja silmalaud paistes. Iialgi pole mu öde
n, kes nägi mu tulekut, tahtnud tõde uskuda.

Kui ma pole teile suurt midagi rääkinud
oma päev. oma õest Herast, keda teie ka Junoks
saatus. nimetate, siis sellepärast, et tema kohta on
Olimpo- seni olnud üsna vahe öelda. Te teate, et

seni olnud üsna vahe öelda. Te teate, et
sisikonnast välja heidetuna sattus ta meie vana-
juurde ja anti siis Okeanose ja Tethyse hoolde,
kui kasvasid.

Et seda ei teinud ta midagi, vähemalt mitte midagi
lepanuväärset. Jumalate nõukogus polnud ta kordagi
olnud. Ta kuulas leplikult ja tõsiselt igauht. Ta pol-
maailma jagamisel midagi nõudnud ega näidanud eri-
võlvuvust mingil kindlal alal. Ta ei tükkkinud ka
loos abistama, jättis kolde Hestia hoolde ega sega-
demeterit, kes rassis aias. Suski ei jätanud ta laiskleja
alati ja tousis alati varakult.

Ma on raske ja lopsakas lainetav must juus, mida ta
kammib ja palmitseb. Kaunis on liigutus, millega

ta juuksed vallandab ja pead kuklasse heites seljale laseb. Olin seda liigutust vahel õhtuti margama sellest heldinud. Aga kas Hera ei teinud meelega minna teda märkaksin?

Hera täiuslikult sümmeetriliste kulmukaarte alt vaadates suured mandlisilmad, mis on värvilt rohelise ja kollase vahepeal ja mida sa imetled, sellal kui nad sind uurivad. Tema alati hoolega volditud tuunika jätab täiesti valgete võrratud käsivarred ja varjab sujuva drapeeringu all kaunis raskepärased laiad puusad.

Niisuis, tol hommikul, kui ma üsna ebaauliselt Aphrodiit juurest tulin, leidsin ma Hera Olümpose lävelt. Kust ootas mind? Igatahes ei lasknud ta seda välja paista. Näis sügava tahelepanuga maailma uurivat.

Ma vajasin seltsi ja meelelahutust. «Tule,» kutsus teda. «Lähme alla inimeste hulka.»

Hera astus minuga uhte sammu. See on väga oluline võime. Ta pole nende jumalannade hulgast, kes koonduvad, silmad laiali ringi vahivad, ühtelugu seisnivad ja sunnivad sind sammu aeglustama, või hakkama hingeldama või ripuvad su käevangus nagu kehastunud etteheide. Hera ja mina astusime uhes taktis, me võime umbrust vaadata, me võisime vestelda.

Kreeka polnud tookord just päris see, mis tanapäev. Mõned maavarisemised, iseäranis need, mis seal vaadates hiiglaste kuritahtlikul kavatsusel toimusid, kujundavad kohati ümber ta pinnaehituse. Ja inimenegi polnud selleks ta on muutunud läbi nii pikkade dramaatiliste pingutavate aegade, nende arvukate andide kaasabil, nagu mina ja mu lapsed talle hiljem tegime.

Kreeka saatuse oli alles algeos. Aga juba tollal oli lood ja päteetika seal läbisegi; nii lahestikku oli traagiliselt moega mägi ja vagur tasandik, juba tollal kõrvutusid valjatud kaljueendid ja haljad orud, lookles lõputult unenõrga sopiline rannajoon, maa ja vesi tungisid kõikjal teineteisse, uhke kalju tükkis ette, kaval vesi pugus sisse, algelõpmata vaheldus valguse värv, horisont ei kujutanud selget piirjoont nähtava ja nähtamatu vahel, vaid hapi terveks silmapiiride järgnevuseks, üha udusemaks ja udusemaks nagu teadvuse tagamaa, ning kõik see kokku loonud niisuguse hea maa, kus inimene võis ennast tundma õppida, kujundada ja ülendada.

Kreeka on nii väike; aga teie käsi on ka väike; ommet-

on ainna märgitud kõik: teie tuleviku madalikud, teie võimele mäetipud, teie armastuste kokkujooksvad rajad, ohvardavate ohtude ristid; teie peopesas koondub ja leiab rakenduse kogu teie energia; teie tibatillukesed sõrmed kompavad ja pigistavad, uuristavad ja plaanivad, modelleerivad ja ehitavad kõik teie teosed.

Nahtuna sellelt kõrguselt, kust jumalad vaatavad, on Kreeka just nagu käsi. Ta on inimesoo käsi, toimekas piik, kus kaotatud kuldajastu ähmaste mälestuste ja ehitatud oleva uue kuldajastu ideaalloomuse vahel kõik algas või uue alguse sai.

Kreeka on inimese mõõt, või õigemini, ta on inimese mõõtu. Looduse ähvardused ei ületa seal inimesele talutavat piiri, elementide tragöödiad ei ületa seda raja, mida inimene teadvust säilitades võib välja kannatada. Mägi on kõrge, järsk, raskesti ligipääsetav, aga tippu jõuda on inimesel võimalik. Kõrbeline kiltmaa pole iial nii lai, et rändaja ei leiaks sealt varjulist allikat, enne kui ta nõrkeb. Kodune meri, mis ilma murdlaineta palistab piiniasalusid, ei ole on väljade jätkuks, kutsub purjetama naaberlahte, purgmisele neemele, läbi kuldse udu nähtavale saarele, ja igal seiklusel on oma astmestik.

Teistsugusel, olgu niiskemal või päikesest liialt vaevatud maal inimene otsekui sulaks ära, upuks vohava looduse taignasse või pudeneks laiali nagu liiv. Teisel jälle, liiga avarail lagendikel või siis halastamatu kliimaga lauskraadidel suudab inimene püsima jääda, midagi ette võtta või vallutada ainult sadade või miljonite kaupa koondudes, et võita kaugusi, jagu saada looduse hiiglaslikkusest, kaitset leida tujuka ilmastiku vastu; ta muutub inimesest inimesteks, sabivaks arvutute sammude ja tegude mitmekordseks massiks.

Kreekas jääb inimlik tegu ainsuslikuks ja kannab alati ommenese tähendust. Iga viinamarjakasvataja, kes musti lobatuid tõrde puistab, on üks teatav viinamarjakasvataja; iga ketraja, kes teepervel oma värtnat keerutab, on see ketraja; laps, kes nutab, on see orb, sõdur, kes mõeldub, oda õlal, on see sõdur.

See ainsuslikkuse iseloom, mida inimese tegu seal omandab, tegi Kreekast müütide maa, pani teda looma reegleid igaveseks eeskujuks inimestele suhetes nii omasugustega kui kõigi universumi nähtavate või salajaste jõududega. See on Kreekamaa Saatuse.

Iialgi varem polnud need asjad mulle nii selgeks
 nud kui tol varakevadelisel päeval, kus ma jalutasin oma
 Heraga. Peab olema kahekesi, et paremini naha ja meel
 tingimisel, et su kaaslane samuti oskab naha ja meel
 et tema mõte sobib kokku sinu mõttega mu nagu teie
 samm sinu sammuga. Väljendust leides saab siis pe
 mulje juurde kaalu ja kestvust; nähtust ja oeldust, oeldust
 ja vastatust põimub siidine kangas, mille lõimeloo
 on ühe ja koelõngad teise peos ja milles maailma vöö
 särama löövad.

Mind üllatasid Hera rohked teadmised ja mõistlik viis,
 kuidas ta neid kasutas. Ta näis olevat kõigest teadlik.
 Küsisin, kust see asjatundlikkus pärit on, ja sain teada
 et minu valitsuse algusest peale oli ta kavakindlalt õppinud
 hakanud. Teda olid harinud Mälu ja Themis. Paistis, et ta
 oli osanud võita mu esimeste armsamate, isegi Metis küh
 vaatliku usalduse ja sõpruse. Ta kõneles neist jumalanna
 dest õiglaselt ja aupaklikult. Aga milleks kõik see õpp
 õppimisvaev, sest näiliselt ei teinud ta ju midagi?

«Ma valmistasin ennast ette,» vastas ta kuidagi häbi
 meelselt.

Ja mina veel mõtlesin endamisi: «Valmistas ennast ette
 Milleks?» Mõnikord olen ma tõesti liiga lihtsameelne.

Hera oli loonud suhted ka mu tütardega, muusade, aat
 aegade ja parkadega ning kinnitas, et armastab neid.
 Teatavat reserveeritust ilmutas ta ainult kõvakas
 Athena suhtes.

Talle olid teada kõik minu teod valimistest saadud.
 Nende põhjusi eritledes väljendas ta imetlust, et ma
 korraga nii palju töid käsil on.

«Viimasel ajal on mu õhin tublisti kahanenud,» vast
 sin.

Tema polnud seda märganud. Täheandab, ma olin
 veel tugevam, kui ta arvas, sest nähtavasti oskasin
 oma nõrkusi peita...

Ta meenutas, kuidas ma titaanidega löödud lahingu
 ajal tema nähes olin käitsenud valku; ta imetles mind
 ma usun, et see imetus oli siiras. Miks oleks ta muidu
 väga mulle meeldida püüdnud?

Ei kulunud kaua, kui ma hakkasin teda pidama k
 targemaks, kõige täiuslikumaks kõigi noorema põlv
 jumalannade hulgast. Ja kui tugev ta seejuures oli!
 uhke valitsejasamm ei jäänud põrmugi aeglasemaks.

Olen õnnelik päev! Tundsin end iseendaga ja univ
 ja leppinud olevat. Alates tühisest põrnikast ja lõpe
 paikesega oli kõik nii meeldiv, armastusväärne,
 vusele õhutav ja sobis oma kohale harmoonilises
 loonias.

Milline nauding on teha kaugeleulatuvaid plaane, kui
 targalt kuulatakse, kui sobiv ja kaasaelamisega esi
 tud küsimus õhutab neid edasi arendama!

Kas ma kavatsen Olümpose jäädavalt oma residentsiks
 valida?

«Eni ma kõhklesin,» vastasin Hera küsimuse peale.
 «Täna, nähes Kreekat sellisena, nagu ta on, arvan, et
 ma kõige kõrgem mäestik peab minu asupaigaks jääma.»
 Hera kütis selle heaks Olümpos oli mulle siinamaani
 asukoht olnud. Ka tema armastavat Olümpost. See
 magede amfiteater on jumalate nõukogu istungiteks
 loodud.

Ja kui sinu kõige suuremad kavad, nagu sa ütled, on
 tehtud inimesega, siis pole paremat kohta, kus jälgida
 ühannose lõpetamata meistritööd ja seda täiendada.»

Mind tema oma kujutluses nägi Olümpost luksusliku
 valjaehitatuna ja leidis, et mind peaks seal ümbr
 ma arvukam, usinam ja keerukama hierarhiaga õukond.
 Ja näis olevat organiseerimisannet.

Pange tähele, mu pojad, nii komplitseerivad teatavad
 naised teie elu, tehes end selle läbi asendamatuks. Nad aja
 vad teie majapidamise nii suureks, et te ei tule enam ilma
 nendeta toime.

«Vahetevahel võiksime korraldada jumalatele pidus
 tust, mis annaksid neile tunnistust sinu kõikvõimsusest ja
 oleksid inimestele pidude eeskujuks.»

Selle jalutuskäigu eufoorias ei märganud ma seda esi
 must «meiet» — niivõrd loomulikult kõlas see. Hera ja
 mina sammusime kõrvuti. Mererannas silmasime kala
 meest, kes küpsetas sütel äsjapüütud kalu.

Uu neli sammast. Mere kaldal süüdatud lõke — see on loo
 Onnelik Kalur. duse nelja elemendi ühine armupidu. Ja
 ma pihin teile: ükski vaatepilt ei või jumalate silmale
 meelepärasem olla.

Ma olen teile juba öelnud, et miski ei sünni muidu kui
 kahe vastandliku jõu külgetõmbest, mis harrivad kol-

mandas, uues reaalsuses. Ja nii hakkasite te arvama Arv on triaad.

Aga praegu pean teile avaldama, et vaja on koguni jõudu, mille teineteist täiendavad antagonismid vahetpidamata hävinevad ja ümber paiknevad, et kindlustada jätkumist.

Sest triaadi kolmas element oleks vaid külgetõmbav puudumine, lõplikule üksindusele määratud tühi abstraktsioon, kui ta omakorda poleks temast erineva neljajõu paariiline, ründaja ning rünnatav, sööja ja söödav.

Ja kui kolm on kogu looduse Arv, siis neli on igasuuline elu nähtamatute alussammaste Arv.

Ärge seda unustage, kui te läbi mitmesuguste läbipüüete uurida seda, mis teie mõõdu suhtes on lõpmatu väike või lõpmata suur, või üritate koguni tungida oma enese geenide saladusse.

Aga ärge ka unustage, et iga kolme nagu neljajõu element on omakorda kolmetahuline, olenevalt sellest, kas esineb oma printsiibi, oma ilmingu või oma olematu kujul. Nii on kolm üheksa ja neli kaksteist...

Ma tean teie hulgas mõndagi sellist, kes ei hakka ka pead murdma, vaid leiab siit jalamaid õigustust salavõile pidada rohkem naisi kui ainult üht. Kui nii, siis ol tal sallivust mõista neidki jõudusid, mis tõukavad neid kord tema naist süttima ja põlema teises tules, armul süleluses...

Niisugused ja veel paljud muud asjad ilmuvad juurele lihtsas viinaputuväärtide lõkkes, mis põleb meie lüdal.

Meie Heraga mõistsime teineteist tol päeval nii taot kult, et lugesime kõike teineteise pilgust. Ühekordne kahandasime oma mõõtmed inimlike dimensioonidega ja lähenesime käsikäes kalamehele ja tema lõkkele.

Kalur palus meil istet võtta ja pakkus meile kala. Oskas seda teha lihtsa õilsa liigutusega, mida võib märkida vaid nende juures, kellel pole midagi, või nende juures, kellel on kõik, tõeliste vaeste ja tõeliste kuningate juures.

See kalamees käsutas nagu isevalitseja muinasjutuliste aardeid, mis polnud väikeste naeruväärsete omaandide kombel piirdega ümbritsetud. Tema oma oli liiv. Kui meil palus istet võtta, ammandamatu meri, kust ta oma käded olid kala puudnud, pihutais hõõguvaid süsi, mille ta kamaluga mõnest naabermajast oli toonud, ja tuul, mis

ahutas leeki. Sel kohal ja sel lühikesel hetkel oli ta looduse nelja elemendi absoluutne monarh.

Ta ei esitanud meile ainsatki küsimust ja kohtles meid võetud lugupidamisega. Kreeklase silmis võib igas rändumises peituda jumal. Ja kreeklasel on õigus; eksituses olete hoopis teie, kerglased pilajad.

Iialgi, kõigil oma käikudel, mida inimkuju mantli varjul olen teinud, pole ma maitanud mahlakamat, hõrgumat tooga kui need äsjapüütud kalad, praetud omaenese rasvaga, soolatud omaenese soolaga, vürtsitatud rohtude lõhnaga, mis lõkkes põlesid; söime isukalt, nažuke sõrmi ja luuli kõrvetades.

Kui me lõpetanud olime, tänas kalamees meid.

«Miks sa tänad meid, kalur?» küsisin temalt. «Meie peame hoopis sinule tänulikud olema.»

«Sellepärast, et võisin vaadata kaht noort, ilusat, rõõmsat ja armastuses liidetud inimest; sellepärast, et tänu teile ei tunne ma end enam iialgi vaesena, sest mina, kellel midagi pole, üksiklane, võisin anda neile, kellel on kõik küllalt.»

Vaatasime Heraga teineteisele silma; meie käed otsisid teineteist, ja meie sõrmed, sõestunud kalasoomustest alles jäänud sõrmed põimusid ühte.

Mida ma teile alles nüüdsama arvu neli kohta ütlesin? Oli ilusate kätega Hera; olin mina, Zeus; oli armastus. Oli vaja veel neljandat elementi, seda kalurit, et armastus meile tõelisuseks muutuks ja elu jõud liikuma hakkaks.

Onnelikud paarid, kes te reisite Kreekas, pidage ikka ja alati meeles, et meie, jumalad, ei mõtle alati oma kuju ise välja. Selleks, et õigel hetkel saaks tehtud õige tegu, peame teie eneste teadmata sageli teisse. Ja siis, olgu rannal, mis on samasugune kui sada teist, või teel läbi mõne valgete majadega aleviku, või kasina toidulaua taga kuskil tolumava maantee ääres, või lihtsalt küpressi all, mille ladvateravik poolitab taevavõlvi, valdab teid äkki sõnuleletamatu rõõm, mis on korruga leek ja rahu. Aeg muutub nii kergeks, kõik nii teis endis kui ümberringi on teie meelest puhas õnn; ja te tahate, et selline seisund iial ei lõpeks.

See vaimustuse hetk on meie juuresolek. Te ei osanud märgata aupaistet, mis teid ümbritses; aga mõni tähelepanelik pilk on seda tabanud. Lapse, täiskasvanu või rauga

käsi ulatab teile roosi või raske violetse viinamarjakõrva
sirutub mööduva jumala poole, kes te olete.

Mitte raha ei oodata teilt, vaid pilku, mis heidab
majakatust, lapse palet, põrsast, kes ruigab küna
õnne lähedalolek on alati õnnistav

Kalurile, kes oli meid toinud tegin suurima kingi
mida minu arvates oli võimalik teha, see polnud ootamatu
varandus, ei au ega kõrge amet, isegi mitte ülestahendav
edasi elav nimi, et meie kohtumist mälestada, tall
osaks olla Õnnelik Kalur, elada heas läbisaamises lood
elementidega, rahul valguse ja liivaga, rahul mere ja
õotsumisega, rahul laitmatult tehtud kaluritooga, ma
kisin talle hea kehalise ja hingelise tervise, mis võimaldab
inimesel, olgu ta koht maapealses riigis milline tahes
tunda end kuninglikult, ma tahtsin, et ta jääks oma
päevade lõpuni rahule, mitte sellega, et ta on Koor
Miski, vaid lihtsalt sellega, et ta ON, kuni ta kord kutsut
keha ja vaim ühekorraga, ilma ülemaärase hirmuta, te
jas roidumuses nagu lõke, mis alaneb ja sureb liiv
rannal.

Maailma, teie inimlikku maailma Õnnelik Kalur
dugi liikuma ei pane; aga ta on liikumisele kasulik.
kui ta pole käivitav jõud, on ta siiski tasakaal. Ta on
kohal, et avada armastajate silmi armastusele ja
vallutajale, tõe teist poolt.

Allikas piiniate Tol õöl ma kinkisin Herale taevatähti
all. Kägu. tähendab, ma palusin teda jagada
Kihlus. taevast vägevust.

Kuidas see juhtus? Noh, esiteks sellepärast, et armu
sime teineteist ja meil jätkus ausust seda öelda, niipea
me sellest teadlikuks saime. See on esimene ja vajalik
gimus Teiseks sellepärast, et me vastastikku õhutam
kõigiks tahtsateks armuotsusteks tarvilikku pettekujut
nagu peaksid kõik eelolevad päevad olema samasug
nagu see, mille me äsja olime läbi elanud.

Kõik muu on paljas juhus.

Ärge uskuge jutte, nagu oleksin ma läbi kukkunud
Hera vägistamise katses ja nagu oleks ta soostunud armu
lubaduse eest tõsta teda maailma kuningannaks. Need
kes teile sellist muinasjuttu rääkisid, otsisid kindlasti
õigustust omaenese nõrkustele

Armastuses tuleb vahel ette, et meile keelatakse seda,
et me nõuame. Aga keegi ei sunni meid andma seda,
et me niikuinii soovime anda. Ning ma poleks valinud
ükskõiksaks jumalannat, kes oleks mulle pakkunud nii
madalat tehingut.

Üldugi tantsisime veidi seda loomulikku balletti, kus
tõmbuvat jõudu kinnitavad kumbki oma printsipi,
kui teineteisesse sulavad, et sellele kokkusulamisele
väärtust ja sära anda.

Ma me kalurist lahkusime, heitsime maha piiniasalus,
jooksis leige allikas. Hera tahtis seal supelda. Kas
ta tahendama soovi ennast enne armastust puhas-
ta ja samal ajal anda ennast terveni mu pilkude alla?
See ja naise vahel on ilmselt liitlust, nii nagu mehe ja tule
vahelgi.

Käivitades otse allika suul, laskis Hera veevirve liiku-
vat kristalli üle oma elevandiluukäsivarte niriseda. Ma
vaatlesin ta ülevaid vorme, mis töötasid naudingut ja tu-
nevaid lapsi. Ja äkki tuli mul tahtmine vaadata teda, ilma
et ta seda teaks. Ma kadusin.

Algul vaatas ta otsivalt ringi. Eemaldus siis, värisedes
allikast ja tõstis mureliku pilgu taeva poole. See oli tund,
kui valgus kahanema hakkab. Päikesevanker veeres sil-
mapiiri poole ja Aphrodite oli äsja välja ilmunud külmade
kalliskivide ehtes, mis ma talle eelmisel ööl kinkinud
olin.

Aphrodite! Eks olnud tema see soodustav asjaolu.
Poleks olnud Herat, oleksin ma ehk läinud tagasi soniva
jumalanna juurde, veel teiseks kurnavaks unetuseööks.
Aga kui poleks olnud Aphroditet, kas ma siis oleksin nii
kõrgelt hinnanud Hera soliidseid voorusi?

Hera ise aga, rahutu minu kadumise pärast, küsis piinia-
te nõu. Piinia on puu, mis räägib. Vähimagi tuuleõhuga
loovad ta okkad värisema, hakkavad sosistama nagu tuhat
Piiniat peab oskama kuulata.

Kus on Zeus?» küsis Hera. «Kuhu ta läks?»

Aga piiniad mängisid minuga kokku.

Ma mere tea, meie ei ole nainud,» sosistasid nad. «Oota
ja puuduta oma kannatlikkusega ta südant.»

Hera istus mõtlikult kuivanud okaste vaibale, mõistes,
et sel hetkel on kogu ta jumalannasaatus kaalul.

Ennää, üks külmakartlik lind, üks vaene õnnetu üdisev
võimeline kägu, hallid suled kangesti kõnevil, ilmus tema

ette. Saamatult keksles ta oma kollastel jalgadel ja ta kuulda oma ühetoonilist kutset.

Hera naeratas.

«Vaene väike külmanud ja õnnetu lind, kust pesast oled välja kukkunud?» küsis ta kaastundlikul häälel.

Ta võttis linnu pihku, ilma et see vastu oleks pannud ja surus oma rindade vahele, et teda soojendada. Nii kui ma ennast nii hüvas paigas tundsin, võtsin taas kõige mehisemalt jumaliku kuju.

Aga Hera sulges peo, hoides mu iha kinni seal, kus oli.

«Kas sa arvad, mu tembutav vend, et ma sind ära tundnud?» ütles ta. «Maskeering oli küll üsna hea, aastaaega arvestades värisid sa natuke üleliia. Ja mul sa võtsid kõige truudusetuma linnu kuju, kes looduses on. Kas arvad, et olen nii rumal, et ma ei tea, kes on ka see? Tal jätkub püsivust ainult oma emase kaaslaste kutsu seks, aga niipäa kui ta paaritunud on, jätab ta emade maha, nii et sel ei jää muud üle, kui muneda võõras pesa väikesi orbusid, kelle saatuseks on kasvada nime nurjatuks kui nende isa.»

«Hera, Hera; mu kõnekas õde,» vastasin talle, «kui niisuguse petterüü endale katteks võtsin, eks siis vast soovist selgesti öelda, et ringiuitav lind ei tahagi mu kui lõksu sattuda.»

Hera jäi uuesti tõsiseks.

«Zeus, Zeus, ma tean, et sest hetkest peale, kui sinule kuulun, ei suuda ma iialgi enam sinuta olla.»

Miski, mis maailmas mehelikku on, ei suuda niisuguse armuayaldusele vastu panna. Oo, kui erinev oli Hera Aphroditest, kes kinnitas, et mitte iialgi enam ei suuda mina ilma temata olla.

«Ma tean,» jätkas ta, «et teised jumalannad tahavad sind võrgutada ja see läheb neil korda. Ma lepin sellega ükskõik kui kibedat valu see ka mulle teeks. Sina oled päeva ja valguse kuningas, ja kõik ihkavad osa su hulgusest. Aga ära anna teistele, palun sind, muud kui päevaseid tunde ja hoiu minule ood.»

«Kui sina täidad mu öid, kaunis Hera, mis vajadust on mul siis päevalgi teisi naudinguid ja teist armu otsima minna?»

Seda öeldakse, seda kõike öeldakse... enne. Ja usutakse ka. Ja nii see peabki olema.

Aga tea ka,» jätkasin, «et mul pole enam uhtegi maailmuse sinule anda. Mu vendade käes on meri, metallid, saanud. Mälu valitseb mälestust ja Athena mõistust. Sa oled ma jagasin muusade vahel; kalliskivid jätsin Aphrodite sõrmedesse...»

«Ma ei nõua midagi muud,» ütles ta, «kui õigust sinu kõrval seista, ikka ja alati.»

Asi oli sealmaal! Ma pidin otsustama, mida ma õieti tahan. «Võta naine,» oli öelnud tark Okeanos. Oli saabunud hetk valida sidemete ja igavese otsingu vahel, valida aheldud või kõrb.

Onnelikult aheldasin end, vastates:

«Ikka ja alati.»

Sest niisuguseid kohustusi, mu pojad, võib võtta ainult roomuga, rõõmsa veendumusega. Kahetsus tuleb niigi lüga kähku. Ja kui kahetsus riivab teid juba sel hetkel, kui te end seote, siis eelistage parem kõrbet. See pakub rohkem, kui arvata võib. Seal ristuvad rajad, ristuvad teed ja aina, kus kohtuvad eksirändajad teel mingi ainulaadse saavutuse poole. Mõnikord võib seal isegi päevatöökonnaks teisega liituda, sammuda kaksiküksinduses tiki maad koos.

Aga kuningatele selline elu ei sobi, ega sobi kellelegi, kes peab mingit ühiskonda valitsema. Ärge usaldage üksiklasi vürste, surelikud; nende hulgast tulevad türannid.

Niisiis pidi Hera mu abikaasaks saama. Ta ei saanud sellega õieti midagi peale minu enda, see tähendab, ta võis minuga jagada kõike. Valitsedes Päeva und, sai ta Öö hoidjaks ja käskijannaks kõigi aegade lõpuni.

Jumalate pulm. Kuni selle ajani polnud ühegi jumaliku haatuse neli paari esimesi sülelusi eriliste pidustustega telge. tähistatud. Kui jumalad ja jumalannad

ühinesid, siis oli see rõõmupäevaks vaid nende enestele. Mina aga tahtsin, et meie pulmapidu peaks kogu maailma.

Enne koitu kutsusin Irise. Nobedalt tõttas ta minu sõnumit laialt kandma. Ja kui tõusis päike, põimused tema teed ümber maa nagu vikerkaartest punutud korv.

Iris ütles jumalatele:

«Zeus kutsub teid oma pulma. On olnud võimujagamise nõukogu. On olnud näljahäda nõukogu; täna tuleb kokku omenõukogu.»

Kerge tuulekesega puhusin pilved Olümpose ümber laiali, et inimesed võiksid meid vaadata; andsin käsu, et minu trooni kõrvale seataks veel teine.

Pikkades rodudes saabusid jumalad igast maailma kaarest. Faunid, drüaadid, najaadid ilmusid jõgedest, järvedest, laantest ja ruttasid tantsides ning kareldes pulma. Okeanos ja kaunis Tethys sammusid rahulikult ja naerataval näol, ning iga hetk liitus nendega aina rohkem nende arvutuid lapsi. Niisamuti kerkisid merest vana Nereus ja võluv Doris, seitsekümmend kuus neresid nende kannul; seitsmekümne seitsmes, Amphitrite, sammus Poseidoni kõrval, kellel oli oma isiklik ja õige arvukas merehaldjate eskort. Isegi mu vend Hades oli soostunud seks puhuks Allilmast lahkuma; ja Persephone, kellest sellest päevast algas ta iga-aastane maapealne aeg, talutas oma pimedat abikaasat. Muidugi viibis kohal ka meie ema Rhea; aga miks kandis ta niisugusel peopäeval leina atribuute?

Kui suur mägede amfiteater oli jumalaist tulvil ja pikesevanker kevadtaevasse tõusnud, astusime meie Heraga ette, samal ajal kui muusad liitsid oma hääled mahedaks kooriks.

Valgeis loorides Hera hoidis ühes käes roosat pulma granaatõuna ja teises elevandiluust valitsuskeppi, millel istus kägu, kes pidi tunnistust andma, et Hera on taltsutanud selle rahutu verrega linna. Tema enese paabulind oli ta kõrval, täpiline saba uhkelt laiati.

Seniajani väga reserveeritud, lausa tagasihoidlik Hera oli nüüd võtnud nii kõrgi hoiaku, ta silmis säras selline võidurõõm, et ma tuleviku peale mõeldes veidi rahutuks läksin. Aga eks olnud minu asi hoolitseda selle eest, et minu mehesõna maksma jääks. Ma olin pähe pannud oma kuldkrooni ja hoidsin peos piksenoolte kimpu. Mu olal istus kotkas, kuningate lind. Mõned pilajad ütlesid hiljem, et meie ümber oli nagu terve linnukasvatus. Aga uskuge mind, me olime väga ilusad.

Aastajad ja graatsiad olid meie pruutneitsiteks. Nüüd käisid meie eel ja puistasid värskeid lilli; oma kaugest aiast tulnud hesperiidid kandsid korvitäit kuldõunu — pulmakingitust pruudile.

Nagu näete, ei näidanud mu tütreid Hera vastu mingit vaenulikkust üles, ja kaugel sellest, et tema uut aujärge kadestada, jagasid nad tema rõõmu. See, et Hera oli osanud

võtta mu teistest armusuhetest sündinud laste poolehoiu, tõenes tema tarkusest. Nii talitab hea abikaasa, naitudes mitte üksi oma mehe, vaid ka tema minevikuga.

Nähes ametisse astuvat uut kuningannat, olid nõukogule saabunud jumalad algul nagu natuke üllatunud, sest et olnud see tõepoolest kuninganna kroonimine. Hera, kellel veel eile polnud mingit erilist võimu, tõusis nüüd ikki esikohale. Ja ta oli nii kaunis, nii majesteetlik, ta kuningannalikkus nii loomulik, tema õnn nii silmahakkav, et imestus asendus vaimustusega ja jumalad tõusid nagu üks mees, et talle aplodeerida. Tähendab, ma olin teinud õige valiku!

Kui ma siiski kutsusin ka Athena oma trooni juurde, harjunud kohale, kuhu ta seisma jäi, hoides oda ja Aigist, siis näitasin sellega, et kavatsen säilitada tervet mõistust.

Nüüd astus Themis ligi ja küsis:

«Kas on õige, et sa lubasid võtta Hera jäädavalt oma kaaslaseks?»

«Jah,» vastasin mina.

Ja ma küsisin:

«Kas seadus on selle vastu?»

«Selles asjas,» ütles Themis, «on sinu enese sõna seaduseks.»

Ja Heralt küsis ta:

«Kas sa lubasid Zeusile ta alatiseks kaaslaseks jääda?»

«Jah,» vastas Hera.

«Olgu siis jumalad tunnistajaiks, et te olete ühendatud,» ütles Themis.

Tema, kes oli mu teine armastus olnud, ei ilmutanud heakskiitu, laitust ega kahetsust. Ta lihtsalt nentis.

Aga Metis, Demeter ja Mälu ei valitsenud ennast nii hästi.

«Mina olin vist liiga ettevaatlik,» näis mõtlevat esimene.

«Mina vist liiga lihtne ja aval,» mõtles teine.

«Mina olin tema jaoks liiga vana,» mõtles mu leebetädi Mälu.

Ja jumalannade hulgas vahetati nii mõnigi pilk, mis reetis kahetsust, kadedust või tuskat.

Sest selle vastastikuse töötuse tõttu, mis oma avalikkusega omandas seaduse jõu, pidi iga jumalanna, kes mind edaspidi püüdis end armastama panna, paratamatult midagi Heralt varastama. Ja ükski, isegi kui tal edu oli, ei saanud vältida seda varjatud alaväärsuse momenti, mida

tunneb varas, võrreldes valdajaga. Ja selles seisneski Hera triumf.

Mu pojad, andku mulle andeks need teie seast, kellele see institutsioon pole mitte alati armulik olnud; need olime tõesti meie, kes abielu välja mõtlesid.

Aphrodite, üleni särav nagu tähtkuju, jagas naeratusi tõestamiseks, et miski ei suuda temalt võtta ilu üleolekut, aga võis aimata, et tal on okas südames.

Kust kostis see nuuksatus, mis kaugetest mälestuseor-gudest hetkeks üles minu kõrvu kostis? Kummardusid alla. Oh jaa! See oli õnnetu kalapuusaline Eurynome, kes vaatas Olümpose poole ja nägi oma unistusi täide minevat, aga kellegi teise jaoks.

Ja see habras kuju, mis mäeharjal vilksatas ja siis jumalate hulka kadus, käes kõver sarv, kust pudenes tuhandeid puuvilju? Kallis väike Amaltheia, ikka lapseohtu — ka sina olid siis kohal.

All maa peal töid kuningas Melissose ja kuningas Keleose järglased ja nende eeskujul paljud teised vürstid meie auks suure pidulikkusega toredaid ohvreid. Kui palju lihavaid härgi, lillepärijad sarvis, kui palju pakku villaga lambaid veristati altarite pühitsetud kivil; kui palju praevardaid pöörles lõkkeis ja nende tüümiani, loorberi ja rosmariiniga õilistatud lõhn kerkis üles, hellitades meie sõormeid ja meie ebamateriaalseid kõhtusid! Ja kuldsed praekanad, ja õrna lihaga tuvid, ja soojad, hästi jahvatatud nisujahust kakud, ja teravalõhnalised, ületalve hoitud või ka äsja pressitud, veel päris piimased, meega maitsestatud juustud! Oo, mu lapsed, mis küllus ja mis hõrk maik!

Nende paljude aroomide hulgas tundsin vaevata ära lõhnava kala, mille meile oma risutulel pühendas Õnnelik Kalur, üksinda merekaldal; ja kõigi muude ohvriandide seas ei võtnud ma seda sugugi mitte kõige väiksema rahuloluga vastu.

Aga all käimasolevate pidude lärm hakkas juba vaata et meie oma summutama. Sest mõdu, mis meie juures kannab ambroosia nime, lasti koonerdamata voolata esimestesse savikarikatesse; ning ülevad jõud, mis valla pääsesid, panid pööritama nii inimeste kui ka jumalate pea.

Ma silmitsesin oma kaunist Herat. Mõtlesin lastele, kes meil temaga sündima pidid. Oma troonilt vaatasin suurt laudkonda, mis Olümposel oli kujunenud, ja arvutuid in-

meste laudkondi, jumalate laua lõputult korratud varje. Nägin faune naeratamas vete nümfidele; nägin noori surelikke naisi ringi vaatamas tulevase elukaaslase järele ja unistamas pulmadest meie pulmade vaimus. Kui palju suudlusi peidavad sel öhtul põõsad ja kui paljud allikad kuulevad uusi töotusi!

Ma olin õnnelik; sest minu õnn, surelikud, toitub teie unistustest.

«Hera,» kummardusin ma tema poole, «meil sünnib palju poegi. Ma tahan, et vanim neist oleks tugev, ühtaegu leidlik ja töökas, ja abistaks mind tule töödel, et se pistada inimestele arvukaid kinke, mida ma kavatsen neile teha.»

Kujutus Hephaistosest, jumalikust töölisest, töö jumalast, hakkas minu vaimusilme ees juba piirjooni saama.

Aga Heragi unistas; ta unistas kaunist, vastupandamatust, võimukast jumalast, kelle võidud teda uhkusega täidaksid. Kas pani ta sellesse unistusse liiga ägedat õhinat? Selle vili oli Ares, lahingute jumal.

«Ma tahan,» jätkasin ma, «et meil selle päeva mälestuseks sünniks tütar, kes juhataks tulevasi pidusid, oleks nende tseremooniameister ja kallaks jumalaile jooke, mis neid armastusele õhutavad; ma tahan, et ta jääks igavesti neitsiks, säilitaks alatiseks kujutuse sellest, mis sina praegusel hetkel oled. Me paneme talle nimeks Hebe.»

«Sa mõtled jumalate ja meeste peale,» ütles Hera, «aga mina tahan mõelda jumalannade ja naiste peale. Juba ammust ajast kuulen ma neid sünnitusvalude käes ägavat. Meie ühendus oleks neile igaveseks õnnistuseks, kui me sigitaksime jumalanna, kes oleks sünnituste kaitsja, leevendaks nurganaiste piinu ja aitaks lapsi õnnelikult ilmale tuua. Tema nimi olgu Eileithyia. Tänu temale muutub surelike ja surematute jätkuvus kindlustatumaks...»

Sünd, Pidus, Töö ja Sõda, eks sisaldu neis neljas sõnas kogu mu järelpõlve Saatus ja teie Saatus, mu pojad, mis alatasa pöörleb neil neljal teljel?

Vaimusilmas nägin inimpõlvede lõputut jada. Jah, ma olin nii õnnelik, kui üks kuningas olla võib.

Jõudis öhtu. Mu pilk otsis Hekate kolme pilku, ja ma nägin, et ta on minuga päri.

Teie juures maa peal käis pillerkaar, laul ja tants aina edasi. Ja ka jumalad Olümposel laulsid. Graatsiate, aastaaegade ja muusade eskordi saatel liikusime Heraga

meie jaoks ülestehitud tohutu voodi poole. Ja selleks et
meid varjata, laotas end laiali öö nagu paabulinnu saba,
miljardi tähega öö, mille ainuvalitseja oli nüüdsest peale
Hera.

Peatus.

Mu surelikud lapsed, lahkugem üksteisest
selle õnneliku mälestuse hetkel. Seal
nagu ma märkan, olen rääkinud kaua, palju kauem, kui
teie olete harjunud kuulama; päikesevanker on vajunud
merre; aeg on jälle Hera juurde magama minna, nagu seda
juba nii palju aastatuhandeid on tehtud. Kurbi küll! Kõik
ööd pole pulmaööd. Eks tõlkigu see minu tõust mees, kes
tundis ära mu hääle, need sõnad teie keelde. Ja kui tema
jutt teie meelest on saamatu, konarlik, kohati hämar ja
vastuolusid täis, ärge siis põhjake teda ega manage mind.
Inimeste lombakas keeles ei ole jumalate keele kõiki var-
jundeid. Ainult iseenese sees, kui te pühade sõnade mõtte
üle juurdlete või unistate, võite parimal juhul hetkeka-
tabada mõnda maailmade muusika kooskõla.

Vahet võtan mina, Zeus, jumalate kuningas, inimeste
jumal, homme jälle istet Delphi leekivpunaste kaljude
orus või Olümpia värisevate piiniate all, seal teie kõige
kaunimate teoste säilmete juures või hoopis Nauplia
kuldlahe käärus, ning jätkan oma ja ühtlasi teiegi lugu.

Toimetaja O. Samma

Toimetuse kolleegium: V. Beekman, V. Ilus, O. Jõgi, U. Laht,
O. Ojamaa ja R. Sirge

Toimetuse aadress: Tallinn, Harju t. 1, tel. 492-54; 407-82.

Trükkimisele antud 29. III 1968. Trüklary 22 000. Kohila Paberivabriku trüki-
paber nr. 2, 84×108, 1/2. Trükipoognaid 5, Formaadile 60×90 kohaldatud trü-
kipoognaid 8,4. Arvestuspoognaid 8,02. MB-01641.

Teilmise nr. 863.

Trükikoda «Ühiselu», Tallinn, Pikk t. 40/42.

Hind 30 kop.

На эстонском языке

Издательство «Периодика»

Библиотека «Лoomинг» № 14-16 (542-544)

Морис Дрюон

Воспоминания Зевса

Перевод с французского